

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 7. OKTOBRA 1982

ŠTEVILKA: 39 • LETO: XXXI

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarnja začel izhajati 26. januarja 1937. Železarnja izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstodnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Vardi — Naslov: Uredništvo Železarnja, SZ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščan prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72

SAMOUUPRAVNO USKLAJEVANJE OSEBNIH DOHODKOV NAMESTO ADMINISTRATIVNEGA OMEJEVANJA

Svet Zveze sindikatov Jugoslavije je poslal v obravnavo delegatom v Skupščini SFRJ informacijo o uresničevanju politike delitve dohodka in osebnih dohodkov v prvih šestih mesecih leta 1982 in o aktivnosti Zveze sindikatov Jugoslavije.

V informaciji je poudarjeno, da se po podatkih o gibanju na ključnih sektorjih reprodukcije, cilji in naloge, sprejeti v resoluciji o ekonomskem razvoju za letošnje leto, v naj-

večji meri ne uresničujejo. Poudarjeno je, da so največja odstopanja od dogovorjenih okvirov zabeležena na področju cen, življenjskih stroškov in inflacije in da vse oblike

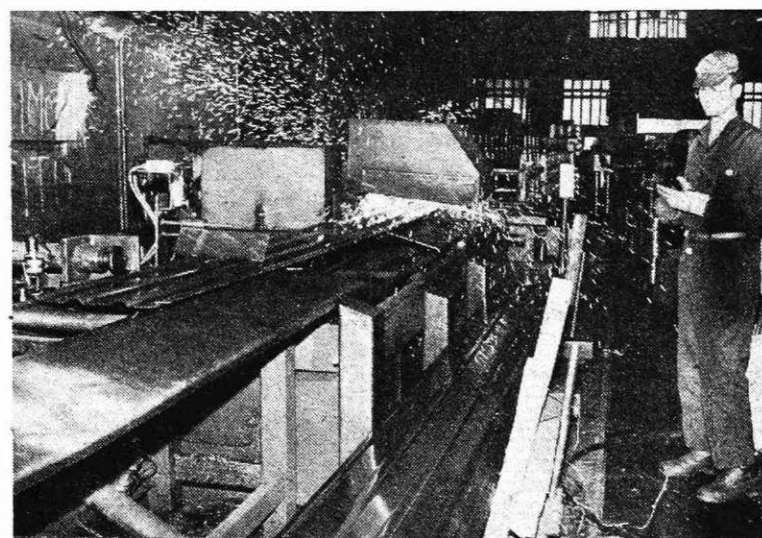
porabe rastejo po višji stopnji, kot je bilo predvideno in to največkrat hitreje od rasti dohodka.

Ocena, da se dogovorjena politika delitve sredstev za osebne dohodke prav tako ne uresničuje, je podkrepjena s podatki o gibanju mase izplačanih čistih osebnih dohodkov in rasti deleža za osebne dohodke in skupno porabo v gospodarstvu in družbenih dejavnostih.

ZMANJŠAN DELEŽ GOSPODARSTVA V DOHODKU

S tem v zvezi je zveza sindikatov opozorila, da je treba pri oceni uresničevanja politike delitve osebnih dohodkov v prvem polletju letos upoštevati, da se je zaradi poveča-

(Nadaljevanje na 2. strani)

V profilarni na Javorniku (Foto I. Kučina)

POVEČANJE OSEBNIH DOHODKOV — RESEN DEJAVNIK INFLACIJE

Delež sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v gospodarstvu je večji za 30,4 odstotka in je naraščal hitreje od čistega dohodka za 5 odstotnih točk. Skupaj izplačana sredstva za osebne dohodke v gospodarstvu so večja za okrog 27,5 milijarde dinarjev od sredstev, ki bi bila izplačana, če bi osebni dohodki naraščali v skladu s čistim dohodkom.

Poprečni osebni dohodki in organizacijah, ki poslujejo z izgubami, so največkrat precej nad poprečjem panoge, ki ji ta organizacija pripada. Do periodičnega obračuna za obdobje januar-september tekočega leta, najpozneje pa po zaključnem računu je treba zagotoviti zmanjšanje osebnih dohodkov v okviru, ki so določeni v resoluciji.

To so osnovne ugotovitve v informaciji o gibanju osebnih dohodkov v obdobju januar-julij 1982 in v sprejetih ukrepih in aktivnostih v republikah in avtonomnih pokrajinah za uresničevanje politike v letu 1982, ki v nadaljevanju navaja:

V prvi polovici leta je bila zabeležena precej hitrejša rast sredstev za osebne dohodke in skupno porabo

od rasti čistega dohodka. To neugodno vpliva na materialno sposobnost združenega dela in uresničevanje politike ekonomske stabilizacije. Se posebej zaradi tega, ker do povečanja dohodka pogosto prihaja zaradi povečanja cen, ne pa kakovostnih elementov gospodarjenja. Poseben problem so tudi pogosta izplačila visokih osebnih dohodkov v delovnih organizacijah, ki poslujejo z izgubami.

Skladno s tem je dosedanje gibanje osebnih dohodkov, ob težnjah njihove nadaljnje rasti, v sedanjem ekonomskem trenutku resen dejavnik inflacije in terja odločno akcijo vseh družbenih subjektov.

(Nadaljevanje na 9. strani)

PRED DESETIM KONGRESOM NAJŠIRŠE ORGANIZACIJE DELAVSKEGA RAZREDA — ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Le še nekaj dni nas loči, ko se bodo v Ljubljani sestali delegati najširše organizacije delavskega razreda Slovenije — Zveze sindikatov Slovenije, na svojem desetem kongresu. V ponedeljek, torek in sredo, 11., 12. in 13. oktobra, bo na plenarnih sejah in v komisijah potekal delovni razgovor o oceni delovanja Zveze sindikatov Slovenije med dvema kongresoma, predvsem pa o čim bolj konkretnem in obvezujočem opredeljevanju stališč, opredelitev in nalog za delovanje slovenskih sindikatov v naslednjih starih letih.

Kongres bo potekal v času težkih gospodarskih razmer, ko se bitka za uresničevanje politike gospodarske stabilizacije vedno bolj zaostrojuje, ko so očitni tudi že prvi rezultati teh prizadevanj, predvsem pri omejevanju naložb in povečevanju izvoza, v času, ki od delavskega razreda zahteva velikih dejanj, da zavre in odpravi negativne posledice, ki so nastale zaradi prepočasne in nedosledne uresničevanja ustave, zakona o združenem delu in idejnopolitičnih usmeritev zveze komunistov in ki se negativno odražajo v razvoju samoupravljanja pa tudi v materialnem, gospodarskem razvoju naše družbe, ob soočenju z zelo hudimi mednarodnimi političnimi in ekonomskimi razmerami.

Osnovna pozornost delegatov na kongresu bo nedvomno veljala nalogam zveze sindikatov v boju za socialistično samoupravljanje, oziroma nadaljnemu razvoju političnega sistema socialističnega samoupravljanja in uresničevanju ciljev gospodarske stabilizacije. V ospredju bo prav gotovo vprašanje uresničevanja dohodkovnih odnosov, ki jih je Edvard Kardelj označil kot ekonomske odnose med delavci oziroma med temeljnimi organizacijami združenega dela pri pridobivanju, razporejanju, združevanju in skupni porabi dohodka. To so pa tudi vprašanja, ki se neposredno povezujejo s kvalitetnejšim gospodarjenjem, hitrejšim združevanjem dela in sredstev, s preudarnejšo naložbeno politiko, z večjim in trajnim vključevanjem v mednarodno delitev dela, z racionalizacijo vseh vrst porabe in ne nazadnje z boljšim in kvalitetnejšim delom, ki se mora izražati v večji proizvodnji in produktivnosti dela.

Vsa ta, pa tudi druga življenjska vprašanja nadaljnega razvoja so bila prisotna tudi v predkongresnih razpravah, njihovo reševanje pa je globalno opredeljeno tudi v predlogu resolucije desetega kongresa Zveze sindikatov Slovenije. Že v predkongresnih razpravah je bilo na mnogih mestih poudarjeno, da delavci upravičeno zahtevajo, da prenehamo z ugotavljanjem in opisovanjem stanja in da preidemo v konkretno akcijo, s konkretno opredelitvijo nosilcev nalog in njihovo odgovornostjo. Tak ton bo prav gotovo prevladoval tudi na kongresu, v kongresnih razpravah, kjer bodo delegati prav gotovo zahtevali, kaj morajo narediti posamezni subjekti za odpravljanje sedanjih težav in pri uresničevanju nalog, ki jih bo opredelil kongres.

Ker je težišče vsega delovanja zveze sindikatov na delu osnovnih organizacij, bo na kongresu prav gotovo tudi veliko govora o tem, kako osnovne organizacije zveze sindikatov čim bolj usposobiti za uresničevanje ustavne naloge zveze sindikatov, ki bodo na kongresu dobile konkretne opredelitve glede na težave in sedanjo stopnjo razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Dejstvo je namreč, da tudi zaradi nezadostne učinkovitosti precejšnjega dela osnovnih organizacij ali njihovega enostranskega delovanja, ustavnih nalog, oziroma na zadnjem kongresu in vmesnih konferencah opredeljenih nalog, sindikat ni dovolj učinkovit in dosledno uresničujeval. Precej je zbledel tudi za zvezo sindikatov tako značilen revolucionarni žar, ki ga mora znova poživiti kongres, kar bo prav gotovo dosegel z lastno kritičnostjo in konkretnostjo pri opredeljevanju nalog in odgovornosti.

Ceprav bodo razprave na desetem kongresu Zveze sindikatov Slovenije prvenstveno uprte v nadaljnji razvoj političnega sistema socialističnega samoupravljanja in vzporedno s tem v uresničevanje politike gospodarske stabilizacije, bo prav gotovo moral poudariti tudi velike razvojne dosežke, ki smo jih dosegli med obema kongresoma. Ob sedanjih težavah, ki tudi ostalemu svetu niso prizanešene, namreč kaj radi pozabljamo, ali pa celo podcenjujemo pomembne uspehe, ki smo jih dosegli v materialnem in družbenem razvoju, kakor tudi pri graditvi socialističnega samoupravljanja. Napredovali smo na poti osvoboditve človeka in njegovega dela in ustvarili pogoje za hitrejši in obetavnejši razvoj. Seveda se bo v uresničevanju sedanjih nalog in nalog nadaljnega razvoja moral vključiti vsakdo izmed nas, pri čemer bodo prav osnovne organizacije zveze sindikatov morale bolj odgovorno delovati in v reševanje odprtih problemov v praksi vključevati vse delavce.

Delegatom desetega kongresa Zveze sindikatov Slovenije želimo plodnega dela pri opredeljevanju nalog delovanja sindikata, pri reševanju sedanjih težav in problemov in nalog v nadaljnjem razvoju socialističnega samoupravljanja.

NOVOSTI ZAKONA O DELOVNIH RAZMERJIH

Pred kratkim smo v našem glasilu Glas kolektiva brali o predvidenih spremembah Zakona o delovnih razmerjih, sedaj pa se lahko seznanimo z bistvenimi spremembami in dopolnitvami, ki jih prinaša novi zakon, ki je stopil v veljavo 31. julija 1982. Novosti omenjenega zakona so gotovo zanimive za slehernega izmed nas, ki združujemo delo in sredstva.

Pa preidimo k novostim:

(Nadaljevanje na 8. strani)

10. KONGRES ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE AKTIVNOST PRED X. KONGRESOM

V dneh od 11. do 13. oktobra bo v Cankarjevem domu v Ljubljani potekal 10. kongres Zveze sindikatov Slovenije. Obsežne priprave na največji letošnji delavski dogodek že dalj časa potekajo tudi v jeseniški občini. Večja aktivnost se je pravzaprav začela v mesecu septembru in se nadaljevala v oktobru. Tudi tokrat se je izkazalo, da poletni meseci, predvsem avgust, niso najbolj ustrezni za organizacijo sindikalne aktivnosti, tokrat javne razprave o kongresnih dokumentih, saj si takrat povsod prizadevajo za nemoteno proizvodnjo, za nadomeščanje delavcev, ki so na dopustu, tako da pravzaprav za sestankovanje kar ni pravega časa.

Tako je večji del razprav stekel konec avgusta oziroma v septembru. Poudariti je treba, da so se ponekod razprav o kongresnih dokumentih lotili zelo poglobljeno, tako v nekaterih sredinah v Železarni, kakor tudi v nekaterih drugih kolektivih. Nekateri so obravnavo izkoristili tudi za kritičen pregled svojega dela in problemov v osnovnih organizacijah ter celotnem delovnem okolju. Tudi

pred letošnjim kongresom ne moremo mimo nekaterih kritičnih pripomb, ki so namenjene predvsem tistim osnovnim organizacijam, ki so se »izkazale« v stari luči: dokumente so obravnavale površno, formalno in brez prave vsebine.

V predkongresnem obdobju je dokaj razgibano tudi delo organov občinskega sveta zveze sindikatov Jesenice.

(Nadaljevanje na 7. strani)

ZA BOLJŠE GOSPODARJENJE Z ENERGIJO

Med sklepi tretje seje centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, ki je bila 20. septembra, je tudi ta: »CK ZKS zavezuje komuniste, da pripravijo akcijske konference komunistov na področjih energetike, gozdarstva in lesarstva ter kmetijstva. Poleg splošnih akcijskih usmeritev za delovanje vseh komunistov, organov in organizacij ZK v OZD, bankah, finančnih službah, v SISEOT, gospodarski zbornici itd. se pripravljajo problemske in akcijske konference o teh vprašanjih.«

Priprave na problemsko konferenco o energetiki so v teku. Grupa, ki pripravlja material za to konferenco, ima nalogo, da pripravi pregled stanja in pogojev na Gorenjskem z namenom, da se uveljavijo novi družbeno-ekonomski odnosi in samoupravna organiziranost energetskega gospodarstva. To je pogoj za trajno in redno preskrbo z vsemi vrstami energije, varčevanje, zamenjavo energetskih virov, reševanje idejnopolitičnih problemov v zvezi z uveljavljanjem dohodkovnih odnosov, še zlasti pri delitvi skupne

ga prihodka, dohodka in osebnih dohodkov.

V skladu z zakonom o energetskem gospodarstvu bodo ustanovljene občinske energetske skupnosti, posebne energetske skupnosti in republiška energetska skupnost. Te skupnosti bodo ustanovljene z nalogo za trajno zagotavljanje energije, zmanjšanje uvozne odvisnosti, povečanje izrabe lastnih energetskih virov, usklajenega razvoja in delovanja energetske dejavnosti, racionalizacije

(Nadaljevanje na 2. strani)

PROIZVODNJA V SEPTEMBRU POD PLANOM

Prvi zbrani podatki o delovnih uspehih v mesecu septembru kažejo, da smo precej zaostali za planskimi obvezami, pri čemer je največji zaostanek pri surovi jeklu.

Po nepopolnih podatkih, ki jih dnevno zbira statistična služba na sektorju za ekonomiko smo v preteklem mesecu dosegli 114.294,1 tone skupne proizvodnje, kar pomeni okroglo deset odstotkov zaostanka za družbenim planom in devet odstotkov zaostanka za 1.570 ton nižanim operativnim programom.

Za prodajo je bilo izdelanih 33.458,6 tone izdelkov, kar je le 0,7 % zaostanka za nižanim operativnim programom in slabih pet odstotkov za družbenim načrtom.

Delavci v TOZD Plavž so v septembru izdelali 14.622,5 tone grodlja, oziroma 7,5 % več, kot je predvideval mesečni družbeni načrt in 0,8 % več, kot je predvideval za 900 ton povečani mesečni operativni program.

Najbolj so za mesečnimi obveznostmi zaostali v TOZD Jeklarna, kjer so tudi zaradi redukcije električne energije izgubili 1.700 ton proizvodnje. V minulem mesecu so izdelali 34.527 ton surovega jekla in za mesečnim družbenim načrtom zaostali za 16,5 %.

Rezultate dosežene proizvodnje po posameznih temeljnih organizacijah združenega dela s komentarjem boste lahko prebrali v naši prihodnji številki.

ZA BOLJŠE GOSPODARJENJE Z ENERGIJO

(Nadaljevanje s 1. strani)

nalne proizvodnje in porabe energije ter realnega vrednotenja energijskih virov.

Po zakonu moramo ustanoviti občinske energetske skupnosti, zakon pa dovoljuje, da s sporazumom več občin na družbenoekonomsko zaokroženem območju lahko ustanovi eno skupnost. Na Gorenjskem pripravljajo predlog za eno energetske skupnosti na vseh pet občin (Jesenice, Radovljica, Trzin, Kranj in Škofja Loka). Priprave za oblikovanje energetske skupnosti za Gorenjsko vodi iniciativni odbor, ki ima svoj akcijski program. Pripravlja samoupravni sporazum, ki naj bi ga občinske skupščine potrdile do februarja 1983, do konca februarja 1983 naj bi bil sprejet tudi statut energetske skupnosti. Skupnost sestavljajo izvajalci in uporabniki, pri čemer so izvajalci: Elektro Gorenjska, kot distributer električne energije, Savske elektrarne na tem območju, Petrol s prodajo naftnih derivatov in plina ter Merkur s prodajo premoga. Uporabniki so delegati, ki jih bodo izvolile krajevne skupnosti in organizacije združenega dela. Energetska skupnost bo obravnavala vse vrste energije.

Področje energije je izrednega pomena in zanimivo za slehernega občana. Oskrba se bo namreč izvajala glede na energetske bilanco, ki se sprejema za vsako leto.

Izvajanje energetske bilance za leto 1982 je prikazano v poročilu za prvo polletje, ki je bilo objavljeno v prilogi skupščinskega Poročevalca 21. septembra. Med drugim navaja, da je bil z energetske bilanco določen tudi obseg uvoza surove nafte in naftnih derivatov in premoga za koksiranje. Za uvoz se devizna sredstva zbirajo od vseh deviznih prilivov (17 %). Na osnovi resolucije o politiki izvajanja družbenega plana Jugoslavije za obdobje 1981—1985 v letu 1982 je bil sprejet samoupravni sporazum v Jugoslaviji in usklajen z energetske bilanco glede uvoza naftnih derivatov. Energetske bilance posameznih republik in avtonomnih pokrajin predvidevajo več potreb, kot jih opredeljuje energetska bilanca Jugoslavije in se zato zbirajo sredstva, kar lahko zagotovi dodatno oskrbo porabnikov, predvsem mazuta. Z ostalimi derivati ne bi smelo biti večjih zastojev ob racionalni porabi. V prvem polletju je bilo kritje potreb porabnikov v SR Sloveniji 92 % od količin iz polovice letne bilance SFRJ za SRS ali 86 % količine, ki smo jih porabili v enakem obdobju lani.

Ves čas letos je bila kritična oskrba z mazutom. V posameznih obdobjih so razpoložljive količine pokrivalo 25 do 30 % potreb in je bila v nekaterih primerih ustavljena proizvodnja, ki deluje na mazutu. Tudi disel goriva in 98 oktanskega bencina je primanjkovalo v aprilu. Oskrba s kurilnim oljem v nekaterih mesecih sploh ni bila zagotovljena. Na osnovi ocene do konca leta bo oskrba z mazutom še vedno kritična. Poraba motornih bencinov je bila v prvem polletju večja od lanske v istem obdobju in večja od bilanco predvidene.

Oskrba porabnikov s srednjimi destilati bo potekala zadovoljivo, če bodo rafinerije dobavile vse količine po energetski bilanci. Probleme pa lahko pričakujemo pri pravočasni oskrbi s kurilnim oljem, ker se je distribucija šele začela. Za drobno oskrbo v ročke bo dobava odprta v začetku kurilne sezone (navaja Petrol za Gorenjsko). Z motornim bencinom so težave. Oskrba z zemeljskim plinom je bila brez zastojev, v konicah pa je bila poraba pokrita tudi iz skladišč. Dobave zemeljskega plina iz Sovjetske zveze bodo tako kot v prvem polletju verjetno tudi v drugem neenakomerne, nihajo do 30 %. Za premagovanje takih motenj Petrol koristi skladišča v Avstriji.

Slovenski premovalniki so imeli v prvem polletju dobre proizvodne rezultate. Izkop lignita je znašal 106 %, rjavega premoga 116 % — 106 % od polovice predvidenih količin v energetski bilanci SRS. Tudi dobava iz drugih republik je potekala zadovoljivo, iz Srbije 170 % lanske polletne količine (300.000 ton rjavega premoga in 400.000 ton lignita), iz SR BiH 157 % (rjavega premoga 93.000 ton). Tako je bilo razpoložljivih količin lignita 118 % od letošnjih polletnih bilančnih predvidevanj in 94 % rjavih premogov. Poraba termoelektrarn in toplarn je bila veliko večja kot lani, in sicer 121 %, oziroma 77 % bilančnih količin. Industrija je porabila približno isto količino kot lani. Široka potrošnja pa je bila slabše oskrbljena predvsem z lignitom.

Predvideva se, da bo oskrba termoelektrarn in industrijskih porabnikov nadalje normalna, seveda odvisno od proizvodnih rezultatov premovalnikov, dobav iz Kolubare in BiH. Težavneje bo zagotoviti potrebne količine premoga za normalno oskrbo široke potrošnje.

Po ocenah porabnikov bo do konca leta primanjkovalo celotno pokritje premoga za koksiranje (uvoz). Livarne naj bi same uvozile premog za koksiranje.

ELEKTRIČNA ENERGIJA

Po opravljeni rekonstrukciji NE Krško in remontih elektrarn je sedaj oskrba z električno energijo v SRS zadovoljiva kljub manjšim dotokom vode v hidroelektrarnah. NE Krško omogoča nekoliko nižje obračunavanje termoelektrarn, ki na ta način varčujejo premog. V nezasedenem manjšem delu zmogljivosti v Šoštanju pa pridobivajo električno energijo za BiH iz premoga, ki ga dostavljajo iz BiH. V sedanjem času vračajo tudi električno energijo Avstriji, kjer smo si jo izposodili (skupno smo si sposodili 260 GWh, kar predstavlja 6 % celotno porabljene električne energije).

Avstriji moramo vrniti 1 % več, Italiji pa 37 %, kot smo si jo izposodili, ker smo jo koristili in jo vračamo v različnem času. Od ostalih republik smo prejeli 203 GWh, dobavili pa 126 GWh električne energije. Razliko bomo še vrnili. Ta izmenjava se je izvajala kot mesečna pomoč ob okvarah in ob viških. BiH smo odstopili 325 GWh (od marca do septembra) iz zakupljene TE Tuzla. Ta energija bo vrnjena v prihodnjih letih, ko bo v SRS primanjkljaj. Kljub dobavam iz Avstrije in Italije

ter drugih republik so bile v marcu in juniju redukcije zaradi okvar na napravah. Proizvodnja je bila v tem letu 414 GWh ali 17,3 % več kot lani in 42 % manj, kot je predvideval plan. (1262 GWh HE in 2886 GWh TE, 35 % več kot lani).

Kljub zelo kritičnemu elektro-gospodarskemu stanju v Jugoslaviji, kar zahteva skrajno varčevanje z električno energijo, predvidevajo, da bo v SRS normalna oskrba, če ne bo večjih okvar in če bo obratovanje NE Krško normalno in normalno hidrološko stanje in izkop premoga.

Ekonomski položaj v elektro-gospodarstvu se je zaostрил, saj je izkazana izguba skupaj s premovalništvom 973 milij. din, kar je pogojeno z objektivnimi in subjektivnimi vzroki. Do konca leta predvidevajo izgubo v višini 1500 milij. din. Na področju Gorenjske so omejitveni faktorji prenosne in trafo naprave. Zato je tudi nekontrolirano priključevanje novih porabnikov lahko ovira pri redni oskrbi (termoakumulacijske peči).

Predlagano je več ukrepov, ki so potrebni za čimbolj nemoteno oskrbo z vsemi vrstami energije, kot so: nabava briketov iz NDR za izvoz iveric, pridobivanje premoga iz novih rudnikov, varčevanje z mazutom in zamenjava s premovalnim prahom. Program varčevanja z energijo se mora izvajati, zato morajo delovati energetske skupnosti: zmanjšanje porabe toplotne energije (19 stop. C v prostorih), zamenjava na plin, zagotovitev rezervnih delov in skrajšanje remontov in drugi ukrepi, ki se nanašajo na varčevanje in oskrbo z osnovnimi materiali in podobno.

Š. N.

TESTIRANJE SAMONAKLADALNEGA CESTNEGA PALETNEGA VOZILA V ŽELEZARNI

Na cestah naše železarne se je v tem tednu pojavilo novo, nevšakdanje transportno sredstvo. Večina sodelavcev ga bo verjetno prvič videla, zato na kratko pojasnimo, čemu je takšno vozilo namenjeno in kako opravlja svoje delo.

Samonakladalno paletno vozilo AN 60 HPL 1 je prototipni izdelek tovarne Vozila iz Nove Gorice. Vozilo je namenjeno transportu težkih tovorov in tovorov s specialnimi zahtevami v črni metalurgiji. V Železarni bomo dva meseca testirali njegovo obnašanje v realnih obratovnih razmerah.

Osnovni tehnični podatki prototipnega vozila:

— nosilnost	55 ton
— lastna teža	17 ton
— število polosi	300-15 PR 20
— tip pnevmatik	6
— vlečna sila	7 ton
— hitrosti	
vzpon 0 %, neobremenjen	20 km/h
vzpon 0 %, obremenjen	10 km/h
vzpon 3 %, obremenjen	6,5 km/h
vzpon 5 %, obremenjen	4,5 km/h
— površina platoja	6500 mm. 2500 mm
— dolžina vozila	8760 mm
— moč motorja	118 kW
— rajdni krog	ca 8,0 m

Nepogrešljivi del transportnega sistema, ki ga lahko ustvarimo s tem vozilom, je PALETA.

Osnovni tehnični podatki palete:

— nosilnost	65 ton
— lastna teža	3,76 tone
— dimenzija palete	6500 mm × 2500 mm (1,5 m)

Podobno vozilo, toda uvoženo iz ZR Nemčije, že obratuje v železarni Ravne (dve leti); sistem notranjega transporta s samonakladalnimi paletnimi vozili in ustreznim številom palet je uveden tudi v večini zahodnoevropskih jeklarn.

Primer železarne Slazgiter (ZRN) je dovolj zgovoren. V tej železarni so s prehodom z normalnotirnega transporta na samonakladalni paletni sistem znižali stroške z 1,80 nemške marke na tono transportiranega materiala na 0,25 nemške marke na tono materiala. (Podatek velja za leto 1979).

Ze ta podatek pove dovolj, da tudi na Jesenicah začnemo resnejše razmišljati o uvedbi tega transportnega sistema. Dodatni pospešek temu pa daje tudi starost voznega parka (poprečno 14,5 let pri težkih kamionih), kakor tudi velike izgube časa pri nakladanju in razkladanju cestnih transportnih sredstev. Po študiji, ki je bila narejena za januar 1981, je vozilo opravlalo svojo osnovno funkcijo (transport v ožjem pomenu besede) le 25,6 % raz-

položljivega obratovalnega časa (od šteti so čas za malico voznika, čas zamenjave dne in čas potreben za redna in preventivna popravila).

Samonakladalni paletni sistem z dvema podsistemoma:

- VOZILO (kot vlečni podsistem) in
- PALETA (kot »vlečni« podsistem) pa eliminira prav te izgube časa pri nakladanju in razkladanju. Paleta na izvorni oziroma ponovni točki transportne relacije lahko čaka na nakladanje oziroma razkladanje do trenutka, ko odsotnost žerjave ne moti normalnega poteka proizvodnje. Vozilo je v tem času sproščeno in lahko opravlja druge transportne naloge. Paleta prevzema funkcijo blažilca neusklajenosti med proizvodnimi obrati in TOZD Transport.

Testiranje vozila, ki ga bomo izvedli v Železarni, ima dvojen namen:

1. testiranje vozila AN 60 HPL 1 kot prototip in preverjanje funkcionalnosti delovanja in

2. testiranje samonakladalnega paletnega sistema, njegovih ekonomskih karakteristik in (predvsem) možnosti za uvajanje takega načina notranjega transporta v Železarno.

Predvidoma bo testiranje potekalo v treh fazah:

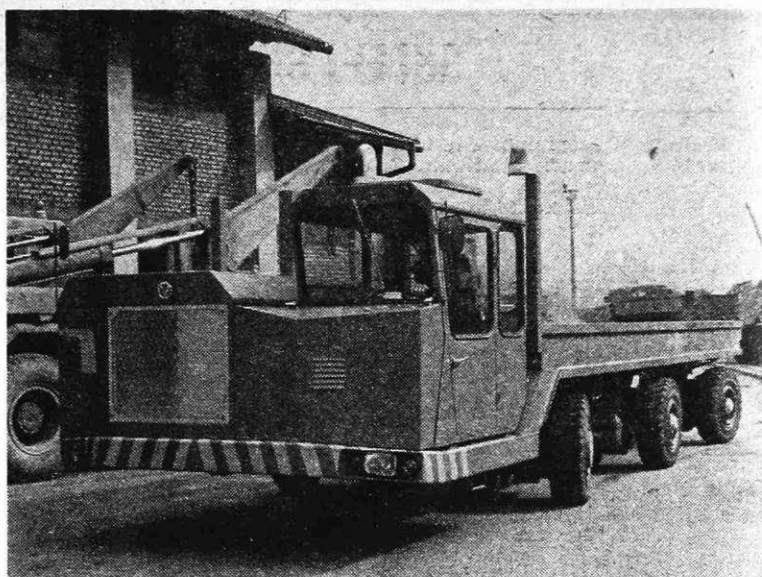
- a) seznanjanje voznikov in mehanikov z vozilom,
- b) testiranje transportno tehnoloških karakteristik vozila in
- c) testiranje sistema, ki je bil izbran na osnovi preliminarne študije in objektivnih možnosti v Železarni. Izbrane so tri transportne relacije, na katerih bo vozilo v tej fazi opravlalo redne transportne naloge.

V vseh treh fazah bo potekalo zbiranje podatkov, ki bodo po končanem testiranju omogočili oceno vozila in samonakladalnega paletnega sistema s stališča:

- transportno tehnološke funkcionalnosti,
- obratovalne zanesljivosti vozila in
- ekonomičnosti vozila (sistema).

Testiranje vozila bomo ob pomoči TOZD Valjarna bluming štekel, TOZD Valjarna debele pločevine in TOZD Profilarna izvedli delavci TOZD Transport.

Davorin Praprotnik

Samonakladalno cestno paletno vozilo na testiranju v Železarni (Foto S. Kokalj)

SAMOUPRAVNO USKLAJEVANJE OSEBNIH DOHODKOV

(Nadaljevanje s 1. strani)

negi izločanja za splošne družbene in skupne potrebe nadaljevala težnja zmanjševanja deleža gospodarstva v razporejenem dohodku. Medtem ko je pred desetimi leti znašal delež gospodarstva v dohodku okrog 68 odstotkov, v letu 1981 okrog 63 odstotkov, se je v prvih šestih mesecih letos zmanjšal za dve odstotni točki. Ta podatek jasno pokaže, je poudarjeno v informaciji, da se ne uresničuje predvideno povečanje deleža čistega dohodka v dohodku. To seveda vpliva na razporejanje čistega dohodka in prispeva k stalnemu upadanju deleža čistih osebnih dohodkov v družbenem proizvodu in dohodku, kar postaja očitno, ko se vzporejajo podatki v zadnjih desetih letih. Tako je, na primer, delež čistih osebnih dohodkov v družbenem proizvodu pred desetimi leti znašal okrog 40 odstotkov, lani in letos pa se je delež zmanjšal na 34 odstotkov. Ko je govor o sredstvih za osebne dohodke, je v informaciji poudarjeno, da je bila v prvem polletju letos ustvarjena hitrejša rast teh sredstev od deleža za akumulacijo, obenem pa je dodano, da se situacija menja, če se upošteva struktura razporejenega čistega dohodka povečanega za amortizacijo.

Upošteva se tudi delež za amortizacijo (stopnja rasti 76 odstotkov), so skupna sredstva za reprodukcijo narasla po stopnji 36,9 odstotka oziroma za 6,5 odstotka hitreje od rasti sredstev za osebne dohodke in skupno porabo. Na ta način se težnja hitrejši rasti sredstev za akumulacijo in rezerve iz preteklega leta (55 odstotkov) v primerjavi s sredstvi za osebne dohodke in skupno porabo (29 odstotkov) nadaljuje tudi v prvih šestih mesecih tekočega leta, nadaljuje pa se tudi rast deleža sredstev za akumulacijo in rezerve v strukturi razporejanja čistega dohodka.

V informaciji je nato prikazano gibanje dohodkov v delovnih organizacijah, ki poslujejo z izgubami. Pri naštevajanju podatkov je poudarjeno, da so primeri, kjer so osebni dohodki narasli hitreje v teh organizacijah kot v tistih, ki dobro poslujejo, pripadajo pa isti panogi ali grupaciji.

Glede ocene vzrokov, ki so pogojili nespoštovanje dogovorjene politike na področju delitve osebnih dohodkov, je opozorilo, da je treba upoštevati tudi kršenje predpisov na področju cen, visoko stopnjo inflacije in porast življenjskih stroškov, kar je povzročalo pritisk na povečanje osebnih dohodkov zaradi zaščite življenjskega standarda. Ob tem je bila rast osebnih dohodkov mnogo višje opredeljena s temi kazalci, kot pa s povečanjem dohodka, ki je pogojen s porastom produktivnosti dela.

Z druge strani so nezadovoljiva gibanja na področju investicijske, skupne in splošne porabe onemogočila usklajevanje rasti osebnih dohodkov z resničnimi možnostmi gospodarstva in spodbudila uravnolovko v nagrajevanju, kar prispeva k pospešeni rasti inflacije.

Prave slike obnašanja delovnih organizacij v delitvi osebnih dohodkov ni mogoče dobiti z analizo gibanja dohodka v kratkem obdobju, ker se končna delitev opravi po zaključnem računu. Razen tega primerjanje podatkov izključno z istim obdobjem preteklega leta ne more predstavljati podlage za ocenjevanje celote uresničevanja politike delitve dohodka.

V informaciji je posebno poglavje posvečeno aktivnostim državnih dejavnikov pri usklajevanju odnosov na področju delitve dohodka. Ob tem je poudarjeno, da so v večini republik in pokrajin sveti zveze sindikatov, odbori sindikatov in občinski zbori sprejeli že na začetku leta programe akcij in ukrepov za

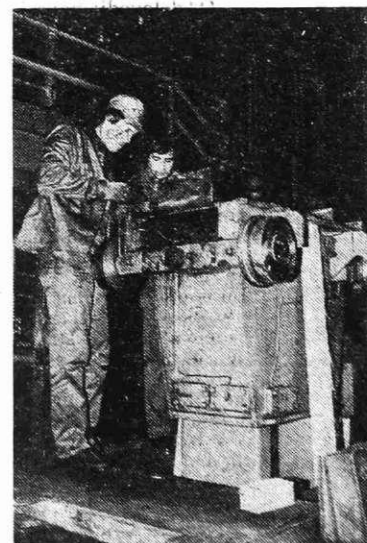
uresničevanje dogovorjene politike delitve. Republiški in pokrajinski sveti zveze sindikatov so večkrat obravnavali to gradivo, akcija pa je bila še posebej pospešena po oceni rezultatov poslovanja po trimesečnem obračunu, kjer so prišla do izraza odstopanja od sprejetega.

Poudarjeno pa je, da lahko pričakujemo določene pozitivne rezultate, posebej ker so se v akcijo vključili vsi družbenopolitični dejavniki. Širina akcije nudi določeno garancijo, da bo do konca leta delitev osebnih dohodkov usklajena z dogovorjeno politiko in da bodo osebni dohodki vse manj vplivali na rast inflacije in poglobljanja motenj v skupni porabi.

V informaciji je tudi trdna opredelitev zveze sindikatov, da je treba odnose na področju delitve čistega dohodka in delitve sredstev za osebne dohodke usklajevati na samoupravni način in z družbenopolitično akcijo. To pa zaradi tega, ker bi zadrževanje osebnih dohodkov na sedanji ravni ustrezalo večini delovnih organizacij, ki poslujejo z izgubami ali na meji rentabilnosti, kot tudi tistim, ki dajejo prednost visokim osebnim dohodkom, zapostavljajo pa izločanja za razširitev materialne osnove dela. Takšen način urejanja odnosov bi ustrezal tudi delovnim skupnostim izven materialne proizvodnje, kjer se osebni dohodki oblikujejo neodvisno od rezultatov dela, negativno pa bi se pokazal v TOZD, v katerih je delitev v skladu z ustvarjenimi rezultati dela. Na takšen način delavci v takšnih organizacijah ne bi bili dovolj stimulirani za uresničevanje osnovnih ciljev ekonomske stabilizacije.

Obenem z usklajevanjem odnosov na področju dohodka bi kazalo urediti odnose tudi v ostalih oblikah porabe in to še prej, ker se hitreje menja stanje na področju osebnih dohodkov kot na drugih področjih porabe. V prid temu govorijo tudi rezultati aktivnosti zveze sindikatov in drugih subjektov pri izvajanju politike dohodka in osebnih dohodkov v preteklem letu. Tako so se v obdobjih najvišje stopnje inflacije osebni dohodki gibali v mejah dogovorjene ravni, medtem ko se na področju investicij, cen, splošne in skupne porabe dogovorjena politika ni uresničevala.

(Delegatski poročevalec št. 17, 28. septembra 1982)

Instalaterja pri delu (Foto S. Kokalj)

SKLEPI SE URESNIČUJEJO

V sredo, 29. septembra, je bila seja izvršnega odbora konference osnovnih organizacij sindikata Železarne. Na seji so obravnavali pregled realizacije sklepov z letne konference, ki je bila v aprilu, priprave na problemsko konferenco o izvrševanju planskih obveznosti in tekoča vprašanja.

Volilna konferenca sindikata Železarne je bila 8. aprila letos. Na njej so sprejeli veliko pomembnih sklepov, danes pa so pregledali, kako se uresničujejo. Takrat sprejeti sklepi so se nanašali na nemoteno preskrbo s surovinami, rezervnimi deli in energijo, na vprašanja dobave in tehnološke discipline, zagotavljanje potrebnih finančnih sredstev za neprekinjen začetek del pri izgradnji elektrojektarne, razvide del in nalog ter njihovo vrednotenje, dohodkovne odnose, kadrovske politike, delo strokovnih služb, krepitev vloge osnovne organizacije sindikata, pridobivanje deviz, problem barakarstva in stanovanjskih razmer v samem domu na Cesti bratov Rupar in zagotavljanje zdravstvenih uslug upokojujencem — članom Zveze borcev.

Preskrba s surovinami je kljub težki situaciji zadovoljiva, in lahko normalno delamo. Do konca leta preskrba ni zagotovljena, vendar se bo sindikat še naprej trudil za preskrbo. V drugih republikah je zaradi slabe preskrbe delo v železarnah oteženo, ponekod pa železarne celo stojijo.

Samoupravne sporazume o vlaganju deviznih sredstev predelovalci naših izdelkov letos bolj spoštujejo kot lani. Vendar pa bo na tem področju treba še precej delati.

Za boljše delo delegatskega sistema so bili organizirani sestanki s posameznimi delegacijami, kjer so se pogovorili o njihovem delu. Pri tem so izpostavili, da se mora povsod slišati glas železarja, vedeti pa moramo tudi, kam gre naš denar in zakaj je bil porabljen. Zato moramo okrepiti tok povratnih informacij s skupščine do delavcev.

skega doma je, da bi ga preuredili tako, da bi bila v njem prehodna enodružinska stanovanja.

Glede socialne varnosti borcev in ostalih delavcev je bilo rečeno, da upokojujenci Železarne — člani Zveze borcev NOV lahko še naprej uporabljajo usluge obratne ambulante. Predlog, da bi se opravljene nadure ob remontih in drugih izjemnih primerih šteli v pokojninsko osnovo, ni bil uresničen. Žalostno je, da se je zadeva »podrla« v sami Železarni, ker se nismo mogli dogovoriti. Vse kar je odvisno od zunanjih dejavnikov, je rešeno, saj smo dobili soglasje republiškega komiteja za delo in pokojninsko invalidskega varovanja. Zato v sindikatu zahtevajo, da se začne izvajati s prvim januarjem 1983. Za to je zadolžen tovarš Stane Repovž in predstavniki strokovnih služb.

Ob koncu pregleda izvrševanja sklepov z letne konference je predsednik člane izvršnega odbora seznanil o zboru delegatov za deseti kongres sindikata. Zbor je bil v Kranju, v tovarni IBI, udeležili pa so se ga vsi delegati z Gorenjske. Na zboru so zelo dobro ocenili naš predlog, da naj delavci v samem delovnem okolju predlagajo, kaj bi morali storiti, da bi bolje delali. V Železarni je bil odziv zelo dober, saj so iz vseh temeljnih organizacij prišli zelo dobri predlogi za boljše delo in izhajajo iz dejanskih razmer v samih temeljnih organizacijah. Poslovodni odbor je organiziral skupino, ki bo proučila vse predloge.

10. KONGRES ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Lahko torej rečemo, da se stvari rešujejo in da sindikat bolje dela in s tem potrjuje vlogo, ki jo ima.

V nadaljevanju seje so se pogovarjali o pripravah na problemsko konferenco, ki bo 7. oktobra, tema pa se navezuje na probleme, ki naj bi jih obravnavali tudi na sindikalnem kongresu. Konferenca bo posvečena problemom družbenoekonomskih odnosov in investicij, predvsem pa izvrševanju planskih obveznosti.

Na kongresu naj bi delegati iz železarne Jesenice spregovorili tudi o samoupravnih odnosih in organiziranosti novatorstva v Železarni.

Ob koncu seje so spregovorili še o razpisih in selekcijah, ozimnici in možnostih zdravljenja v zdraviliščih.

Pri oskrbi z ozimnico so pojasnili, da sindikat ozimnice ne deli, ampak so za to namenjena sredstva iz sklada za denarne pomoči. S temi sredstvi pa razpolaga vsaka temeljna organizacija sama zase, zato je tudi višina sredstev za nakup ozimnice stvar posamezne temeljne organizacije.

Za zdravljenje naših bolnih sodelavcev v zdraviliščih je imel sindikat Železarne na razpolago 50.000 dinarjev, vendar ta sredstva ne zadoščajo, da bi na zdravljenje lahko odšli vsi, ki so potrebni. Zato izvršni odbor sindikata Železarne predlaga, da naj tudi temeljne organizacije oddvojijo del svojih sredstev za zdravljenje svojih sodelavcev v zdraviliščih. V bodoče bi morali razmišljati tudi o drugačni delitvi sklada skupne porabe, da bo več sredstev namenjenih za zagotavljanje socialne varnosti vseh zaposlenih.

Lilijana Kos

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 11. DO 17. OKTOBRA

11. oktobra, SAŠO MANDELJC, vodja TOZD Valjarna bluming-štel, Jesenice, Tomšičeva 88, štev. tel. 82-054;
12. oktobra, MARTIN ŠKETA, vodja SEO, Bled, Alpska 1, štev. telefona 77-130;
13. oktobra, FRANČ GASSER, vodja TOZD Profilarna, Žirovnica, Moste 22 b;
14. oktobra, VALENTIN MARKEŽ, vodja TOZD Vzdrževanje, Jesenice, Cesta talcev 4 a, štev. tel. 83-345;
15. oktobra, BORIS PESJAK, vodja FRS, Jesenice, Cesta revolucije 2 a, štev. tel. 82-726;
16. oktobra, MARIN GABROVŠEK, vodja TKR, Bled, Ribenska št. 8 c, štev. tel. 78-157;
17. oktobra, BERTI BRUN, vodja TOZD Jeklovlek, Jesenice, Cesta revolucije 3, štev. tel. 82-798.

Dežurnost je vsak delovni dan od 14. ure do 7. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurnost od 7. ure do 7. ure naslednjega dne. V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po Železarni, svoja opažanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva članu poslovodnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM	DNEVNI	NOČNI
PONEDELJEK — 11. 10.	SAŠO DOLINAR	IVAN KAVČIČ
TOREK — 12. 10.	MARJAN TRONTELJ	AVGUST NOVŠAK
SREDA — 13. 10.	ALOJZ VARL	IGOR LOGAR
ČETRTEK — 14. 10.	VLADO REPE	MIROSLAV ZUPAN
PETEK — 15. 10.	EDO KAVČIČ	JOŽE RAVNIK
SOBOTA — 16. 10.	ZDENKO CUND	IVAN SLAMNIK
NEDELJA — 17. 10.	STANE MENCINGER	ANTON KAVČIČ

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 3549
vezni telefon je: 2317
Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14. do 18. ure
nočni pa od 18. do 6. ure
Na proste sobote, nedelje in praznike dela:
dnevni dežurni od 6. do 18. ure
nočni pa od 18. do 6. ure
Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni stavbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 11. do 16. oktobra bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta — dr. Želimir Cesarec.
POPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Nada Jensterle in IV. obratna ambulanta — dr. Marija Može Kovačič.
DISPANZER ZA BORCE: dr. Marija Može Kovačič.
V soboto, 16. oktobra, samo dopoldne: I. obratna ambulanta — dr. Nada Jensterle in IV. obratna ambulanta — dr. Marija Može Kovačič.

ZOBNE AMBULANTE

DOPOLDNE: I. zobna ambulanta — v dent. Viktor Stražisar in II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej.
Za borce vsak dan od 11. do 12. ure — dr. Alojz Smolej.
POPOLDNE: III. zobna ambulanta — dr. Bela Gazafi.
V soboto, 16. oktobra, samo dopoldne: III. zobna ambulanta — dr. Bela Gazafi.

OBVESTILO INVALIDOM ŽELEZARNE

Izvršni odbor aktivna invalidov Železarne obvešča svoje člane, da organiziramo ekskurzijo v ladjedelnico 3. MAJ na Reki 16. oktobra. Ekskurzije se lahko udeležijo vsaki zaposleni član aktivna z najbližnjimi svojci; število je omejeno na 90 — to je dva avtobusa.

Po ogledu ladjedelnice bo kosilo in nato še ogled »Titovega mostu« na otok Krk. Vsak zaposleni član aktivna ob prijavi plača 200,00 din, svojci pa 300,00 din, ostale stroške krije aktiv.

Zaradi omejenega števila prijav in zaradi naročila avtobusov je zadnji rok prijave 13. oktober, če pa bodo prijave popolnoma že prej, bomo upoštevali tiste, ki so se prej prijavili. Odhod avtobusov ter spored organizacije bomo objavili v naslednji številki Železarja.

Prijave z denarno udeležbo sprejemajo: za Belo — IZIDOR ZUPAN, tel. 2173; za Javornik — ALOJZ MARKELJ, tel. 2248; za Jesenice — STANE SUŠANJ, tel. 2209; za predelovalne obrate — MARINKA PREŽELJ, tel. 2035.

UKINITEV PRODAJE VOZNIH KART NA POSTAJALIŠČU KOČNA

Zaradi upokojitve delavke, ki prodaja karte, smo s 30. septembrom prenehali s prodajo voznih kart na postajališču Kočna. Ker mesečnih delavskih kart na vlak ne morete kupiti, prosimo delavce, ki se vozijo na relacijah Kočna — Vintgar, Kočna — Soteska in Kočna — Nomenj, da karte kupijo na postaji Slovenski Javornik. Vsi ostali delavci, ki so do sedaj kupovali karte na Kočni tudi za ostale postaje, jih lahko kupijo v izhodni postaji (Bohinjska Bela, Bohinjska Bistrica, Nomenj itd.).

Spremembo žal sporočamo nekoliko pozno, vendar smo bili prepričani, da nam bo uspelo izpraznjeno delovno mesto izpolniti z drugim ustreznim delavcem, kar pa nam na žalost ni uspelo.

ŽG ŽTO NOVA GORICA

UPOKOJENCEM HLADNE VALJARNE JESENICE

Osnovna organizacija sindikata TOZD Hladna valjarna Jesenice obvešča, da bo v soboto, 9. oktobra, piknik na Poljanah v domu DPM s pričetkom ob 10. uri, na katerega vabimo tudi vse upokojujence. Organiziranega prevoza ni!

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja TOZD Jeklarna z dne 29. 9. 1982 dajemo

OBJAVO

za opravljanje del in nalog

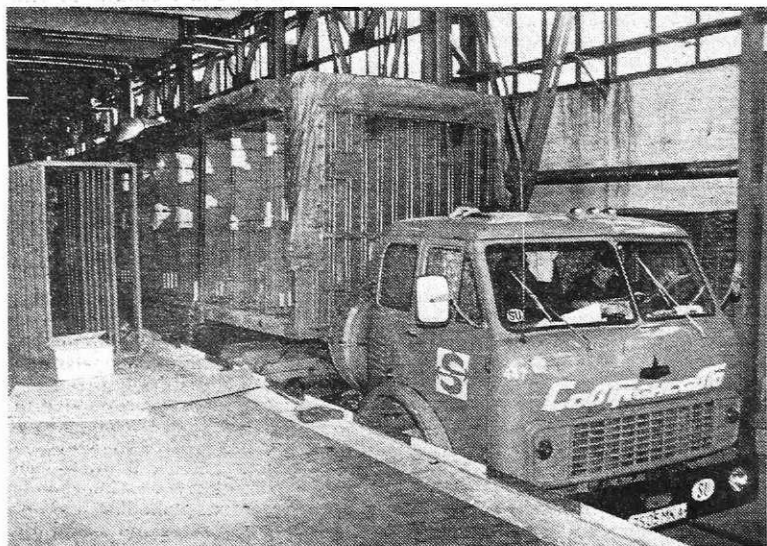
0227 kadrovec D-4 9 oseb

Kandidati morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

- TSS metalurške smeri
- vsaj eno leto delovnih izkušenj v Železarni
- odslužen vojaški rok.

Pismene prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi na naslov »kadrovski sektor železarne Jesenice« z oznako »za TOZD Jeklarna«.

Posebne prijavnice dobite v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja.

Naši vratni podboji, namenjeni za turistično naselje Soča ob Črnem morju v Sovjetski zvezi (Foto I. Kučina)

AKCIJA »NNNP '82« V IGD ŽELEZARNE

V letošnjem letu izvajamo akcijo »NNNP '82« v vseh delovnih sredinah in okoljih, kjer delamo in živimo, z osnovnim namenom, da čim širši krog ljudi usposobimo za uspešno izvajanje množične samopomoči ter potrebne zaščitne in reševalne ukrepe ob naravnih in drugih nesrečah, v vojni in izrednih razmerah. Poleg mnogih drugih aktivnosti, ki smo jih vključili v to akcijo, smo se odločili, da pridobimo nove člane za Industrijsko gasilsko društvo naše Železarne.

Ta zapis naj torej velja vsem zainteresentom, da se nam priključijo in osebno zgledajo pri vodstvu IGD v gasilskem domu železarne Jesenice (na Senožetih). Izpolnjevati pa morajo naslednje pogoje:

Vsak gasilec mora biti zdravstveno sposoben in hitro prilagodljiv. Gasilci se srečujejo v intervencijah z napori psihične in fizične narave. V okoliščinah, kot so: vročina, vlaga, dim, plini itd., se slabšajo pogoji in zato človek težje prenaša napore. Dobro fizično pripravljen gasilec je tudi psihično stabilnejši. Psihična stabilnost je potrebna tudi, ko se srečujemo z žrtvami nesreč, ki jim je potrebno pomagati.

Da bi to dosegli, je potrebno veliko prostega časa za vadbo in pridobivanje potrebnega znanja. Gasilec mora biti sposoben v trenutku razviti polno moč, ali pa vzdržati velik napor dalj časa. Poleg tega morajo kandidati izpolnjevati tudi druge moralne kvalitete. V naše vrste želimo pridobiti tudi strokovnjake, saj imamo precej sodobne in tehnično izpolnjene opreme.

Ko že omenjamo akcijo »NNNP '82«, naj poudarimo, da v letošnjem letu, ko praznujemo 100-letnico Industrijskega gasilskega društva in 45-letnico poklicne gasilske in reševalne čete železarne Jesenice, izvajamo veliko aktivnosti. Naj v ilustracijo navedemo le nekaj podatkov, ki se nanašajo na naše društvo in na celotno področje civilne zaštite.

Do sedaj smo imeli že 103 predavanja, na katerih je sodelovalo 1.624 delovnih ljudi in občanov. Za šole in varstvene ustanove smo šestkrat izvedli ogled gasilske tehnike s skupno udeležbo 436 učencev oziroma predšolskih otrok.

Organizirali smo gasilsko razstavo in izvedli več vaj na pomembnih objektih. Glavna usmeritev je v preventivi, zato pozivamo slehernega občana, da k dobremu stanju na področju požarne varnosti prispeva svoj delež. To področje je izrednega pomena, saj je ob 100-letnici IGD temu vprašanju dal glavni poudarek zvezni sekretar za notranje zadeve Stane Dolanc.

Do konca letošnjega leta imamo v programu še razne oblike izobraževanja in usposabljanja enot civilne zaštite (občine in Železarne), prebivalstva in gasilskih kadrov.

Izvajali bomo specialne vaje s sodobno tehniko in dosledne preventivne ukrepe v vseh okoljih našega dela in življenja.

Poveljnik Sandi Kotnik

10. KONGRES

ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Disciplina je še vedno odprto vprašanje. Zato je treba stalno obravnavati ta vprašanja. Problem je tudi tehnološka disciplina in primeri kraje osebne in družbene lastnine. Okrepiti bi bilo potrebno družbeno samozaščito, če ni dovolj zaposlenih v varnostni službi, da bi lahko pokrivali vso problematiko.

Pri razvidu del in nalog sindikat ni bil neaktiven, vendar se kljub temu stvari v posameznih okoljih niso izboljšale. Proizvodne temeljne organizacije imajo razvid narejen tako daleč, da bi lahko po novem začeli delati že v dveh mesecih, vendar pa uslužnostne temeljne organizacije in delovne skupnosti razvida še nimajo dograjenega in tako še ne moremo povsod pričeti delati po katalogu. V zvezi s tem je sindikat zahteval od poslovodnega odbora, da organizira delovne skupine za to področje in da sindikat redno obvešča o poteku dela, vendar poslovodni odbor na tem področju ni v celoti opravil svoje naloge.

Projektna naloga »Družbenoekonomski odnosi v železarni Jesenice« je nedokončana, ker posamezne skupine niso delale. Zato so bili za menjani vodje grup za tiste podprojekte, kjer ni bilo nič narejenega. Poslovodni odbor naj bi uvedel disciplinske postopke za tiste, ki so odgovorni za neizvršene naloge.

Sklep o reorganizaciji skupnih služb je izvršen le polovično, saj je rešeno le področje komerciala. Tudi sklep o prerazporeditvi in boljši izkoriščenosti strokovnega kadra je bil izvršen le delno. Samo nekaj delavcev so za nekaj dni premestili iz temeljne organizacije v drugo temeljno organizacijo, kar pa ne rešuje problema. Od delodajcev naprej premestitev ni bilo, ker vodstva temeljnih organizacij in kadrovski sektor nista naredila dovolj.

V posameznih osnovnih organizacijah sindikata se je vloga organizacije okrepila in delo izboljšalo, nekeje pa so stvari nespremenjene. Zato je treba na področju krepitev osnovne organizacije še vedno več delati in izpostaviti njeno vlogo, saj je osnovna organizacija sindikata zadolžena za to, da se problemi temeljne organizacije rešujejo znotraj nje.

Problem barakarskega naselja morajo rešiti strokovne službe in oddelek za družbeni standard. Da bi ta problem rešili, je bil dan predlog, da bi barake sproti podirali, ko bi se njihovi stanovalci preselili. Tako se ne bi več dogajalo, da bi se vanje potem vselil kdo drug, saj so pogoji za bivanje v njih nemogoči.

Tudi v samskem domu na Cesti bratov Rupar so pogoji za bivanje nemogoči, zato je treba nekaj ukreniti. Dogovorjeno je bilo, da ta samski dom prevzame Železarski izobraževalni center in v njem uredi šolske prostore, Železarni pa bi odstopil svoj dijaški dom. Druga možnost za rešitev problema sam-

SAMOUUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

25. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO PRI DS ŽELEZARNE

V četrtek, 30. septembra, je predsednik odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne Janez PIKON sklical 25. sejo odbora, na kateri so poleg pregleda sklepov prejšnje seje obravnavali še:

— analizo finančnega rezultata za mesec avgust in kumulativno za osem mesecev letošnjega leta, oceno izpolnjevanja operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec september 1982, predlog operativnega programa za mesec oktober, izpolnjevanje sklepov odbora za gospodarstvo in delavskega sveta Železarne na področju poslovnih usmeritev, predloga za odobritev sredstev za investicije, pristop k samoupravnemu sporazumu o združevanju dela in sredstev za izgradnjo rezervov za tekoči kisik in izdeli soglasja za pripis oziroma odpis razlik.

Člani odbora so na osnovi pisnega poročila poslovnega odbora ugotovili, da so vsi sklepi 24. seje odbora realizirani.

Analizo finančnega rezultata za mesec avgust in kumulativno za osem mesecev letošnjega leta je razložila članica poslovnega odbora Jelka VIDALI. Uvodoma je povedala, da so bili proizvodni stroški Železarne v mesecu avgustu nižji od načrtovanih za 42,2 milijona dinarjev. Stroški pri predelavi so bili višji za 33,4 milijona dinarjev. Zvišanje pri predelavi je predvsem zaradi nedoseganja dvanajstine planirane proizvodnje, saj je plan dosegla samo temeljna organizacija Plavž.

Nižji od predvidenih so bili stroški vložnega materiala zaradi spremene strukture vložka, manjše porabe rude, kovinskih dodatkov in nižjih cen nabavljenega vložka. Nižje cene nabavljenega vložka so stroške znižale za 57,1 milijonov dinarjev. Pri uporabi tujega vložka so temeljne organizacije imele dodatne stroške za 10,9 milijonov dinarjev. Planirane izpolnitve niso presegle štiri temeljne organizacije: Valjarna bluming-štel, Profilarna, Elektrode, Zebjarna. Zaradi nedoseganja planirane izpolnitve v Valjarni bluming-štel so bili stroški vložka na nivoju Železarne višji od predvidenih za 14,5 milijonov dinarjev. Temeljne organizacije, ki so v avgustu presegle načrtovane stroške, so: Jeklarna, Valjarna bluming-štel, Valjarna žica in profilov, Vratni podboji, Jeklovček, Elektrode, Strojne delavnice, Remontne delavnice in Vzdrževanje.

Čeprav so rezultati boljši, kot smo pričakovali, ker so bili v nekaterih temeljnih organizacijah večji prihranki, tako, na primer tudi na področju energetike. Tov. Vidali je opozorila, da nabavne cene reprodromala in surovin kljub zamrzovanju naraščajo.

V razpravi, v kateri so sodelovali: član poslovnega odbora Božidar Bartelj, predsednik izvršnega odbora konference osnovnih organizacij sindikata Stefan Ščerbic ter člani odbora Janez Pikon, Tomaž Kavčič in Jože Kastelic, so opozorili na težave v proizvodnem procesu, ki se pojavljajo predvsem v nadaljnji medfazni proizvodnji (problem brušenja slabov za valjarno žico). Jože Kastelic je opozoril opozoril, da so zahteve po brušenju iz dneva v dan večje, Stefan Ščerbic pa je dejal, da bi morali dosledno spoštovati in izvajati ukrepe, ki so jih sprejeli vsi samoupravni organi, če hočemo, da bomo poslovno leto zaključili pozitivno. Zavedati se moramo, da nam trenutni doseženi finančni rezultati ne zagotavljajo pozitivnega poslovanja ob koncu leta.

Vodja oddelka za operativno planiranje proizvodnje Avgust KARBA je navzočim podal oceno izpolnjevanja operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec september, seznanil pa jih je še z zunanjo realizacijo energetskih medijev in vzdrževalnih storitev za mesec avgust in kumulativno za osem mesecev letošnjega leta.

Člani odbora so obravnavali in potrdili predlog programa skupne in blagovne proizvodnje za mesec oktober. Zahtevali so, da se mora redni letni remont v valjarni bluming od 11. do 13. oktobra in valjarni štel od 11. do 15. oktobra opraviti čimboljše in predvsem v predvidenem roku. Da bo delo na teh remontih potekalo čimbolj organizirano in tekoče, so zadolžili poslovodni odbor, da ukrepa po danih pooblastilih.

Na seji je član poslovnega odbora Božidar BARTEJ podal informacijo o izpolnjevanju sklepov odbora za gospodarstvo in delavskega sveta Železarne na področju poslovnih usmeritev. Iz informacije je razvidno, da so vodje temeljnih organizacij sektorjev in oddelkov dali pisne predloge, ki obravnavajo ukrepe v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih ter ukrepe, ki

so medsebojno povezani v proizvodnem procesu. Ukrepe lahko razdelimo v več skupin. Največ predlogov zajemajo naloge, ki so predvidene že v opisih delovnih nalog in opravil in bi morale biti opravljene med tekočim delom. Večini temeljnih organizacij so za reševanje ukrepov navedli osebe in roke za izvedbo ter način kontrole izvajanja. Ostali predlogi zajemajo probleme iz proizvodnega procesa, v katere bi se morale vključiti prizadete temeljne organizacije in delovne skupnosti. Predloge, ki zadevajo več temeljnih organizacij oziroma ukrepe v proizvodnem procesu, bodo sodelavci oddelka za dolgoročni razvoj razvrstili v več skupin glede na področja (proizvodnja, kvaliteta, kadri, organizacija in investicije) ter predlagali izvajalce.

Najbolj obširno so ukrepe obdelali v temeljnih organizacijah, ki so poslovale z izgubo. Predlogi za izboljšanje poslovanja se nanašajo na izboljšanje asortimana, proizvodnje, na doseganje plana proizvodnje po količini, na varčevanje z energijo in izboljšanje izpolnitve. Vsi ti ukrepi bi najhitreje pripomogli k boljšemu finančnemu uspehu.

Za doseganje teh ciljev je nujno, da temeljne organizacije na začetku proizvodnega procesa izpolnjujejo plan po količini in kvaliteti, to je

predvsem TOZD Plavž, Jeklarna in Valjarna bluming-štel.

V Železarni se povečuje število mehaniziranih naprav. Zato je veliko pripomb in predlogov za temeljne organizacije Vzdrževanje, Remontne delavnice in Strojne delavnice, predvsem za redno vzdrževanje, izdelavo rezervnih delov, še posebej pa za preventivno vzdrževanje. Ta del nalog je za proizvodnjo pomembno področje, zato bi ga morali temeljiteje obdelati.

V nadaljevanju seje so obravnavali in potrdili predloga sektorja novogradenj za odobritev sredstev za pripravljalna dela Jeklarna 2 ter nabavo kompresorja za komprimiranje zraka na Beli. Sklenili so, da se v plan investicij za leto 1982 vključi investicija vijačni kompresor Bela. Investitor je temeljna organizacija Energetika.

Na predlog vodstva TOZD Energetika in stališča poslovnega odbora so obravnavali predlog za združevanje sredstev za izgradnjo rezervov za tekoči kisik ter potrdili predlog 16. seje odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu. TOZD Energetika z dne 3. avgusta 1982, s čimer pristopimo k samoupravnemu sporazumu z zahtevanimi dopolnili oziroma spremembami ter po uskladih namenimo 5.000.000 dinarjev sredstev TOZD Energetika, ki so namenjena za združevanje.

Ob koncu seje so obravnavali vloge uvoznega in izvoznega oddelka za pripis oziroma odpis razlik, ki nastanejo pri uvozu in izvozu surovin ter izdelkov.

17. SEJA ODBORA ZA SPLOŠNE ZADEVE PRI DS ŽELEZARNE

V ponedeljek, 4. oktobra, je bila 17. seja odbora za splošne zadeve. Sejo je vodil predsednik tega odbora Bogomir SVETINA.

Na seji so poleg pregleda sklepov 16. seje odobrili službena potovanja v tujino, vzeli na znanje poročila in ocene opravljenih službenih potovanj v tujino in obravnavali vloge za dodelitev pomoči.

Pri pregledu sklepov so ugotovili, da se sklepi 16. seje izpolnjujejo, ker so dolgoročne narave. Odbor je ugotovil, da se vedno ni v celoti realiziran sklep 15. seje odbora, ki se nanaša na zadolžitev kvalitetne konference v zvezi s posredovanjem pisnega poročila o vzrokih nastalih reklamacij ter o reševanju in odgovornosti posameznikov v temeljnih organizacijah.

Člani odbora so odobrili službena potovanja v tujino naslednjim sodelavcem:

— predsedniku poslovnega odbora Borisu Bregantu v Sofijo na ministrstvo za metalurgijo in v bolgarsko železarno Pernik zaradi udeležbe pri razgovorih o medsebojni dobavi v obdobju 1983 do 1985;

— predsedniku poslovnega odbora Borisu Bregantu in vodju komercialne Ernestu Pušniku v Essen k firmi Hermann Schmidt, da bi dosegla spremembo strukture materiala, ki ga izvažamo, tako da bi povečali količine večvrstnih izdelkov na račun debele pločevine in hladno oblikovanih profilov;

— predsedniku IO konference OO sindikata železarne Stefanu Ščerbicu in vodju oddelka za družbeni standard Božu Pančurju v Žiar nad Hronom — CSSR, kjer se bosta dogovorila o izmenjavi počitniških kapacitet in sklenila predpogodbo;

— vodju oddelka metalurške menjavae Valentinu Erjavšku v Katowice na Poljsko, kamor bo potoval zaradi odprave težav pri kasnitvi dobav s Poljske (TVT in staro železo).

V nadaljevanju seje so bili navzoči seznanjeni s poročili in ocenami o opravljenih službenih potovanjih v tujino:

TOZD Valjarna bluming štel

18. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

V torek, 28. septembra, je bila 18. redna seja odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Valjarna bluming-štel, ki jo je sklical in vodil predsednik odbora Marjan Kristan. Obravnavali so šest točk dnevnega reda.

Po pregledu sklepov, ki jih je članom odbora posredoval namestnik vodja TOZD, so ugotovili, da so sklepi realizirani. Sklep, ki se nanaša na prekomerno porabo olja, je kljub poročilu mazilnega tehnika o vzrokih ostal neizpolnjen. Sprejeli so dodatni sklep, da se do naslednje seje pripravi poročilo o optimalni porabi olja oziroma o ukrepih za racionalizacijo porabe. Prav tako ostanejo še nadalje v veljavi sklepi od točke 4.1. do 5.3. in se do naslednje seje pregledajo, oziroma se izdela obširno poročilo o možnostih njihovega izvajanja.

Namestnik vodja TOZD je poročal o proizvodni problematiki za avgust in osem mesecev letošnjega leta. Iz poročila je bilo razvidno, da je bila gotova proizvodnja v avgustu dosežena 74 % glede na družbeni plan, oziroma 88,3 % glede na operativni program. V osmih mesecih je bila

gotova proizvodnja dosežena 85,6 % glede na družbeni plan in 94,4 % glede na operativni program. Zastoji v avgustu so bili nekoliko nižji kakor v juliju, vendar so valjavske naprave slabo vzdrževane in je bil izdelek dokaj nekaliteten. Izstopajo zastoji na žerjavih, saj so preokročili postavljeno mejo za 4 %.

Skupni izplen na blumingu je bil v avgustu slab, saj je za 2,4 % slabši od planiranega in 0,4 % slabši od polletnega. Valjavske napake so visoke pri predtraku, glavni vzrok pa je v previsokem lunkerju. Zaradi istih vzrokov kakor v mesecu juliju je skupni izplen štelka ponovno daleč pod poprečjem doseženih izplenov v tem polletju.

V TOZD Valjarna bluming-štel so glavni vzroki za slabo stanje naslednji:

— pomanjkanje polizdelka za prevlanjanje,

— kvaliteta izdelkov je pogosto slaba zaradi slabega dela valjajevskih naprav,

— pomanjkanje delavcev in velika odsotnost z dela.

Računovodja TOZD je podal analizo zvišanja in znižanja stroškov v avgustu, ki izkazuje 28 milijonov 923.983,42 dinarjev zvišanja tako pri vložku kot pri predelavi. Pri vložku izkazuje 25.080.118,00 din, pri predelavi pa okrog 3.843.865,00 din zvišanja. Računovodja je opozoril, da izguba narašča in da je potrebno izkoristiti vse rezerve in upoštevati ukrepe za izboljšanje stanja.

Člani odbora so obravnavali operativni program za oktober skupno z bilanco vložka in ugotovili, da operativni plan predvideva samo razpoložljive količine jekla in ne upošteva letnega remonta na blumingu in štelu. Operativni program gotove proizvodnje je nižji za 1.820 ton ali 2.400 ton surovega jekla.

17. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

V četrtek, 30. septembra, je bila 17. redna seja odbora za delovna razmerja pri DS TOZD Valjarna bluming-štel, ki jo je sklical in vodila predsednica odbora Olga Pervanja.

Po pregledu izvrševanja sklepov, o čemer je poročal vodja TOZD, so ugotovili, da so realizirani, razen sklepov pod točko 3.2.2. do 3.2.4., ki se nanašajo na izredno slabo stanje pri adjustaži štelka na Javorniku. Vodja TOZD je pojasnil, da je situacija pri adjustaži štelka na Javorniku presejala že vse dovoljene meje in je zato treba ukrepati v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih. Neko- rektno in neprimerno obnašanje delovodje neposredno ovira delo v proizvodnji in s tem zmanjšuje proizvodni plan. Kljub razgovorom in sestankom ter ukrepom za izboljšanje stanja je situacija ostala ista in zato so člani odbora sprejeli sklep, da se ta delavec premešči na nižje delovno mesto, in sicer do sklepa skupne disciplinske komisije Železarne, kjer naj se sproži postopek. Vodja proizvodnje je poudaril, da so bili z nastalo situacijo seznanjeni tudi vsi samoupravni organi in vodstvo TOZD. Vsi so bili enotnega mnenja, da je odnos delovodje do izpolnjevanja proizvodnih nalog nepravilen, prav tako ni korekten njegov odnos do sodelavcev in nadrejenih. Kljub zadostni količini vložka že od meseca maja v adjustaži štelka na Javorniku ni bil dosežen plan proizvodnje.

Obravnavali so tudi inovacijske predloge oz. izplačilo rent. Vse štiri predloge oz. izplačila so ugodno rešili in vsi so se strinjali s predlaganimi izračuni.

Odbor je obravnaval tudi pritožbo operaterjev hladnega navijalca, ki se nanaša na povečanje kategorij s 7 na 9. plačilno skupino. Ugotovili so, da je DS TOZD Valjarna bluming-štel na svoji seji 7. avgusta že obravnaval spremembo kategorij za ta delovna mesta, in sicer v skladu s katalogom delovnih nalog in opravil. Člani odbora so zato sprejeli sklep, da se pritožba oz. možnost povečanja kategorij uresniči in zato zadolži vodjo TOZD.

Predlog računovodje TOZD za izvedbo inventure v mesecu oktobru je bil sprejet, popis materiala se prične 1. oktobra in se opravlja poleg rednega dela. Prav tako je potrebno razčistiti negativne razlike v skia- diču adjustaže štelka na Javorniku, za kar sta zadolžena vodja TOZD in računovodja.

SK

TOZD Jeklarna

17. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

17. redno sejo odbora za delovna razmerja pri DS TOZD Jeklarna je 29. septembra sklical njegov predsednik Pavel Kotnik. Odbor je obravnaval zapisnik in izvrševanje sklepov pretekle seje, kadrovske poročilo za mesec avgust, premestitve in razporeditve delavcev ter dosežene vloge.

Edo File je najprej odbor seznanil z zapisnikom pretekle seje in s sprejetimi sklepi, pri čemer je ugotovil, da so vsi sklepi te seje izvršeni.

Za tem so poslušali kadrovske poročilo za mesec avgust. Vse odsotnosti skupaj je bilo 4.414,64 dni ali 27,66 %. Zaradi nezgod so delavci izostali 355 dni ali 2,22 %, zaradi ostalega bolehanja pa 1.263,88 dni ali 7,86 %. Rednega letnega dopusta je bilo izkoriščenega 2.578,50 dni ali 16,15 %. Izredno plačanega dopusta je bilo izkoriščenega 40 dni ali 0,25 %, neplačanega dopusta 14,64 dni ali 0,09 %, zaradi porodniškega

dopusta so bile delavke odsotne 22,75 dni ali 0,14 %, neopravičenih izostankov je bilo 149,88 dni ali 0,95 %.

Na predlog vodje TOZD Jeklarna je odbor za delovna razmerja obravnaval predloge o razporeditvi in premestitvi delavcev.

Ob zaključku seje je odbor pregledal in potrdil vloge o izredno plačanih dopustih za delavce v TOZD Jeklarna in pregledal vloge delavcev iz drugih TOZD, ki prosijo za delo v TOZD Jeklarna. Odbor je bil seznanjen tudi s potrebo o zaposlitvi petih metalurških tehnikov, ki bi se kot kadrovi zaposlili v TOZD Jeklarna.

B. K.

TOZD Remontne delavnice

15. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Predsednik delavskega sveta TOZD Remontne delavnice Drago Arijan je 30. septembra sklical 15. redno sejo, na kateri so bili poleg 23 delegatov prisotni še vodja TOZD, vodje obratov, delegati v delavskem svetu Železarne in predsedniki odborov pri delavskem svetu. Najprej so obravnavali poročilo o izvajanju sklepov prejšnje seje in ugotovili, da so izvedeni, dolgoročni pa v izvajanju.

Na osnovi zapisnikov samoupravnih delovnih skupin je delavski svet ugotovil, da je več kot polovica delavcev obravnavala in soglasala s sprejetjem naslednjih dokumentov: — metodologija družbenega planiranja v SOZD Slovenske železarne in v železarni Jesenice;

— osnutek pravilnika o ugotavljanju z delom pridobljenih delovnih zmognosti, pri katerem je DS po usklajevalnem postopku sprejel naslednji pripombi: v celoti naj se črta člen 13, črta naj se 3. točka 5. člena pravilnika,

— samoupravni sporazum o združevanju sredstev za pospešitev izvoza;

— predlog o najetju kredita za so- vlaganje v Rudarsko metalurški kombinat Zenica;

— samoupravni sporazum o so- vlaganju v Šilko Gostivar.

Sprejeli so pobudo in zahtevo družbenega pravobranilca samoupravljanja za spremembo in dopolnitve samoupravnih sporazumov o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih med temeljnimi organizacijami in delovnimi skupnostmi. Predlagajo, da se rok za uskladitev in dopolnitev navedenih sporazumov spremeni tako, da se podaljša do 31. decembra 1982.

Na predlog vodstva TOZD so sprejeli nove enotne pogoje strokovne izobrazbe za opravljanje del in nalog delovodja, in sicer:

— tehnična srednja šola ustrezne stroke in tri leta delovnih izkušenj v stroki ali

— delovodska šola ustrezne stroke in tri leta delovnih izkušenj v stroki.

Obravnavali so vlogo delavca iz obrata RTA za opravljanje male obrti — izdelava električnih omari in kovinske galanterije. Delavski svet je vlogi ugodil pod pogojem, da zaradi tega ne bo moteno redno delo v Železarni. Kadrovski sektor naj imenovanemu izda ustrezno potrdilo.

DS je obravnaval prošnjo delavke iz obrata elektro remonte delavnice za odobritev dela v premakljivem delovnem času. Ker je PDC v Železarni organizacijsko opredeljen in se prisotnost delavcev obrata ERD registrira z uro, je delavski svet vlogi ugodil.

Vlogi gasilskega društva Podhorn za brezplačen odstop 20 kv. m aluminijevih pločevin ter vlogi kegljarskega kluba Jesenice za odstop rabljenih gumijastih transportnih trakov delavski svet ni ugodil.

ZK

MLADI O SEBI, SVOJIH PROBLEMIH, NALOGAH IN PERSPEKTIVAH

PROGRAMSKE USMERITVE OK ZSMS 1982/83

Čas teče in bliža se 13. oktober, ko se bodo sestali mladi jeseniške občine na programsko-volilni konferenci. Gradivo za konferenco so prejeli že vse OO ZSMS in kolektivni člani in razprava je, upajmo, že stekla vsaj v nekaterih bolj aktivnih sredinah.

Danes predstavljamo predlog programskih usmeritev OK ZSMS Jesenice.

Kot doslej so najprej izpostavljene naloge mladih v združenem delu. Ti bodo še naprej največ naporov in prizadevanj usmerili v uresničevanje stabilizacije gospodarstva in v izpolnjevanje družbenega plana občine Jesenice in SR Slovenije. Krepitev in razvoj samoupravljanja in odpravljanje birokratskih in etastičnih težav je in bo pogoj za uspešen vsestranski razvoj sistema socialističnega samoupravljanja.

Naloga osnovnih organizacij ZSMS v delovnih sredinah bo tudi v bodoče usmerjena v uveljavljanje mladinske organizacije in s tem mladih v samoupravnem političnem sistemu. Skladno s tem se bodo morale odgovorno spoprijemati s pasivnostjo in indiferentnostjo.

Reforma izobraževalnega sistema naj pomeni tudi večjo angažiranost ZSMS kot enakopravnega in odgovornega subjekta na tem področju. Zato je nujno okrepiti in poživiti delo OO ZSMS, že v šolah in razvijati samoupravo učencev v šolah.

ZSMS je tista organizacija, ki ne sme mimo politike zaposlovanja in se mora odločno zoperstaviti negativnim tendencam, ki se želijo uveljaviti prek disciplinske politike in si z nastajanjem »rezervne armade delovne sile« pridobivajo tehnokratske in birokratske pozicije. Zavzemali se bomo za samoupravno, delovno disciplino.

Razvoj krajevne samouprave je naloga vseh, tudi mladih. Le s prisotnostjo OO ZSMS bodo uresničeni interesi mladih. Organiziranost mladih ne bo smela biti stihistijska, kampanjska in nekritična, otresti se bo treba togih organizacijskih metod in preživelih oblik dela.

PROGRAM AKTIVNOSTI OO ZSMS V ŽELEZARNI

1. Evidentiranje za organe KS ZSMS Železarne še vedno poteka, ker se vse osnovne organizacije ZSMS niso v zadostni meri odzvale. Rok je 15. oktober – odgovorni so predsedniki OO ZSMS.

2. Programsko-volilna konferenca OK ZSMS Jesenice bo v sredo, 13. oktobra, ob 17. uri. Po OO ZSMS je potrebno obravnavati gradivo za konferenco in določiti delegata, ki bo poleg predsednika OO ZSMS zastopal OO ZSMS na konferenci.

Odgovorni predsedniki OO ZSMS.

3. Programsko-volilne konference po OO ZSMS. Do kongresa, to je do 22. oktobra, je v večini OO ZSMS potrebno izpeljati programsko-volilne konference. Nekateri OO ZSMS so to že naredili, medtem ko večina še čaka. Zamenjave vodstev so potrebne v naslednjih osnovnih organizacijah ZSMS TOZD: Valjarna bluming-stekel, Valjarna žice in profilov, Valjarna debele pločevine, Hladna valjarna Jesenice, Profilarna, Elektrode, Zebljarna, Remontne delavnice, Hladna valjarna Bela in delovne skupnosti SEO-TKR-NG.

Zadolženi so predsedniki osnovnih organizacij ZSMS in člani predsedstva.

IZ OO ZSMS TOZD JEKLARNA

V osnovni organizaciji TOZD Jeklarna so se sestali mladi na redni seji, na kateri so najprej evidentirali deset kandidatov za novo vodstvo osnovne organizacije. Predlog so posredovali v razpravo tudi ostalim družbenopolitičnim organizacijam in vodstvu TOZD, da ocenijo, če so kandidati primerni za delo v vodstvu OO ZSMS.

Komisijo za izbor najboljšega mladega delavca samoupravljalca so zadolžili, da oceni mlade in predloge posreduje vodstvu OO ZSMS.

Mladi so izvedli tudi nogometni turnir, na katerem je sodelovalo 30 mladincev, po turnirju pa so imeli piknik, za katerega so denar prispevali sami.

Mladi bomo morali izkoristiti vsa informacijska sredstva, da bo javnost obveščena o delu mladih. Spodbujati in vzgajati bo potrebno mlade informatorje, ki bodo to nalogo uresničevali.

Mladinske delovne akcije, lokalne, republiške in zvezne bodo tudi v prihodnosti dokaz, da so mladi pripravljeni na prostovoljni osnovi pomagati graditi in utrjevati materialne osnove samoupravljanja. Bolj kot doslej bo potrebno organizirati brigadirske dneve s sodelovanjem učencev in jih dejansko vnesti v redne izobraževalne programe v osnovnih in srednjih šolah.

Sodelovanje z zamejci oz. mladimi na avstrijskem Koroškem bi morali poenotiti, saj je do sedaj preveč razdrobljeno in ne dosega zaželenih rezultatov. Predvsem si bomo prizadevali za sodelovanje na področju športa, kulture in ohranjanja revolucionarnih tradicij.

Z vključevanjem pionirjev v klube OZN bomo dvigali njihovo kritičnost in osveščenost ter znanja in spoznanja o dogajanju v svetu.

S PROGRAMSKO – VOLILNE KONFERENCE OO ZSMS KO-FI

V torek, 7. septembra, smo mladi iz delovne skupnosti za komercialne in finančne zadeve imeli programsko-volilno konferenco. Najprej je predsednica prebrala poročilo o delu osnovne organizacije ZSMS v preteklem obdobju, to je v obdobju od aprila 1981 do septembra 1982.

V tem obdobju je osnovna organizacija začela skoraj iz nič, saj je prej delo v organizaciji tako rekoč spalo – vsaj kar se tiče aktivnosti v širšem krogu. Tako smo mladi v naši delovni skupnosti morali kar pošteno prijeti za delo in uvesti vrsto novosti. Izpeljali smo nekaj akcij, kot so ogled Železarne, tečaj tenisa ipd. in več predavanj za idejno-politično izobraževanje. Uvedli smo stenske razstave ob praznikih in obletnicah. Poleg tega smo se udeležili vseh predavanj in seminarjev, ki sta jih organizirala koordinacijski svet ZSMS Železarne Jesenice in OK ZSMS Jesenice ter sodelovali v mladinskih delovnih akcijah (lokalnih in republiški). Predsednica je omenila še evidentiranje možnih kandidatov za razne družbenopolitične organizacije in še posebej aktivno razpravo o

Sodelovanje s pobratenimi občinami pomeni tudi dokajšnjo finančno obremenitev in je zato v zadnjem času precej zamrlo. Potrebno bo poiskati ustrezne vsebinske oblike medsebojnega sodelovanja, tako mladih kot združenega dela.

Idejnopolitično izobraževanje mladincev je temeljna naloga OO ZSMS, ki pa ne zaživi. Nič ali vsaj premalo je tudi izobraževanja članov OO ZSMS, čemur bo treba nameniti več pozornosti.

V družbenih organizacijah in društvi bomo kot doslej po najboljših možnostih uresničevali načela kolektivnosti članstva in ustvarjali možnosti za organizirano delovanje mladih.

N. J.

predkongresnih dokumentih ter številne pripombe nanje.

V razpravi na poročilo je sodelovalo več mladih, najvažnejše pripombe pa so bile naslednje:

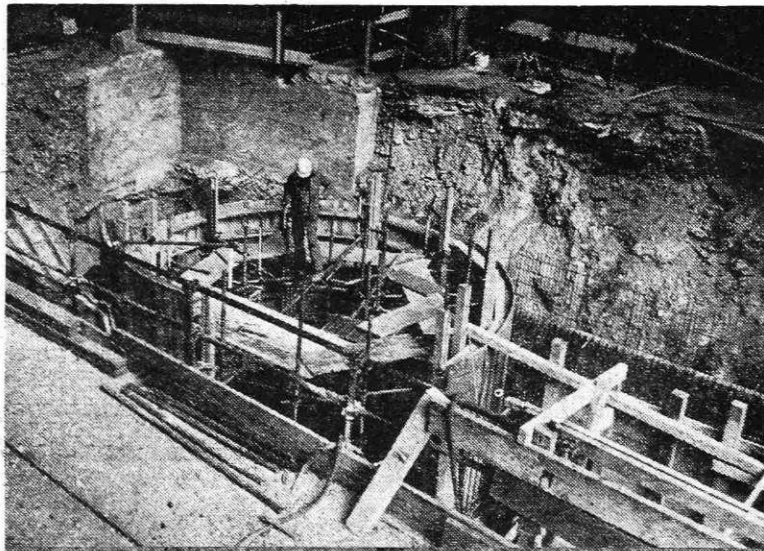
– V delo osnovne organizacije se vključujejo samo mladi iz FRS, ne pa tudi iz nabave in prodaje.

– V aktivnostih OO sodeluje premajhen krog mladih, kar negativno vpliva tudi na aktivne člane.

– Mladi so navajali vzroke za neaktivnost, in sicer: slab zgled v predhodnikih in v nekaterih drugih družbenopolitičnih organizacijah, majhen vpliv mladih na dogajanje v širši družbeni skupnosti, majhno zanimanje posameznikov za skupne probleme.

Izvolili smo novo predsedstvo, in sicer za predsednika Igorja ARHA, za sekretarja Simonu KUS, za referentko za idejno-politično delo Ireno CEPIC, za referentko za kulturo Majdo TUŠAR, za šport Mileno RAZINGAR, za SLO in družbeno samozasčito Franca KORENA in za informiranje Simonu MASTNAK.

Predsedstvo OO ZSMS KO-FI

Gradnja vakumske komore (Foto I. Kučina)

SEJA PREDSEDSTVA OO ZSMS TOZD STROJNE DELAVNICE

V petek, 1. oktobra, se je na sedmi seji zbralo predsedstvo OK ZSMS TOZD Strojne delavnice. Pri pregledu zapisnika preteklega seja je bilo ugotovljeno, da so razen dveh izvršeni vsi sklepi predsedstva.

Seznanjeni smo bili z datumom volilno-programske konference in kandidati za sestavo novega predsedstva OO ZSMS Jesenice. Ugotovili smo, da je za predsednika predlagan kandidat, ki doslej ni opravljal pomembnejših funkcij, ni bil član predsedstva OK ZSMS Jesenice, niti ne opravlja pomembnejših funkcij na nivoju Železarne.

Kadrovanje v smeri, kot smo ga zavzeli sedaj, je nepravilno. Poleg tega so tudi predlagani kandidati za sestavo novega predsedstva po letih precej stari. Ali smo potem sploh še ZSMS? Ali lahko tak kandidat sploh razume težave dijakov – npr. na področju usmerjenega izobraževanja? Zakaj so tako starega kandidata sploh kandidirali v predsedstvo. Zakaj ga niso povabili le za pomoč pri delovanju predsedstva?

Po starostni sestavi je predlog predsedstva takšen, da vidimo samo dva do tri kandidate, ki bi po preteku naslednjega mandatnega obdobja lahko delovali še naprej. Na seji smo ugotovili, da je v predlogu za novo predsedstvo nekaj kandidatov, ki so že sedaj delovali oziroma zastopali določena področja v predsedstvu. Spraševali smo se tudi, kakšen namen je mladince iz osnovne šole predlagati na zahtevne funkcije?

Obravnavali smo tudi predlog kandidatov za komisijo za statutarno in pritožbeno vprašanja in nadzornega odbora pri OK ZSMS, predlog kandidatov za zvezni kongres ZSMJ in predlog spremembe delegata za republiški mladinski kongres.

Na seji smo se dogovorili, da bomo 23. oktobra organizirali srečanje mladih iz TOZD.

Sejo smo zaključili z dogovorom, da bomo v začetku novembra imeli programsko-volilno konferenco OO ZSMS TOZD Strojne delavnice.

DA

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje...

Tito

OSNOVE ZDRAVSTVENE ZAŠČITE V SPLOŠNEM LJUDSKEM ODPORU

SPECIALIZIRANE IN SPECIALISTIČNE BOLNICE

V njih zdravijo posebne poškodbe. V to vrsto spadajo: prsna kirurgija, neokirurgija, čeljustna kirurgija, bolnica za infektivne bolezni ter ambulantna specializirana za opekline. Specialistična bolnica zdravi tuberkulozna obolenja ter duševne bolezni. Te bolnice opravljajo svoje delo v vojni na isti način kot v mirnem obdobju.

REGIONALNI ZAVOD ZA ZDRAVSTVENO ZAŠČITO

Ta opravlja naslednje naloge:

- diagnozo akutnih nalezljivih obolenj s terenskimi diagnostičnimi metodami in laboratorijskimi izvidi,
- dejavno epidemiološko pregledovanje na terenu,
- zdravstveno posvetovanje,
- ugotavlja in odreja stopnjo RBK kontaminacije (okuženosti) pitne vode, hrane in sanitetnega materiala,
- odreja režim dezinfekcije, dezinsekcije ter deratizacije,
- odreja higiensko-profilaktične ter protiepidemijske ukrepe.

ZAČASNE ZDRAVSTVENE USTANOVE

V to skupino spadajo ekipe prve medicinske pomoči, postaje za nudenje splošne medicinske pomoči, poljske bolnice, higiensko-epidemiološke ekipe in ekipe za odvzem krvi.

VIRI OSKRBOVANJA S SANITETNIM MATERIALOM V VOJNI

Najpomembnejši viri oskrbe v vojni bi bili naslednji:

- rezerve, pripravljene za vojno,
- materialne zaloge trgovskih, proizvodnih in drugih delovnih organizacij,
- direktni izdelki iz proizvodnih trakov,
- delno materialna sredstva iz uvoza,
- priročna sredstva in
- vojni plen.

Materialne zaloge (zvezne, republiške, pokrajinske in občinske) se skladiščijo že v mirnem obdobju in bodo osnovni vir oskrbe v začetnem obdobju vojne. Zaradi ogromne porabe sanitetnega materiala je potrebno pripraviti čim večje zaloge ter jih po potrebi menjati, oziroma dajati od časa do časa v redno potrošnjo v miru. Stalno menjavanje in dopolnjevanje zalog je osnovna naloga zdravstvene službe v miru.

Sanitetne rezerve programiramo zato že v mirnem času, ker je v vojnem obdobju maksimalna proizvodnja zelo vprašljiva. Prav tako programiramo in uskladiščimo zadostno količino zavojnega materiala, antibiotikov, anestetikov, krvi in krvne plazme, različnih zdravil, serumov, dekontaminacijskih sredstev proti vojnimstrup, zdravil proti infektivnim boleznim, sredstva za preventivno medicinsko zaščito, osnovne kirurške instrumente, deinfekcijska in dezinsekcijna sredstva, razkužila vseh vrst in ostalega prioritetnega materiala.

V skladu z zakonom o ljudski obrambi naj bi imela vsaka lekarna določen minimum rezerve sanitetnega materiala. Klinike in bolnice morajo že v miru zagotoviti premične laboratorije za delo na terenu. Prav tako morajo imeti bolnice že danes izdelan plan umika in prenos celotne sanitetne rezerve na novo oziroma drugo mesto.

Delo klinik bo v vojni kompleksno in zahtevno, ker bo potrebno delovati hitro in natančno. Največja zahteva in odgovornost bo, da bodo vedno mobilne in opremljene z vsoto potrebno sanitetno rezervo ter kirurškim instrumentarijem.

Materialne zaloge, ki so danes vskladiščene na različnih mestih, se v primeru vojne nevarnosti takoj razdelijo službam zdravstvene zaščite oziroma klinikam, bolnicam in zdravstvenim ambulantam.

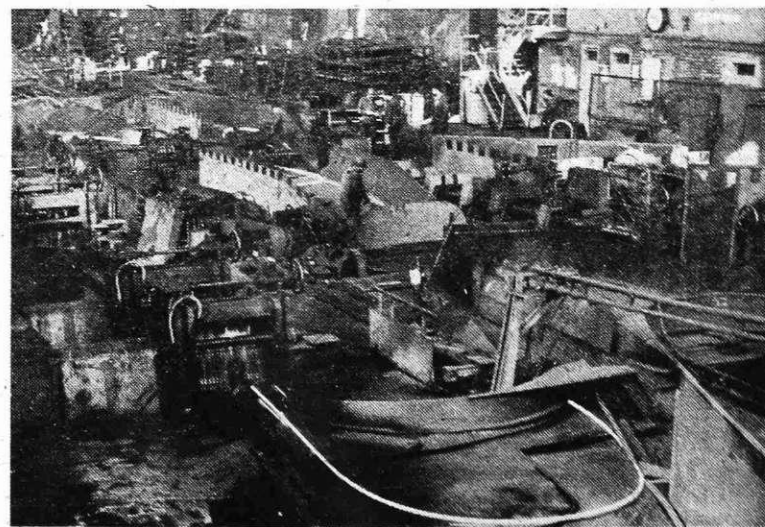
Sanitetni material iz redne proizvodnje je najpomembnejši vir oskrbovanja. V SLO bo najpomembnejša proizvodnja zdravil v malih improviziranih obratih, lekarnah in laboratorijih. Pomembno mesto bo zavzemala tudi improvizacija pribora in opreme ter dopolnjevanje in zamenjava standardne opreme. Improvizirana oprema naj bo čim bolj podobna standardni. Prav z improvizacijo bomo reševali številna skoraj nerešljiva vprašanja ob istočasni uporabi izkušenj iz narodno-osvobodilne vojne.

Sredstva iz uvoza bodo zelo vprašljiva v vojnem obdobju. Lahko domnevamo, da jih praktično ne bo.

Priročna sredstva predstavljajo proizvodne zmogljivosti, v katerih se tudi v času vojne nadaljuje izdelava različnih zdravil, zavojnega materiala, cepiv in serumov. Toda ta proizvodnja ne teče v proizvodnih dvoranh (rednih sanitetno farmaceutskih tovarnah), temveč v prirejenih lekarnah, laboratorijih in v malih dobro zamaskiranih sanitetnih delavnicah. Tako prihajajo v poštev industrijski laboratoriji, tekstilni laboratoriji in vse kolikor toliko zmogljive delavnice, ki so sposobne izdelovati sanitetni in farmacevtski material za vojne potrebe. Izdelke teh malih tovarn uporabimo na tistem terenu, kjer so te tovarnice razporejene.

Vojni plen je pravzaprav občasni in dopolnilni izvor oskrbe v vojni. Prihaja v poštev predvsem za enote in zdravstvene ustanove v zaledju sovražnika. Pogostokrat je edini vir preskrbe. Zaplenjeni sanitetni material se mora pred uporabo obvezno pregledati. Glede na vrsto in količino zaplenjenega materiala se ga dopolnjuje v skladišča in razdeli enotam za takojšnjo uporabo.

(SENADALJUJE)

Valjarna žice na Beli (Foto I. Kučina)

14. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Odbor za gospodarstvo pri DS TOZD Jeklovlek, se je 28. septembra sestel na 14. redni seji, ki jo je vodil predsednik Stane Horvat. Odbor je najprej ugotovil, da so sklepi zadnje seje izvršeni ali pa se še izvajajo. Sprejeli so sklep, da v prihodnje na seje odbora vabijo tudi računovodja, tehnologa, vodja proizvodnje in asistenta za delovne naprave.

Odbor je obravnaval rezultate poslovanja za osem mesecev, ki kažejo, da se je izguba, ki je znašala 10.857.000 din, zmanjšala na 5.752.000 din zaradi višjih prodajnih cen.

Odbor je ugotovil, da rezultat TOZD Jeklovlek v mesecu avgustu ni bil dober. V avgustu so se proizvodni stroški zvišali za 164.990 din zaradi remonta in nižjega plana proizvodnje.

Obravnavali so poročilo tehnologa o reklamacijah. Do 24. septembra so sprejeli 36 reklamacij, od tega v juliju in avgustu pet. Ugotovili so, da so količine reklamiranega materiala velike, vendar to ni izključno krivda TOZD Jeklovlek, saj gre za slabo kvaliteto vložka. Stroški se bodo preselili na TOZD povzročitelja s pomočjo internih reklamacij. Odbor je opozoril tudi na lastne napake — tolerance, zabrušenje, zamenjave, vlečni risi itd., ki se morajo odpraviti z boljšo tehnološko disciplino in nadzorom vodilnih delavcev.

Vodja proizvodnje je odboru predložil plan proizvodnje za mesec oktober, ki znaša 2.080 ton, od tega vlečnega jekla 1.690 ton, brušenega 140 ton in termično obdelanega 250 ton. Operativni plan so v okviru sanacijskih ukrepov povečali za 100 ton s pogojem, da bo zagotovljen kvaliteten vložek. Sklenili so, naj se reši problem obračunavanja proizvodnje, ki je namenjena mali prodaji, za kar je zadolžena računovodinja.

Pe obravnavi spiska opravljenih nalog in ur za manjkajoče za mesec avgust so ugotovili, da se gibljejo nižje od planiranih glede na proizvodnjo.

Asistent za delovne naprave je poročal o stroških vzdrževanja in porabe za mesec avgust. Sprejeli so sklep, da je treba v bodoče poročilo pripraviti tako, da bo iz njega razvidno, na katerih stroškovnih mestih je plačana poraba višja in zakaj. Več pozornosti je treba posvetiti porabi petrološkega materiala na delovne naloge.

Na seji so ugotovili, da je iz programa naložb izpadel ravnalni stroj, vprašljiva pa je tudi nabava brusilnega stroja BBE-1 štev. 3 in Schumag, ki sta planirana v letu 1982 v

okviru programa manjših naložb in obnavljanja proizvodnih kapacitet v brusilnici. Odbor je postavil tudi vprašanje glede ogrevanja hale, plinifikacije in rekonstrukcije lužilnice na Javorniku.

Sklenili so, da se izvajanje sanacijskih ukrepov mora mesečno spremljati in ugotavljati realizacijo po programu vodilnih delavcev TOZD.

Obravnavali in sprejeli so tudi metodologijo planiranja v SOZD SZ, ki omogoča kvalitativno in strokovno izdelavo planskih dokumentov.

T. E.

14. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Odbor za delovna razmerja pri DS TOZD Jeklovlek je imel 27. septembra 14. redno sejo, ki jo je vodil predsednik Anton Noč. Pri pregledu sklepov zadnje seje so ugotovili, da so izvršeni, razen nekaterih, ki so akcijski in imajo dolgoročnejši značaj.

Glede sklepa 1.1 o strokovnosti sodelavca je odbor ugotovil, da ima ustrezno kvalifikacijo za ključničarja. Ker pa delovnih nalog in opravil ne opravlja zadovoljivo, so sprejeli sklep, da se imenuje tričlanska strokovna komisija, da oceni njegovo strokovno usposobljenost za drugega ključničarja-oročarja.

Glede na sklep 3.4 o izdelavi razvida del in nalog administratorja je odbor menil, da na podlagi te analize, ki je pomanjkljiva, ne more ukiniti delovnega mesta administratorja. Odbor je sprejel sklep, da se ukinitve odloži in prouči možnost ustreznega nadomeščanja.

Potrtili so razporeditev petih novosprejetih delavcev, dve prekinitvi delovnega razmerja, dve prošnji za prekinitev in tri prerazporeditve delavcev.

Sprejeli so sklep, da se delavko, ki je sklenila delovno razmerje za določen čas, sprejme za nedoločen čas s tem, da predhodno opravi preizkus znanja.

Obravnavali so prošnjo za ponovni sprejem sodelavke in sprejeli sklep, da v TOZD ni potreb, lahko pa se zaposli v drugi TOZD Železarni.

Prošnjo sodelavca za premestitev na drugo delovno mesto so zavrnili, ker se prestaja pogojno disciplinsko kazeno. Odbor je soglašal, da se ga lahko po potrebi razporedi na drugo delovno mesto, hkrati pa se išče zamenjava zanj v adjustaži.

Odbor je ugotovil, da nekateri delavci niso opravili preizkusa znanja iz varstva pri delu in sprejel sklep, da morajo delavci, ki že dalj kot tri leta niso obnovili tega izpita, to storiti naknadno.

Prošnji sodelavke za zamenjavo dneve zaradi varstva otrok niso ugodili, ker je ob sklenitvi delovnega razmerja pristala za nemoten potek dela na dve izmeni.

Odbor je obravnaval prošnjo sodelavke za sedem dni izredno neplačanega dopusta za polaganje izpitov iz 7. in 8. razreda osnovne šole. Predlagali so, da prinese potrdilo o naknadnem osnovnošolskem izobraževanju, ker ji glede na to pripada tri dni izredno plačanega dopusta.

Sprejeli so sklep, da v prihodnje ne bodo reševali prošnji za izredno neplačani dopust za nazaj. V izrednem primeru se dogovorijo vodja TOZD, kadrovik in predsednik odbora, naknadno pa bo o tem sklepal odbor.

Prošnjo sodelavca za štiri dni izredno neplačanega dopusta zaradi odhoda v JLA je odbor odobril.

Prošnjo Borisa Pajiča za sprejem v TOZD Jeklovlek so zavrnili, ker ni potrebe, lahko pa se zaposli v drugi TOZD Železarni.

Pri obravnavi odsotnosti za mesec julij so ugotovili, da so pod poprečjem Železarni.

T. E.

17. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

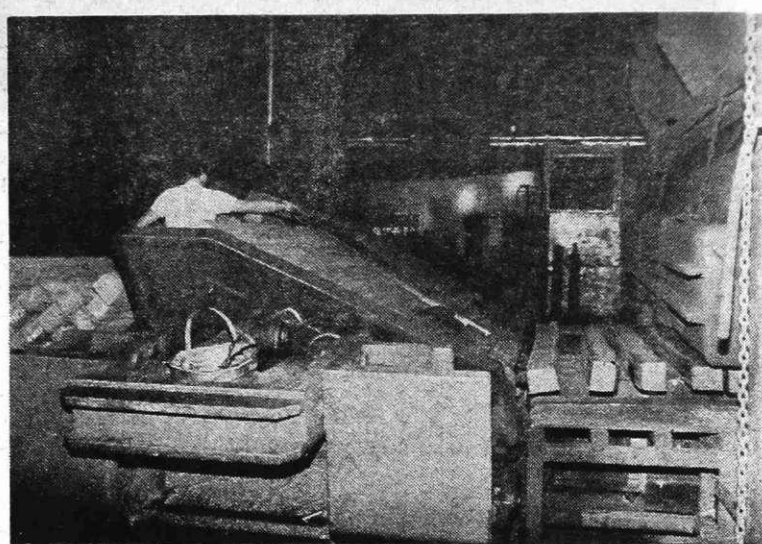
V torek, 28. septembra, je bila 17. redna seja odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Žičarna. Najprej so ugotovili, če so bili sklepi zadnje seje realizirani.

V nadaljevanju so potrdili operativni plan za mesec oktober, ki znaša 5150 ton vlečene žice, od tega 3880 ton za prodajo in 1270 ton za predelavo. Za izvoz je predvidene 350 ton VAC žice in 90 ton pocinkane žice.

V avgustu je bilo izdelane 4308 ton vlečene žice, od tega 3036 ton za prodajo in 1272 ton za domačo predelavo.

Poprečni osebni dohodek je znašal 13.452 din, storilnost pa je bila 198,5 kg na uro in moža.

Potrtili so izplačilo prve rente 31.474 din avtorju Sreču Korenu za tehnično izboljšavo štev. 2482 in mu predlagali, da izboljšavo prijavi patentnemu uradu. Predlog za tehni-

Zakladanje peči v valjarni žice na Beli (Foto I. Kučina)

TOZD Žičarna

17. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

V torek, 28. septembra, je bila sklicana 17. redna seja odbora za delovna razmerja pri DS TOZD Žičarna. Člani so ugotovili, da so bili sklepi zadnje seje realizirani, razen zahteve po novih delavcih, ki so naslednje: patentirar, žičar RF suho in RF mokro — en delavec ter žičar Alma-ata dva delavca.

Na novo so bili sprejeti delavci: Stanislav Benčina, Milan Jevdič, Jožef Žvab, Fadil Kaltak, Miroslav Vorabec, Xhevat Hasani, Spasov Bojkov in Milorad Simeuzović.

V TOZD je bilo večje število prerazporeditev delavcev na druge delovne naloge, nekaj na lastno željo, nekaj zaradi potreb, nekaj pa zaradi potreb mikroorganizacije.

Ivici Marič so odobrili prestop v TOZD Jeklarne s 1. oktobrom 1982. Ker bo prestopil v drugo TOZD, mu odbor ne bo mogel odobriti neplač-

nega dopusta, za katerega je zaprosil. Esadu Mulaliću so ugodili, da so bili sklepi zadnje seje realizirani, razen zahteve po novih delavcih, ki so naslednje: patentirar, žičar RF suho in RF mokro — en delavec ter žičar Alma-ata dva delavca.

Prošnji HK Jesenice za redno zaposlitev Bešlava Pajiča in za vse ugodnosti za tekmovanja in dokončanja šolanja odbor ni ugodil, ker ni primernih delovnih nalog, kot jih navaja HK Jesenice.

Odobrili so tridnevni neplačani dopust Alojzu Zvagnu ter Stanislavu Zlatku za sedem dni, če se ne bo mogel pravočasno vrniti iz Makedonije.

Matjažu Lazarju se omogoči zaradi študija delo v dopoldanski izmeni na prostih kapacitetah žičarskih strojev, če pa ni prostih kapacitet, se ga premesti v oddelek adjustaze.

Invalidska komisija je sporočila, da Franc Brce ni invalid in lahko opravlja delovne naloge v polnem delovnem času. Đurica Lackić je zmožen opravljati delovne naloge v polnem delovnem času, ker ni nevarnosti, da bi postal invalid.

Ratiboru Tešanoviću so ugodili, da obiskuje žerjavovodski tečaj, da bo rezervni žerjavovodja v TOZD. Ostalim obiskovanjem tečaja niso ugodili, ker ni potreb po žerjavovodjih.

S. M.

PREGLED SESTANKOV SAMOUPRAVNIH DELOVNIH SKUPIN

Samoupravne delovne skupine so na sestankih, s katerih smo zapisnike prejeli minuli teden, obravnavale predvsem tiste zadeve, na katere smo opozorili s programom samoupravnih aktivnosti za september. Predvsem gre za predlog o najetju kredita za sovlaganje v Rudarsko metalurški kombinat Zenica ter za samoupravni sporazum o sovlaganju v Siliko Gostivar. Nekatere skupine so obravnavale tudi nekaj zadev, ki so bile v programu samoupravnih aktivnosti za avgust (pravilnik o ugotavljanju z delom pridobljene delovne zmožnosti, metodologija planiranja). V današnjem pregledu bomo povzeli predvsem tiste zadeve, ki se nanašajo na ožjo delovno oziroma proizvodno problematiko.

Iz TOZD PLAVŽ smo prejeli zapisnike SDS aglomeracija 1 in 2, ter plavž 2 in 3. SDS plavž 2 pod razno omenja pomanjkanje rezervnih delov ter orodja (klini, verige ipd.). SDS plavž 3 opozarja, da zapazajo v zadnjih mesecih »izredno slabo vlivanje tekočega grodja v martinarni«. Namesto pet peči v martinarni obratujejo po štiri peči, večkrat le tri, včasih pa celo samo dve, trdijo plavžarji, ki imajo zaradi tega veliko več dela. Pravijo, da je treba nekaj ukreniti.

Iz TOZD JEKLARNA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, SM peči 1, 2, 3 in 4, livna jama 1, elektropeči 2, 3 in 4, predelava talilniških odpadkov, kamnolom Trebež, ponvično gospodarstvo 1, 2 in 3 ter kontiliv 1 in 2. Obravnavale so predvsem predlog o najetju kredita za sovlaganje v Siliko Gostivar, ter predlog o najetju kredita za sovlaganje v RMK Zenica. SDS predelava talilniških odpadkov je bila s strani vzdrževanja jeklarne seznanjena, kako je z vzdrževanjem strojev v njihovem oddelku. Pritožuje se nad zanemarjenostjo garderob in sanitarij. Pravijo, da so že od junija brez čistilke. Pa tudi sicer je njihova čistilka invalid in dela le po štiri ure, razen tega pa tudi pogosto boluje (navajajo, da je bila lani odsotna 140 dni). SDS zato zahteva, da se problem čiščenja ustrezno reši. SDS ponvično gospodarstvo 2 sprašuje, kdaj bodo dobili žerjav. SDS ponvično gospodarstvo 3 predlaga, da naj se popravi umivalnico in kopalnico ter razsvetljava v garderobi. Posamezne SDS so obravnavale tudi ukrepe za izboljšanje stanja v jeklarni.

O istih predlogih za najetje kreditov so razpravljale tudi SDS čistilnica odlitkov ter jeklarni 1 in 2 v TOZD LIVARNA.

SDS valjarna žice 1, 2 in 3 (TOZD VALJARNA ŽICE) so poleg teh dveh zadev obravnavale tudi samoupravni sporazum o ustanovitvi skupnosti za medsebojno plansko in poslovno sodelovanje pri graditvi stanovanj in drugih objektov. Člani SDS valjarna žice 1 glede ukrepov za boljše poslovanje temeljne organizacije menijo, da so sicer umestni, da pa so le preveč eno-

stranski. Nepravilno se jim, na primer, zdi, da ob tem, da imajo, kot pišejo, »nečloveške pogoje za delo, lastno higieno ipd.«, delavci v ukrepih niso omenjeni niti enkrat. »Že več kot pet let se govori o novih garderobah«, pravijo, »a je stanje še vedno enako. Ni tople vode za umivanje. Obleke se od dneve do dneve ne posušijo, kar po svoje vpliva tudi na bolezensko odsotnost in počutje delavcev.« Menimo, zaključujejo, »da je treba te stvari vnesti v te ukrepe, ker bodo, prav tako kot ostalo, vplivale na boljše poslovne rezultate.« Nadalje omenjajo še, da so v programu izpuščeni tudi žerjavi, da je 20-tonski žerjav brez stekel in gretja za zimo ter da je treba zadolžiti vzdrževalce, da bodo sproti odpravljali napake, še zlasti tiste, ki vplivajo na varnost. Tudi SDS valjarna žice 2 omenja, da bi bilo treba sedaj, ko prihaja hladnejši čas, bolj redno ogrevati vodo in garderobne prostore, da ne bodo dobili delavci naslednji dan v garderobi še vedno mokro delovno obleko. SDS valjarna žice 3 meni, da je v sedanjih situaciji, ko manjka vložnega materiala, vprašanje izplena najpomembnejša naloga pri prizadevanju za boljše proizvodnjo. Precej kritike je bilo na sestanku izrečeno tudi v zvezi z različnimi nepravilnostmi, ki se dogajajo predvsem izven njihove temeljne organizacije in izven delovne organizacije. Omenjajo primer preseganja izplačila osebnih dohodkov v nekaterih delovnih organizacijah, na primer, v Tehničnem biroju. »Zahtevamo«, pravijo člani te SDS, »naj bodo za vse delovne ljudi enaka merila za nagajevanje delovnih rezultatov.«

Iz TOZD ŽIČARNA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, žičarna I-1, I-2, ter II-2 in votličarne. Obravnavale so tudi proizvodnjo v avgustu, kvalitativno problematiko ter zadolžitve v okviru sanacijskega programa. SDS žičarna I-2 v zvezi z reklamacijo ETA Cerko vprašuje, zakaj je bila žica sploh poslana, če je bila reklamacija že prej ugotovljena. SDS žičarna II-2 v zvezi s kvalitativno problematiko ugotavlja, da je zadnje čase vse več VAC žice, ki jo morajo previjati na Herborn strojih, ker vrhnje bele površine na esab strojih ne morajo podelati. Zato morajo na Herborn strojih v osmih urah odviti od tri do pet špul, da ESAB stroji kolikor toliko dobro obratujejo. Večina žice s teh strojev gre namreč za izvoz. SDS tudi ugotavlja, da je material, iz katerega so narejene rokavice, ki jih uporabljajo žičarji in adjusterke, premehak in da se tudi po šivih zelo hitro raztrga. Rokavice so neuporabne že po tednu dni. Predlagali so tudi, da naj bi kartone za VAC kartone pakirali na normalne palete 100 x 95 cm. Pravijo, da so te palete uporabne še za nadaljnjo uporabo, tako za VAC žico kot za ELI-RA in za profilno žico.

Iz TOZD PROFILARNA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, profilarna 1 in 2, ter predelava profilarne. Tudi tu so SDS obravnavale ukrepe za izboljšanje stanja. Na skupnem sestanku SDS vodstva TOZD, profilarne 1 ter predelave profilarne je bilo izrečeno opozorilo, da je treba v najkrajšem času urediti »odtekanje milnice« na stroju Rossi 2. Milnica namreč zamašuje prehod pri stroju. Dogovorili so se tudi, da bodo ure za žigosanje prihoda in odhoda za TOZD Profilarna namestili v hodniku garderobe.

Iz TOZD ELEKTRODE smo prejeli zapisnike SDS rezalnica 2, oplaševalnica 2, izdelava taljenih praškov, transport in skladiščenje ter ognjevzdržni materiali. SDS rezalnica 2 sprašuje, zakaj v na novo preurejenem stranskižu že cel teden ni vode za splakovanje. O urejenosti sanitarij je bilo govora tudi na

sestanku SDS rezalnica 2, na sestanku SDS transport in skladiščenje ter ognjevzdržni materiali pa tudi o ureditvi voznihi poti.

Iz TOZD REMONTNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, instalacije Jesenice, montaža Javornik, delavnica elektrostrojev 2 ter RTA 1, 2, 3, 4, 5 in 6. Za dnevni red so imeli v glavnem kar vse točke dnevnega reda 15. seje delavskega sveta TOZD. SDS vodstvo TOZD pod razno omenja, da bi morali imeti delavci pri izdelavi predloga skupne porabe več vpliva (predlog naj bi se izdelal v več stopnjah). SDS montaža 2 se je seznanila s pripravami na remont bluminga in štebla. Sklenili so, da glede odhodov na malico odločajo skupinovodje v odvisnosti od poteka del pri remontih. SDS RTA 1 pod razno zahteva, da mora v primeru, če je delavec poklican na zagovor na disciplinsko komisijo, svoje mnenje o delavcu podati tudi sindikalna organizacija v TOZD. Člani SDS RTA 4 so na sestanku med drugim določili interni način varčevanja za lažjo izvedbo izletov in piknikov.

Iz TOZD ENERGETIKA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, parne naprave 1, 3 in 4 ter delavnica toplotne energije. Obravnavale so predvsem pravilnik o ugotavljanju z delom pridobljenih delovnih zmožnosti, kredit za RMK ter sovlaganje v Siliko. SDS parne naprave 4 pod razno opozarjajo neurejenost sanitarij. Pravijo, da so se o tem že velikokrat pritoževali na sestankih, da pa leta minevajo, ukrene se pa ničesar. Kot je videti, so kar precej jezni zaradi tega. »Če nobeden ne verjame, v kakšnem stanju so, naj pride pogledat in bo tudi njega sram (sramota). Tudi to naj obravnava delavski svet,« so zapisali. Člani SDS parne naprave 3 ter delavnica toplotne energije pa opozarjajo na več različnih vprašanj. Zanimaja jih, kdaj bo nabavljen kombi za prevoz ljudi in opreme, posebna posoda za čaj ter naprava za rezanje tesnil. Zahtevajo tudi, da se uredi vprašanje plačilne skupine za delovne naloge II. ključničar (menijo, da bi se moral preimenovali v I. ključničar) ter da naj se odpre delovno mesto za delovne naloge strugarja (stružnico so kupili že pred nekaj leti). Ob tem tudi sprašujejo, »zakaj je to v drugih oddelkih možno, pri toplotni energiji pa ne«. Ti skupini prav tako zahtevata, da se uredijo sanitarije. Sindikalni organizaciji v TOZD so predlagali, da naj bi v bodoče organizirala po dva izleta: enega, cenejšega, brez denarne udeležbe članov, drugega pa za tiste, ki so tudi sami pripravljeni več prispevati.

SDS Splošnovarnostna služba (DELOVNA SKUPNOST ZA KADROVSKE IN SPLOŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE) je dne 27. septembra obravnavala še nekatere stare zadeve (sporazum o ustanovitvi kulturne skupnosti Slovenije, o temeljih plana posebne raziskovalne skupnosti za energetiko ter o organizirani prehrani med delom), govora pa je bilo tudi o delu njihove službe. Med drugim so bili vratarji opozorjeni tudi glede telefonskih pogovorov, da jih je čedalje več in da močno bremenijo porabo sredstev v tej delovni skupnosti. Sklenili so, da bodo uvedli kontrolo telefonskih pogovorov posameznih vratarne.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Božidar Lakota

AKTIVNOST PRED X. KONGRESOM ZSS

(Nadaljevanje s 1. strani)

senice. Sestala se je statutarna komisija, ki je pregledala osnutek statuta zveze sindikatov in ni imela bistvenih pripomb. Člani svetov za dohodkovne odnose in planiranje so v predkongresnem obdobju obravnavali vrsto aktualnih problemov in tudi sprejeli več akcijskih zaključkov. Spregovorili so o odločanju delavcev o pridobivanju in razporejanju dohodka, o problematiki proizvodnje, produktivnosti, o problematiki odločanja in odgovornosti v investicijski politiki ter pri uresničevanju delitve po delu in rezultatih dela. O omenjenih problemih so spregovorili tudi člani predsedstva in člani občinskega sveta zveze sindikatov Jesenice na ločenih sejah.

V predkongresne priprave se je vključil tudi klub samoupraviteljev Jesenice, ki je v sodelovanju z lokalno radijsko postajo Triglav Jesenice pripravil tri okrogle mize v živo v studiju radia Triglav. Spregovorili so o aktualnih problemih na področju stanovanjske izgradnje in komunalne dejavnosti, o splošni porabi ter o problemih nagajevanja po delu. Vse tri oddaje so bile zelo odmevne. To so pokazali tudi odzivi številnih delovnih ljudi in občanov, ki so odgovornim družbenopolitičnim delavcem in drugim strokovnjakom postavili dosti dobrih in neposrednih vprašanj o navedenih temah.

V tem tednu pa je osrednja pozornost v predkongresnem obdobju namenjena pripravi razprav, ki jih bodo jeseniški delegati predstavili na samem kongresu. Vsi delegati so se doslej že dvakrat sestali s predstavniki občinskega sveta zveze sindikatov, kjer so se pogovorili o vsebini razprav ter uskladili posamezna mnenja o temah, o katerih bodo dali svoj prispevek na letošnjem 10. kongresu. Tako bodo jeseniški delegati v posameznih komisijah na kongresu spregovorili o ekonomskih odnosih s tujino in investicijski politiki, o

splošni in skupni porabi v luči stabilizacijskih prizadevanj, o uveljavljanju množične inventivne dejavnosti, o problemih samoupravne organiziranosti združenega dela v sedanjem družbeno-gospodarskem trenutku, o samoupravni organiziranosti zdravstva ter dosežkih pri združevanju dela in sredstev v SOZD. Spregovorili bodo še o reševanju problematike delavcev z zoženo delovno sposobnostjo ter o uveljavljanju načela delitve po delu in rezultatih dela.

Vse teme so izredno pomembne in tudi aktualne v sedanjem zaostrenem gospodarskem položaju. Glas delavskih Jesenic je bil na sindikalnih kongresih vedno dobro sprejet in upamo, da bo tudi tokrat. Delegati se bodo poskušali potruditi, da bodo vse pripravljene razprave kratke, jedrnat in vsebinske. Pri tem gre brez dvoma za takšno temo, za katero je moč graditi vsebino na dolgotrajnih praktičnih primerih, tako v jeseniški železarni kot tudi v drugih delovnih kolektivih.

Naj še predstavimo delegate iz jeseniške občine, ki se bodo udeležili letošnjega 10. kongresa slovenskih sindikatov v Ljubljani: Vlado Repe, Sašo Piber in Stane Repovž iz jeseniške železarne, Marija Peterka — Kovinska oprema Mojstrana, Metka Vister — Iskra Blejska Dobrava, Marjan Lakota — Integral TOZD Potniški promet Jesenice, Aleksander Potočki — Gradis Jesenice, Marija Okrožnik — Universal Jesenice, Bogo Frištik — Golica TOZD Rožca Jesenice, Sonja Peternel — osnovna šola 16. december Mojstrana, Milana Mežnarc — Bolnica Jesenice in Vanjo Pleš — skupščina občine Jesenice.

Jeseniški delegati bodo na kongresu vključeni v različne komisije. Ob tem naj še povemo, da sta med predlaganimi kandidati za nove člane republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije tudi dva predstavnika iz jeseniške občine, in sicer Jožica Berlik iz Bolnice Jesenice in Janez Jamar iz Železarne. Republiški svet je že sprejel predlog celotne kandidatne liste, člane pa bodo izvolili na 10. kongresu Zveze sindikatov Slovenije.

PRIPREDITVE V POČASTITEV KONGRESA

V jeseniški občini bodo 10. kongres slovenskih sindikatov počastili tudi z različnimi prireditvami, razstavami in drugimi akcijami. Tehnični muzej Železarne bo pripravil razstavo Velike jeseniške stavke (1891—1941), ki jo bodo odprli v petek, 8. oktobra, ob 17. uri v Centru II na Jesenicah (poleg Carinarnice). Hkrati bodo odprli tudi razstavo Delavska likovna in tehnična ustvarjalnost. Na razstavi bodo sodelovali delavci TOZD Remontne delavnice jeseniške železarne in društva Gorenjskih oblačil, izdelke pa bodo predstavili tudi člani likovnega kluba Dolik Jesenice in društva izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav Jesenice. V petek, 8. oktobra, bo ob 19. uri v gledališču Tone Čufar na Jesenicah slavnostna prireditev z razvitjem prapora občinske organizacije Zveze sindikatov Slovenije — Jesenice. V pestrem kulturnem programu bodo sodelovali člani amaterskega gledališča Tone Čufar, mešani pevski zbor Blaž Arnič, ženski pevski zbor Milko Škoberne in oktet DPD Svoboda-France Prešeren Žirovnica — Breznica.

Naj še omenimo, da bo železarsko mesto Jesenice v dneh kongresa slavnostno okrašeno. Na vsa vidna mesta so že razobesili plakate za kongres, na več mestih pa bodo v dneh kongresa razobesili tudi transparente. Občinski svet zveze sindikatov je pozval vse osnovne organizacije, da sporočijo, kako bodo v svojih delovnih sredinah počastili kongres.

PRED KONGRESOM POUKAREK TUDI INFORMIRANJU

V obdobju pred kongresom na Jesenicah dajejo tudi večji poukarek informiranju in obveščanju. Komisija za informiranje in obveščanje pri občinskem svetu zveze sindikatov se je prav v predkongresnem obdobju lotila nekaterih najpomembnejših nalog, ki jih že uresničuje. Glavni poukarek je dan najširšemu informiranju vseh delovnih ljudi in občanov o 10. kongresu. Ob tem je treba reči, da je informiranje že nekaj let razmeroma šibka točka dejavnosti občinskega sveta zveze sindikatov Jesenice, tako da prav v predkongresnem obdobju želijo na Jesenicah tudi to področje premakniti z mrtve točke. Komisija za informiranje se sicer zaenkrat še srečuje s pomanjkanjem kadrov, vendar upajo, da jo bodo že v kratkem razši-

rili in si tudi zastavili podrobnejši program dela.

Informiranje uspešno poteka predvsem preko Železarnja, glasila Železarne in lokalne radijske postaje Triglav Jesenice. Železar je objavil že vrsto člankov o predkongresnem obdobju, prav tako pa tudi radio Triglav redno spremlja vse predkongresne aktivnosti. V obeh lokalnih sredstvih javnega obveščanja bodo tudi predstavili delegate za 10. kongres iz jeseniške občine.

Komisija za informiranje uspešno sodeluje z odborom za informiranje in propagando dejavnost pri medobčinskem svetu zveze sindikatov za Gorenjsko, še vedno pa je premalo povezovanja in sodelovanja z odborom za obveščanje in politično propagando pri predsedstvu republiškega sveta zveze sindikatov in Delavsko enotnostjo. Tudi to nalogo bodo skušali uresničiti v predkongresnem obdobju. Odbor za obveščanje in politično propagando bodo seznanjali z vsemi akcijami in nalogami, člane odbora pa bodo povabili tudi na skupni sestanek, kjer se bodo dogovorili o sodelovanju v prihodnje. Prav tako bodo člani komisije pripravljali redna mesečna poročila o delu in aktivnostih osnovnih organizacij in organov občinskega sveta zveze sindikatov Jesenice.

DELEGATI O KONGRESU

Pred letošnjim 10. kongresom smo se pogovarjali tudi z nekaterimi delegati, ki so takole pripovedovali:

Sašo Piber iz Železarne (na kongresu bo spregovoril o množični inventivni dejavnosti): »Moja razprava na 10. kongresu bo predstavila množično inventivno dejavnost. Mislim, da smo na tem področju, v jeseniški železarni že veliko dosegli, še vedno pa so neresena vprašanja, ki jih bomo seveda morali v prihodnje reševati skupno in bolj enotno. V svojem prispevku bom izpostavil nekatere probleme, ki jih bomo morali premagovati s pomočjo sindikata. Najbolj bistveno je, da začnemo množično inventivno dejavnost voditi in usmerjati s pomočjo objavljanja problemov, ki se pojavljajo tako v proizvodnji kot pri vzdrževanju različnih naprav.

Od samega kongresa pričakujem, da stvari ne bomo tudi v prihodnje reševali preveč deklarativno, temveč resnično v praksi, denimo v proizvodnji, kjer pravzaprav nastajajo.

Metka Vister iz Iskre Blejska Dobrava (na kongresu bo spregovorila o reševanju problematike delavcev z zoženo delovno sposobnostjo): »V naši temeljni organizaciji, kot tudi v celotni Iskri, se že dalj časa ukvarjamo z omejenimi problematiko. Menim, da smo prav pri reševanju problematike delavcev z zoženo delovno sposobnostjo kot sindikat naredili preveliko, ob tem pa je res, da je to samo eno od področij široke palete humanizacije dela.

Ko govorimo o delavcih z zoženo delovno sposobnostjo, imamo v mislih kategorijo delavcev, ki svoje delo še vedno opravljajo, vendar njihovi rezultati niso več zadovoljivi, seveda pa se ne spadajo med delavce, ki se jim priznava invalidnost. Pričakujem, da bodo tudi na kongresu podprli naša prizadevanja ter s skupnimi močmi dosegli še boljše rezultate pri reševanju omejenih problemov.

Stane Repovž iz Železarne (na kongresu bo sodeloval z razpravo o problemih samoupravne organiziranosti združenega dela v sedanjem družbeno-gospodarskem trenutku): »Mislim, da je ta problematika zelo aktualna v sedanjem času, to seveda velja tudi za naš kolektiv. Tako bo omenjena razprava vsebovala probleme sedanje organiziranosti v Železarni in druge, ki se ob tem pojavljajo. Gre za vprašanje proizvodnih in storitvenih temeljnih organizacij ter delovne skupnosti skupnih služb, ob tem pa seveda tudi razlogov in namenov združenja v sestavljeno organizacijo združenega dela. Postavljajo se vprašanja glede dohodkovnih odnosov, zlasti skupnega dohodka in svobodne menjave dela.

Sonja Peternel, osnovna šola 16. december Mojstrana: »Na kongresu bom zastopala področje vzgoje in izobraževanja. Tudi tukaj je vrsta aktualnih vprašanj, za katera menim, da bomo dobili odgovore na 10. kongresu. To so predvsem vprašanja širjenja celodnevne šole. Kot vemo, sedaj sprejeti zakon o investicijah ne dovoljuje novih gradenj, tako pa seveda ni moč zagotoviti pogojev za dobro organizirano celodnevno šolo. Potem so tukaj še aktualna vprašanja o novem samoupravnem sporazumu o merilih za delitev dela.

Za kongres želimo, da bi bil uspešen in akcijski ter da bi čimbolj do izraza prišlo sindikalno delo.

Ob koncu seveda tudi mi zaželimo delegatom za 10. kongres Zveze sindikatov Slovenije uspešno delo!

Janko Rabič

Zadnja razprava z delegati za 10. kongres ZSS (Foto J. Rabič)

AVTORJU ČLANKA »VRATOLOMNA TELOVADBA O ODGOVORNOSTI DELOVNIH SKUPIN«

Za pisanje svojega članka o odgovornosti samoupravnih delovnih skupin sem uporabila politično verificirane normative akte, zakon o združenem delu, zakon o delovnih razmerjih, statut delovne skupnosti za kadrovske, splošne zadeve ter informiranje v tistem njegovem delu, ki se nanaša na samoupravne delovne skupine kot oblike odločanja delavcev.

Za osvežitev spomina na ta samoupravni splošni akt naj navedem, da se oblika delovnja SDS omejuje na sestanek in sicer: kot sestanek, ko po zakonu predmet odločanja zahteva poprejšnjo obravnavo, drugač kot sindikalni sestanek in tretjič kot proizvodni sestanek. Ta tretja je tista oblika delovanja SDS, ki je zanemarjena v odnosu do prve, informatorsko samoupravne.

Ti akti, kot že rečeno, predpisujejo odločanje delavcev o predmetu odločanja. Ob kontestu Kardeljevega zapisa v Svobodnem združenem delu s temi akti vidimo, da so že teoretične možnosti odločanja delavcev v samoupravnih delovnih skupinah zelo zelo majhne.

Potreba po večjem obsegu odločanja zlasti o proizvodnih, gospodarskih zadevah delovne skupine, se je, da svojo prejšnjo trditev o pomanjkanju možnosti odločanja dokazem, pokazala tudi v raziskavi, ki so jo prav v naši delovni organizaciji delali Kavčič, Micki in Vindičar (gradivo ima na razpolago tudi CPSI), da ne naštevam drugih ugotovitev iz drugih okolij oziroma virov opažanja, ki sicer prinašajo podobne rezultate, ker bi se morda Božidar Lakota lahko zgovarjal na specifičnost samoupravne idealnosti, ki jo imamo v Železarni in neprimerljivost z drugimi.

Tehnična delitev dela, ki je zame eno temeljnih poglavij politične ekonomije, ne nazadnje pa jo danes večina naprednejših raziskovalcev obravnava kot najbolj prefinjeno razredno orodje, je prisotna tudi pri nas. Tega Božidar Lakota ne bi smel zanemarjati, še manj prikrivati, pa ravno to počenja. To je tista delitev dela, ki jo poznamo pod različnimi oznakami od delitve dela na fizično in umsko do oznake tayloristična, katere idol je delavec, ki postavlja matico na vijak, tekoči trak gre pa dalje.

Tehnična delitev dela je obsežno raziskovalno področje družboslovja in v drugi raziskavi leta 1977, ki so jo na temo samoupravnih delovnih skupin delali Jež, Antončič in Tušarjeva v naši Železarni, so našo tehnično delitev dela imenovali pretežno tayloristična. Sploh so raziskovalci tehnične delitve dela resno obravnavali kot katalizator samoupravljanja; po znanstveni poti so prišli do zaključka, da imajo samoupravne delovne skupine, ki opravljajo delo na tako imenovanem hierarhičnem dnu, dejansko manj možnosti samoupravljanja, so tudi manj informirane, so bolj odtujene itd.

Prav tako je na razpolago nešteto podatkov, ki kažejo da so NK in PK delavci kot najštevilnejša skupina, kot osnovni nosilci samoupravnih pravic, dejanska skupina z najnižjim vplivom. Od kod to, Božidar Lakota?

Najbrž se ti podatki ne skladajo z idealistično politično varianto, ki pripisuje mehaničnemu gibanju človeškega telesa drugačno kvaliteto v socializmu kot v kapitalizmu — torej, ubogi goli roboti fizičnega delavca politično, po ukazu, samoupravno dimenzijo, kot to počenja Božidar Lakota. To je značilnost sovjetske psihotehnike za časa Stalina.

Preden zaključim osrednji del, pred mislijo Andreja Kirša, še ena moja: če pravica do samoupravljanja izvira iz dela, potem lahko tem bolj samoupravlja tisti, ki si je tako delo zamislil, izhajajoč iz Marxove teze, da si človek delo najprej zamisli, nato ga izvede — ravno v tej enotnosti dela opazujemo njegovo delitev.

Andrej Kirn: Pri odtujenosti človekovega dela moramo razlikovati med družbeno in tehnološko obliko odtujenosti dela. Tehnološke oblike odtujenosti dela ne moremo odpravljati zgolj z razvijanjem samoupravljanja, kolikor ta ne vključuje tudi težnjo in potrebo po radikalni spremembi v samem obstoječem zgodovinskem tipu tehnologije, delovnih metod in postopkov. (Podčrtala M. V.)

Vse to je v temeljnem nasprotju z idealistično, ideološko in mistifikatorsko ter apologetsko verzijo samoupravljanja, na katere pozicijah stoji Božidar Lakota in ostale člane naše družbe z mano vred zmerja s tehnokracijo. Če temu morda lahko rečem »državna« verzija samoupravljanja, ki je njegova, potem pomeni to isto tudi, da si ob njej vrtni niti ne poškoduješ, ker je sterilna. Če se v kontestu tega dvoboja Božidar Lakota pojavlja kot mesija spekulativne ideološke variante samoupravljanja, ob tem, da prikriva razredno orodje tehnične delitve dela na izvrševalsko in vodstveno, ki je prav orodje tehnobirokracije, potem je sam bolj tehnokratski, kot je kateremukoli našemu delavcu sploh mogoče.

Ker smo pri temi odgovornosti, še to: Sam avtor »Vratolomne telovadbe« govori o velikih možnostih samoupravljanja, ki jih imamo delavci. Po svojih službenih dolžnostih na CPSI je v stalnem kontaktu z odločanjem delavcev prek zapisnikov SDS in organov delavskega sveta. Kot vemo in kot je tudi on zapisal, je ena temeljnih pravic delavca odločanje o delu in njegovih rezultatih, torej dohodku. Predvidevam, da pozna delitev dohodka v Železarni in samoupravni sporazum o delitvi osebnega dohodka in dela sklada skupne porabe. Kako je torej mogoče, da preko CPSI prihajajo sklepi posameznih odborov za gospodarstvo in delavskih svetov o premijskih sistemih, ki so po svojih finančnih implikacijah raznorazne delitve osebnega dohodka (ne da bi bili za CPSI sploh problematični), o katerih bi končno morali odločati vsi delavci Železarne prek referendumov. CPSI se kljub mojemu opozorilu ni odzval niti toliko, da bi poskušal naše samoupravne akte o delitvi dohodka uskladiti. Še enkrat poudarjam, da gre za temeljno samoupravno pravico, ki jo pronicljivo duh Božidarja Lakota tako lahko tako ignorira in si dovoljuje neodgovorno delo tedaj, ko bi lahko delal.

Prikrivanje in idealiziranje stanja, iskanje resnice — blatenje resnice, zanikanje — pripisovanje, popačenje dejstev — absolutiziranje dejstev, samoupravno — nesamoupravno, to je ta večni ultra anti-kontra odnos, ki je po moje značilen za Božidarja Lakota in bo njegova ideološka prišla v zgodovino železarstva kot lakotništvo, posebna sterilna veja nekega mesijanstva.

Zlobnost in neotesanost sta tisti sili jezika, ki jima razum vobče ne more priti blizu. Božidarju Lakoti se že vnaprej zahvaljujem za raznorazne marksistične dokaze, za kar poimenuje svoje lovsko besedičenje, kar pomeni, da se v neplodno polemiko z njim ne bom več spuščala, lahko pa se pogovarjamo o tem, kako bomo tehnološke oblike odtujenosti delavca v Železarni premagovali.

Miljana Vegnuti

NOVOSTI ZAKONA O DELOVNIH RAZMERJIH

(Nadaljevanje s 1. strani)

SPREJEM PRIPRAVNIKOV NA DELO

Delavci TOZD so v vsakem koledarskem letu dolžni skleniti delovno razmerje z določenim številom pripravnikov. To število morajo določiti skladno s kadrovskim načrtom TOZD in Samoupravnim sporazumom o usklajevanju letnih načrtov zaposlovanja v občini – najkasneje vsako leto do 31. decembra.

Prilagoditve sklene delovno razmerje praviloma za nedoločen čas in le izjemoma za določen čas.

Novost pri zaposlovanju mladih je prav gotovo zakonsko določilo člena 114 a, ki daje možnosti za tesnejše povezovanje udeležencev usmerjenega izobraževanja z delavci v TOZD tako, da pride po uspešnem končanem izobraževanju do sklenitve delovnega razmerja brez soglasja oziroma javnega razpisa.

K večjim možnostim zaposlovanja mladih bo nedvomno pripomoglo tudi določilo člena 171, ki skladno z republiškim dogovorom pogojuje dajanje soglasij s strani TOZD za nadaljevanje delovnega razmerja z delavcem, ki je izpolnil pogoje za pridobitev polne osebne pokojnine, pa se na oglas ali na javni razpis ni prijavil kandidat, ki izpolnjuje zahtevane pogoje.

Novost tudi pravi, da mora biti razpis objavljen najmanj tri mesece prej, preden delavec izpolni pogoje za polno osebno pokojnino.

Objavo, oglas oz. javni razpis je treba ponoviti vsako leto, dokler se ne pojavi kandidat, ki izpolnjuje pogoje.

RAZPOREDITEV DELAVCA V DRUG KRAJ

Prerazporejanje delavcev iz enega v drug kraj je prepuščeno samoupravnemu odločanju delavcev. V samoupravnih aktih se bo potrebno odločiti o primerih in pogojih za prerazporejanje brez privolitve delavca. Ob tem pa bo moral biti upoštevan pogoj novosti zakona, da se s prerazporeditvijo ne bodo bistveno poslabšali pogoji delavca in njegove družine.

RAZPOREDITEV DELAVCA NA DELO IZVEN DO OZIROMA TOZD

V primerih tehnološkega presežka delavcev se po novem daje možnost zagotovitve pravice dela takim delavcem tudi izven delovne organizacije oziroma SOZD, in sicer na osnovi sporazuma organov upravljanja obeh TOZD. Delavec ima pravico, da na osnovi sporazuma organov upravljanja obeh TOZD preide na delo v drugo TOZD izven DO oziroma SOZD tudi v primerih, ko mu je TOZD po zakonu dolžna zagotoviti delo v okviru TOZD, delovne organizacije ali SOZD, pa ni ustreznih del oziroma nalog, ki bi ustrezale delavčevi strokovni izobrazbi ali z delom pridobljeni delovni zmoglosti.

RAZPOREDITEV ZA NAJVEČ 6 MESECEV V DRUGO TOZD

Kadar pride do pomanjkanja surovin in reprovromateriala, okvar na strojnih napravah, začasnega zmanjšanja delovnega programa posamezne TOZD, je lahko delavec začasno razporejen na delo v drugo TOZD, vendar največ za 6 mesecev.

Delavec, ki je začasno razporejen na delo v drugo TOZD, obdrži pravice, obveznosti in odgovornosti iz delovnega razmerja v temeljni organizaciji, iz katere je razporejen. V samoupravnem splošnem aktu TOZD oz. po predhodnem sporazumu organov upravljanja obeh TOZD, morajo biti določeni pogoji take začasne razporeditve delavca.

NEENAKOMERNA RAZPOREDITEV DELOVNEGA ČASA

Novost zakona dopušča, da se samoupravno določi neenakomerna razporeditev delovnega časa med

letom, če to zahteva narava dejavnosti v TOZD, zaradi organizacije dela, boljše izkoriščenosti delovnih sredstev, racionalnejše izrabe delovnega časa, zaradi odvisnosti opravljanja določenih del oziroma nalog od predpisanih rokov. V teh primerih se upošteva 42 urni delovni teden kot povprečna delovna obveznost posameznega delavca za obdobje, največ do enega leta.

SEZONSKA DEJAVNOST – POVPREČJE 42 UR V VSEM LETU

Temeljne organizacije s sezonskim značajem dela so dolžne delovni čas razporediti tako, da traja v času sezone delovni čas več kot 42 ur, izven sezone pa manj kot 42 ur tedensko, vendar v letnem povprečju delovni čas ne sme presegati 42 ur tedensko.

ZA DODATNO DELO – SOGLASJE OBEH TOZD

V primeru, ko delavec, ki dela polni delovni čas v eni TOZD ter dodatno še v drugi TOZD, a največ eno tretjino polnega delovnega časa, morajo s tem soglašati organi upravljanja obeh TOZD. Zakon našteva področja del in opravil, ko je možno take delavce – strokovnjake zaposliti. Ta dela in naloge je potrebno vsakih 12 mesecev objaviti, dokler zanje ne sklenejo delovnega razmerja z nezaposleno ali delno zaposleno osebo. Z dnem, ko nastopi delo oseba, sprejeta po objavi, preneha delovno razmerje delavcu, ki je doslej opravljal to delo.

NAJVEČ 30 NADUR MESEČNO

Zakon določa, da lahko delavci s samoupravnim sporazumom določijo delo preko polnega delovnega časa. To se šteje kot posebni delovni pogoji.

Delo preko polnega delovnega časa pa se ne sme uvesti, če je mogoče opraviti delo z ustrezno smotno organizacijo in delitvijo dela, razporeditvijo delovnega časa, z upoštevanjem novih izmen ali zaposlitvijo novih delavcev. Delo preko polnega delovnega časa sme praviloma trajati največ 30 ur mesečno.

NAJDLJŠI LETNI DOPUST 45 DELOVNIH DNI

Zakon skrajšuje najdaljši letni dopust za dela v posebnih delovnih pogojih od sedanjih 60 na 45 delovnih dni, le za člane ladijskih posadk trgovske mornarice velja 90 dni v posameznem koledarskem letu. V samoupravnem splošnem aktu se določijo dela in naloge, ki se opravljajo v posebnih delovnih pogojih. Povečan letni dopust je možno po samoupravnem splošnem aktu določiti delavcem, ki imajo najmanj 50 let starosti, ne glede na starost pa delavcem, ki jim je priznana najmanj 60 % telesna okvara, delovnim invalidom, ki delajo skrajšani delovni čas ne glede na stopnjo njihove telesne okvare in delavcem, ki negujejo ali varujejo težjo telesno ali duševno prizadeto osebo. Tako določeni povečani letni dopust lahko znaša skupaj največ 5 delovnih dni. Novost tudi daje možnost prenosa koriščenja letnega dopusta v naslednje koledarsko leto, in sicer ga je treba izkoristiti najkasneje do konca februarja naslednjega leta.

PRAVICA DO VRNITVE V ISTO TEMELJNO ORGANIZACIJO

Delavec ima pravico, da se v roku 30 dni vrne v isto TOZD na dela, ki jih je opravljal ali na druga dela, ki ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi oz. z delom pridobljeni delovni zmoglosti, ko mu je prenehalo delovno razmerje, ki ga je v sporazumu s svojo TOZD sklenil za določen čas, zaradi potreb ali, ko mu je prenehalo javna ali druga družbena funkcija.

ZAOSTRITVEV DISCIPLINSKE ODGOVORNOSTI

Disciplinski ukrep prenehanja delovnega razmerja se izreče za prime-

re hujših kršitev delovnih obveznosti, ki morajo biti določeni v samoupravnem splošnem aktu.

Konkretna kršitev izhajajo iz specifičnih razmer in potreb TOZD. Tako novost določa, da morajo delavci v samoupravnem splošnem aktu določiti število dni neupravičenih izostankov z dela, ki ne sme biti manjše od 5 in ne večje od 7 delovnih dni v obdobju 6 mesecev, za katera mora biti izrečen disciplinski ukrep prenehanja delovnega razmerja.

Delavcu, ki neopravičeno izostane z dela, preneha delovno razmerje z dnem, ko je nehal prihajati na delo oziroma delati, ne pa z dokončno odločbo izrečenega disciplinskega ukrepa prenehanja delovnega razmerja.

ODSTRANITEV Z DELA

Pri obvezni začasni odstranitvi delavca z dela se delavca lahko razporedi na katerakoli dela oziroma naloge TOZD, ne le tista, ki bi ustrezala njegovi strokovni izobrazbi oz. z delom pridobljeni delovni zmoglosti. Odpravljena je tako mnogokrat

neizvedljiva možnost razporeditve takega delavca na druga dela in naloge, ki ustrezajo njegovi strokovni izobrazbi oziroma z delom pridobljeni delovni zmoglosti, ker takih del oziroma nalog v TOZD ni bilo. Delavec, ki je odstranjen z dela in TOZD, nima pravice do izplačila razlike do polnega zneska OD, če mu je bil z dokončno odločbo izrečen eden izmed (katerikoli) disciplinskih ukrepov za hujšo kršitev delovnih obveznosti, zaradi katerih je bil odstranjen z dela v TOZD. Do razlike v OD pa je delavec upravičen, če je bil neopravičeno suspendiran (disciplinski postopek zoper njega je z dokončno odločbo ustavljen, če je delavec s pravomočno odločbo oproščen, ko je kazenski postopek s pravomočno odločbo ustavljen, če je delavec oproščen obtožbe ali je obtožba zavrnjena).

ODŠKODNINSKA ODGOVORNOST

Novost določa rok treh mesecev za odločitev o odškodninskem zahtevku v TOZD. Če v tem roku ne pride do povrnitve ugotovljene škode, lahko TOZD oz. delavec sproži postopek pred sodiščem združenega dela. Pred potekom tega časa se lahko sproži postopek pred sodiščem, če delavec pismeno izjavi, da ugotovljene in povzročene škode ne bo poravnal, oz. če pristojni organ

TOZD s sklepom zavrne zahtevo delavca.

Delavec in delavci se lahko sporazumejo o višini odškodnine. Sporazum mora biti pismen in je izvršljiv naslov. Ta možnost naj bi bila prispevek k zmanjšanju števila tovrstnih sporov pred sodiščem združenega dela.

POGODBA O DELU V SOGLASJU Z »MATIČNO« TOZD DELAVCA

Novost zakona določa, da se pogodba o delu z delavcem lahko sklene le, če je zagotovljeno pismeno soglasje pristojnega organa v TOZD, v kateri je v delovnem razmerju, razen, kadar gre za opravljanje kratkotrajnih oziroma občasnih del, ki trajajo največ do 7 dni v posameznem koledarskem letu.

IZJEME ZA NADURNO IN POGODBENO DELO

Pristojni organ občinske skupnosti za zaposlovanje bo v posebno upravičenih primerih (vendar le do 31. 7. 1984) odobril delo preko polnega delovnega časa nad 30 ur mesečno, vendar ne več kot 48 ur mesečno in delo po pogodbi o delu nad 60 dni, vendar največ 90 dni v posameznem koledarskem letu.

Poudariti velja še pripombo, da so TOZD dolžne uskladiati samoupravne splošne akte z določbami tega zakona do konca tega leta.

META KOKALJ

O ODGOVORNEM PISANJU

Marxova metoda je metoda razkrivanja resnice o materialni produkciji, načinu produkcije, odnosih (družbenih) med ljudmi. Engels Marxa »dopolni«, ko govori o produkciji ljudi, kar je še kako pomembno, saj produkcije ljudi ne moremo brez ostanka izvesti na določen način materialne produkcije (če bi bilo tako, bi se ljudje iz obdobja nekega določenega načina produkcije popolnoma razlikovali od ljudi predhodnega ali kasnejšega obdobja, kar pa se ne dogaja). Seveda je Marx to vedel, vendar se temu problemu ni natančneje posvečal; zmanjkalo mu je »časa« še za izpolnitev tistega polja, ki si ga je zahteval.

Najmanj, kar lahko rečemo, je to, da sta povsem enakovredni področji, vendar je razvoj blagovne materialne produkcije »potisnil« ob stran problematiko »produkcije ljudi«. Produkcija ljudi je podrejena potrebam blagovne (materialne) produkcije in njena (po naravi stvari) prvenstvena pozicija je predstavljena v čas po – blagovne proizvodnje (če hočete: v komunistično družbo).

Samoupravljanje je misel – ideologija, ki skuša ti dve, kot se zdi, nepomirljivi nasprotji pomiriti, uskladiti tako, da bo blagovna produkcija (drugače si v tem času in svetu ne moremo zamisliti) tekla nemoteno in učinkovito; po drugi strani pa naj bi človek – proizvajalec zaživel polnejše, razvitejše življenje: kljub postvarelim (odtujenim) odnosom, ki vladajo v »kraljestvu nujnosti« (svetu, kjer vlada blagovna proizvodnja).

Samoupravljanje je zaživel tudi kot praksa. V različnih normativnih aktih so opredeljene in nakazane različne oblike samoupravljanja; konkretnije rečeno, gre za dve najpomembnejši področji: tvorno sodelovanje v samem aktu proizvodnje in razpolaganje z ustvarjeno presežno vrednostjo. Da delavec ni v zadostni meri samoupravljal: »drugi« odločajo namesto njega, je dnevno večkrat izpričano dejstvo, tako po raznih medijih obveščanja (časopisih, RTV, raznih publikacijah itd.) kot tudi s konkretno prakso oziroma pomanjkanjem samoupravne prakse delavcev. Ker je nezadostna razvitost prakse samoupravljanja evidentna, se ne bomo spuščali v citiranje raznoraznih avtoritet; za naše potrebe in domet tega pisanja naj zadostuje citat iz zaključkov raziskave »Samoupravne delovne skupine«, ki so jo v letu 1977 izvedli v Železarni: Jež, Antončič in Tušarjeva. Predno preidemo na citiranje je potrebno omeniti, da je povod za to pisanje članek v Železarnju (30. septembra 1982) z naslovom »Vratolomna telovadba o odgovornosti delovnih skupin« izpod peresa B. Lakota.

Omenjeno pisanje, ki hoče biti pamflet, a vendar ne biti pamflet in na koncu je pamflet, čeprav nekoliko kisel in podprt z nauki nepamfletnega značaja; je razlog za pričujoče pisanje. Zakaj prav za prav gre? Lakota se je kritično (?) lotil pisanja »Odgovornost samoupravnih delovnih skupin« objavljene v Železarnju teden dni prej (avtor ni bil podpisan).

Za startno osnovo naj nam služi že objavljeni citat: »V organizacijskih enotah z relativno boljšo informiranostjo so skupine s slabšo stopnjo informiranosti tiste, katerih delo je bolj razcepljeno, poenostavljeno, fizično in ponavljajoče, v relativno slabo informiranih organizacijskih enotah pa skupine z dobro stopnjo informiranosti padejo v kategorijo vodstvenosti padejo v kategorijo »bolj umskega ustvarjalnega in tudi vodstvenega (beri: upravljalnega) dela« (str. 81). Pojdimo od začetka.

1. Prvi očitek, ki ga Lakota namenja članku (pisцу) »Odgovornost samoupravnih delovnih skupin« je nemarksiistična, umetna skovana miselna konstrukcija. Njegovo pisanje je torej marksiistično in to nam avtor vse skozi skuša tudi dokazati. Dokazuje pa nam s citati iz Marxa, ki jih uporablja, kot brezprizivno avtoriteto. Do sem stvar še kar gre, če pa si problem pogledamo natančneje, bomo ugotovili, da ti citati in panafraze (predelave) Marxa služijo zakrivanju in ne razkrivanju realnega stanja: »Hudiča, saj je vendar kot beli dan jasno, da je vse materialno in duhovno bogastvo družbe proizvod nekega dela«, pravi Lakota, ko kritizira misel pisca omenjenega članka, ki pravi, da »predmet njegovih samostojnih odločitev največkrat ni več v povezavi z njegovim delom.« V tem primeru nam gre za ugotovitev marksiističnega polja v Lakotovem pisanju. »Neko delo«, ki je temelj družbenega bogastva (kar trdi že Adam Smith), Marx imenuje »abstraktno delo«; to je delo, ki je vsota vseh konkretnih del in ki postane nova kvaliteta (družbeno delo). Proizvajalec postane kolektivni proizvajalec in njegovo delo je samo delček v velikem kolektivnem (abstraktnem) delu. Vrednost tega dela se kaže skozi »abstraktni delovni čas«, to je povprečni delovni čas, ki je v neki družbi potreben za proizvodnjo nekega izdelka. Na družbenem nivoju imamo torej opraviti z »abstraktnimi kategorijami« in od tod se lahko spustimo do konkretnega dela (delavca). Da zaključimo razpravo o »nekem delu«, je potrebno omeniti še eno misel, ko Lakota trdi, da je zgodovinska dialektika: »dejstvo, da je v vseh družbah treba delati...« To dejstvo je dobro znano že krščanskemu nauku (posebej se protestantskemu krščanstvu) in še kakšnemu drugemu nauku; skratka za takšno ugotovitev ni potrebna Marxova lucidnost, ampak zdravomisleči opazovalec... da so politične pravice, svobodščine in dolžnosti nekaj povsem drugega, da so odvisne od prevladujočega proizvodnega načina. To je že res, vendar nam takšna formulacija »diši« po »teoriji odraza« in da se človekov »izven produkcijski« svet reflektira v politično sfero, kot edino zastopnico individuumu.

2. Nejasna ostaja tudi vloga ekskurza o blagovnem fetišizmu, ko kritizira pisca »Odgovornost SDS«, ko govori o »samoupravljanju izven dela.« Pisec tu misli da delavec v samoupravni delovni skupini več odloča o »zunanjih stvarih« (o ustanovitvi Kulturne skupnosti SRS ali Stanovanjske skupnosti občine), kot pa o svojem delu, o delovnem procesu, v katerega je vključen. Tudi tukaj Lakota dokazuje, da so te stvari še kako »v povezavi z njegovim (delavčevim) delom.« Da je tako, ve že »vsak otrok«, drugo vprašanje pa je, koliko bo železar imel koristi, na primer, od Cankarjevega doma. To je polje marksiistične analize današnjega

časa, kajti, da je denar dal delavec, ni vprašljivo. V tem kontekstu je govoriti o blagovnem fetišizmu precej vprašljivo.

3. Sicer pa iz (samoupravnega) delavca hitro preskoči na meznega delavca kapitalističnega sveta, ki »pobaše« svojo mezdo in gre kamor hoče. Sveta preproščina! Pri nas pa delavec ne »pobaše« svoje mezde in ne gre kamor hoče. On samoupravlja. On zavestno razporeja svoj dohodek in presežno vrednost, ki jo je ustvaril. Rad bi vedel za en sam primer, ko so se delavci iz proizvodnje odločili, da bodo zgradili takšen in takšen objekt. Oni so seznanjeni z gradnjo, postavljeni tako rekoč pred dejstvo in lahko rečejo samo da ali ne. Kdo potem razpolaga s presežno vrednostjo? Razpolaganje s presežno vrednostjo ni v povezavi z njegovim delom. S presežno vrednostjo, ki jo delavec ustvari s svojim delom, razpolaga država s svojimi institucijami (banke itd.).

4. Lakota »jemlje« delavca kot nekega univerzalnega producenta družbenega bogastva, kot bitje, ki se je malo da ne že rodilo s samoupravljalnim »čutom«. Trdi, da ni »hierarhično razdeljenega dela« (kot pravi avtor »Odgovornosti SDS«). Kje je že videl, da ni delitev dela izrazito hierarhična (vodenje – izvajanje), kako si upa trditi, da niso delavci na enostavnih delih manj informirani in izobraženi in že s tem potisnjeni ob stran. Tega se tudi sam zaveda, saj kasneje očita piscu »Odgovornosti«, da bi kazalo nameniti več pozornosti prav informacijam za delavce, ki opravljajo enostavnejša dela.

5. Zaključili bomo še z nekaj besedami o etiketi tehnokrat – birokrat. Članekarja »Odgovornosti...« napade s tem vzdevkom, ko pravi: »s togim ločevanjem samoupravne in delovne vloge med delom in gospodarjenjem z rezultati dela...« Lakota tukaj ne ločuje med dejanskim stanjem (upamo, da ne bo trdil, da je delavec »kompletan« samoupravljalnik, ki odloča tako o svojem delu – saj trdi, da obstajajo »zelo natančni opisi delovnih nalog (...), ki jih mora delavec opravljati – kot tudi o razporejanju presežne vrednosti), ki ta razcep in nemoč jasno kaže in normativnim – željenim. Tehnokratsko-birokratsko etiketiranje uporabi kot metodo za ideološko prikrivanje realnega stanja. Zavzemanje takšne etiketirajoče – ekskluzivne pozicije vse preveč kaže na »reševanje« problemov na stalinistični način. Metoda podtikanja in »hitrih« obratov in zaključkov (to drugo je značilno tudi za članek »Odgovornosti SDS«), ne more adekvatno prikazati situacije, ampak postane sredstvo malovrednega obračunavanja.

Lakota »politično« pravico do samoupravljanja transformira v že dovršeno dejstvo in s tem neprestano izgublja izpred oči to, da delavec lahko najbolj samoupravlja na svojem področju dela, kljub »zelo natančnim opisom delovnih nalog« in da šele potem pridejo »na vrsto« širši družbeni interesi. In v tem kontekstu je iskati rehabilitacijo tistega, čemur smo na začetku rekli produkcija ljudi.

Franc Treven

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

V jedilnici javorniških obratov (Foto I. Kučina)

POVEČANJE OSEBNIH DOHODKOV — RESEN DEJAVNIK INFLACIJE

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ta stališča, kot že rečeno, prinaša informacija o gibanju osebnih dohodkov v obdobju od januarja do julija 1982 in sprejetih ukrepih ter dejavnosti v republikah in avtonomnih pokrajinah za uresničevanje politike v letu 1982, ki jo je zvezni izvršni svet poslal v obravnavo delegatom skupščine SFRJ. Informacija, ki jo je pripravil zvezni komite za delo, zdravstvo in socialno varstvo, povzema podatke o gibanju osebnih dohodkov po periodičnem obračunu ter o izplačanih čistih osebnih dohodkih za prvih šest mesecev letos. Prav tako pa naštevajo ukrepe in dejavnost v republikah in pokrajinah pri uresničevanju družbeno dogovorjene politike osebnih dohodkov v tekočem letu.

HITREJŠA RAST OSEBNIH DOHODKOV OD ČISTEGA DOHODKA

Za temeljne organizacije združene dela v gospodarstvu informacija poudarja, da se je do junija doseženi čisti dohodek povečal za 25,4 odstotka v primerjavi z enakim obdobjem lani. Pri tem pa je bil del sredstev za osebne dohodke in skupno porabo za 30,4 odstotka večji. Za 5 odstotnih točk je torej naraščal hitreje od rasti čistega dohodka, kar, opozarja gradivo, ni v skladu s politiko, določeno v resoluciji o ekonomskem razvoju v letu 1982.

Sicer pa je bila hitrejša rast sredstev za osebne dohodke in skupno porabo od rasti čistega dohodka za beležena v vseh republikah in pokrajinah, pri čemer je do največjih razlik prišlo v SR Sloveniji (8,3 odstotka) in v SAP Kosovo (7,4 odstotka), najmanjše pa v SR Srbiji brez območja pokrajin (3,6 odstotka). Od skupaj 69 gospodarskih panog so sredstva za osebne dohodke in skupno porabo naraščala počasneje od rasti čistega dohodka samo v 13 panogah, v drugih 56 pa se je dogajalo prav nasprotno (na primer v železniškem prometu, cevovodnem transportu, črni metalurgiji, pomorskem prometu, proizvodnji rezanega lesa in drugih panogah, kjer je zabeležen razpon od 0,2 do 56,7 odstotka). Tak trend, opozarja informacija, bi se lahko nadaljeval tudi do konca leta.

Masa izplačanih osebnih dohodkov je bila v gospodarskih delovnih organizacijah povečana v prvem polletju za 33,8 odstotka v primerjavi z enakim obdobjem lani. To pa je za 8,4 odstotka več od rasti čistega dohodka in 6,1 odstotka več od ustvarjenega dohodka. Hitrejša rast mase izplačanih osebnih dohodkov od rasti čistega dohodka, do česar je prišlo v vseh republikah in pokrajinah, je bila značilna za vsa gospodarska področja, in sicer v razponu od 2,8 odstotka (v gostinstvu in tu-

rizmu) do 12,8 odstotka (v gozdarstvu), podoben pa je tudi položaj v posameznih gospodarskih panogah. Samo v desetih panogah je masa izplačanih osebnih dohodkov naraščala po nižji stopnji od rasti čistega dohodka (predelava premoga, proizvodnja nafte, plina in derivatov, proizvodnja železove rude, kož in krzna, ladjedelništva, nizke gradnje in hidrogradnje, zunanja trgovina, turistično posredovanje in zavarovanje premoženja in oseb).

PREDNOST OSEBNIH IN SKUPNI PORABI NAMESTO AKUMULACIJ IN REZERVAM

Informacija nadalje navaja, da so nasprotno s predvidevanji sredstva za razširitev materialnih temeljev združenega dela, čeprav so se povečala za 14,3 odstotka v primerjavi z enakim obdobjem lani, naraščala kar za 16,1 odstotka počasneje od rasti sredstev za osebne dohodke in skupno porabo. Samo v 12 gospodarskih panogah so sredstva za akumulacijo in rezerve naraščala hitreje od rasti sredstev za osebne dohodke in skupno porabo. Ti podatki opozarjajo, da večina delovnih organizacij ni spoštovala dogovorjene politike.

Negativen trend počasnejšega naraščanja sredstev za razširitev materialnih temeljev dela od rasti sredstev za osebne dohodke in skupno porabo je bil značilen za vse republike in pokrajine. Te razlike se gibljejo v razponu od 36,2 odstotka (v SAP Kosovo) do 10,3 odstotka (v SAP Vojvodini).

Povprečni osebni dohodek delavca je po podatkih iz periodičnega obračuna znašal v prvih šestih mesecih letos 11.668 dinarjev mesečno. Povečal se je torej, v primerjavi z enakim obdobjem lani, za 30,3 odstotka. Kakor poudarja informacija, so se v enakem obdobju povečali življenjski stroški za 29 odstotkov, tako da se je realna vrednost povprečnega osebnega dohodka delavca v gospodarstvu povečala za en odstotek.

Osebnih dohodki so se nominalno najbolj povečali v kmetijstvu in ribištvi (za 33,9 odstotka), gozdarstvu (32,8 odstotka), v gostinstvu in turizmu pa za 31,8 odstotkov. V desetih gospodarskih panogah je znašal povprečni osebni dohodek delavca več kot 15.000 dinarjev, v 56 panogah pa je dosegel 10.000 dinarjev. Samo v treh gospodarskih panogah je bil povprečni osebni dohodek manjši od 10.000 dinarjev.

Do rasti nominalnih osebnih dohodkov v gospodarstvu je prišlo, kakor pravi informacija, v vseh republikah in pokrajinah. Največja stopnja rasti je bila v SAP Vojvodini (32,3 odstotka) in SR Bosni in Hercegovini (32,2 odstotka), najnižja pa v SAP Kosovo (24,1 odstotka).

Sicer pa so skupaj izplačana sredstva za osebne dohodke v gospodar-

stvu za prvo polletje letos znašala 27,54 milijarde dinarjev več od sredstev, ki bi smela biti izplačana, če bi osebni dohodki naraščali v skladu z rastjo čistega dohodka.

OSEBNI DOHODKI V ORGANIZACIJAH Z IZGUBAMI VEČJOD PANOŽNEGA POPREČJA

Za temeljne organizacije združene dela v gospodarstvu, ki so zabeležile negativne finančne rezultate, informacija poudarja, da je 3.039 organizacij (z okoli 600.000 delavci) v prvih šestih mesecih izkazalo izgube v višini 44,8 milijard dinarjev, kar je za 52 odstotkov več kot v enakem obdobju lani. V teh delovnih organizacijah pa je mesečni osebni dohodek na delavca znašal 11.081 dinarjev in je bil za pet odstotkov nižji od povprečnega osebnega dohodka v gospodarstvu.

Hkrati pa gradivo prinaša tudi podatke, da vse pogostejše prihaja, čeprav so osebni dohodki v organizacijah, ki poslujejo z izgubami, v celoti gledano nižji, do pojavov, da so povprečni osebni dohodki v takih organizacijah precej nad povprečjem panoge, ki ji prizadete organizacije pripadajo, kar je seveda v nasprotju z republiškim in zakonskimi predpisi pokrajin. Tako so bili večji osebni dohodki od panožnega poprečja izplačani v 12 panogah: v elektrogospodarstvu, proizvodnji premoga, ladjedelništvu, predelavi kavičev, proizvodnji in predelavi tobaka, ribištvi, železništvu, letalskem in mestnem prometu, gostinstvu, turističnem posredovanju in v komunalnih dejavnostih.

NIŽJA STOPNJA RASTI V DRUŽBENIH DEJAVNOSTIH

Poseben del informacije je namenjen gibanju osebnih dohodkov v družbenih dejavnostih. Najprej je povedano, da je bil v prvih šestih mesecih letos ustvarjen čisti dohodek TOZD v teh dejavnostih za 27,7 odstotka večji v primerjavi z enakim obdobjem lani. Pri tem so se sredstva za osebne dohodke in skupno porabo povečala za 29,6 odstotka oziroma za 1,9 odstotka več od čistega dohodka. Do največjih odstopanj od določene politike je prišlo v znanstveno raziskovalni dejavnosti (2,4 odstotka), najmanjše pa je bilo na področju socialnega varstva (0,9 odstotka). Na področju telesne kulture in športa so sredstva za osebno in skupno porabo naraščala počasneje od čistega dohodka za okoli 1,1 odstotka.

Sredstva za osebne dohodke in skupno porabo so naraščala hitreje od rasti čistega dohodka v vseh republikah in pokrajinah, pri čemer je do največjih razlik prišlo v SAP Kosovo (4,3 odstotka), najmanjše pa so nastale v SR Srbiji brez pokrajin (0,8 odstotka).

Skupno izplačani osebni dohodki so se v delovnih organizacijah družbenih dejavnosti v času od januarja do junija, po podatkih informacije, povečali za 32,3 odstotka. To pomeni, da so naraščali za 4,6 odstotka hitreje od rasti čistega dohodka, kar velja za vse republike in pokrajine.

Vendar so sredstva za osebne dohodke v teh dejavnostih naraščala po 1,5 odstotka nižji stopnji od njihov stopnje rasti v gospodarstvu.

Glede sredstev za akumulacijo in rezerve informacija prinaša podatek, da je njihova rast dosegla 12,4 odstotno povečanje v primerjavi s prvim polletjem lani. Za 17,3 odstotka pa je bila ta rast manjša od rasti sredstev za osebno in skupno porabo na vseh področjih razen na področju telesne kulture. V izobraževalnih dejavnostih je bil delež sredstev za razširitev materialnih temeljev dela za 11,8 odstotka nižji kot v enakem obdobju lani.

Počasnejša rast sredstev za akumulacijo je bila zabeležena v vseh republikah in pokrajinah, v SR Bosni in Hercegovini in SR Sloveniji pa so bila ta sredstva celo manjša kot leta 1981, in sicer za 4 oziroma 1,7 odstotka.

UPADANJE REALNEGA OSEBNEGA DOHODKA V DRUŽBENIH DEJAVNOSTIH

Povprečni osebni dohodek delavca v družbenih dejavnostih je znašal 12.629 dinarjev. Za 28,6 odstotka je bil večji kot v enakem obdobju lani, vendar informacija opozarja, da je bil potemtakem realni dohodek za 0,3 odstotka nižji. Povprečni minimalni osebni dohodek v teh dejavnostih je bil za 8,2 odstotka višji kot v gospodarstvu. Največjo rast (za 31,2 odstotka) in najvišji povprečni osebni dohodek so dosegli v znanstveno raziskovalni dejavnosti (16.373 dinarjev), medtem ko je bila najnižja stopnja rasti (23 odstotka) in najnižji povprečni osebni dohodek doseženi na področju telesne kulture in športa (10.470 dinarjev).

Skupaj izplačana sredstva za osebne dohodke so bila v prvih šestih mesecih za okoli 2,6 milijarde

dinarjev večja od sredstev, ki bi smela biti izplačana, če bi osebni dohodki naraščali v skladu z rastjo čistega dohodka.

Po podatkih informacije je v prvi polovici leta 1.191 temeljnih organizacij združenega dela (z okoli 119.000 delavci) poslovalo z izgubo, ki je dosegla 1.913 milijonov dinarjev ali 60,6 odstotka več kot v enakem obdobju lani. V organizacijah, ki so poslovale z izgubo, je znašal povprečni osebni dohodek delavca 12.368 dinarjev ali le 261 dinarjev manj od povprečnega osebnega dohodka v vseh družbenih dejavnostih. V primerjavi s povprečnim osebnim dohodkom delavca v gospodarstvu je bil za 700 dinarjev višji.

V posameznih družbenih dejavnostih (izobraževanje, zdravstvo in socialno varstvo) so bili osebni dohodki v delovnih organizacijah, ki so poslovale z izgubo, celo nekaj višji kot osebni dohodki delavcev v teh dejavnostih. To pomeni, da so v teh organizacijah izplačevali višje osebne dohodke, kot je njihova predpisana raven.

Za delovne skupnosti drugih negospodarskih dejavnosti informacija poudarja, da so bili v prvi polovici leta skupaj izplačani osebni dohodki večji za 34,3 odstotka v primerjavi z enakim obdobjem lani. Naraščali pa so za 0,5 odstotka hitreje kot rast izplačanih osebnih dohodkov v gospodarstvu. Tako so osebni dohodki v delovnih skupnostih bank narasli za 35,4 odstotka, delovnih skupnostih SIS in družbenopolitičnih organov, organizacij in skupnosti pa za 34 odstotkov.

GIBANJA IZPLAČANIH ČISTIH OSEBNIH DOHODKOV

Posebno poglavje informacije je namenjeno opisu gibanja izplačanih osebnih dohodkov v obdobju od januarja do julija letos. Po nepopolnih podatkih Službe družbenega knjigovodstva Jugoslavije se je masa izplačanih osebnih dohodkov povečala za 38 odstotkov v primerjavi z enakim obdobjem leta 1981. Najbolj se je povečala v SR Srbiji brez pokrajin (46 odstotkov), v SR Bosni in Hercegovini (40 odstotkov), najmanj pa v SR Sloveniji (32 odstotkov). Tako so bili skupaj izplačani osebni dohodki julija za dva odstotka večji kot junija (brez podatkov za SR Črno goro za lani in letos).

V gospodarskih delovnih organizacijah se je masa izplačanih osebnih dohodkov povečala za 39 odstotkov. Največja rast je bila zabeležena v SR Srbiji brez pokrajin (49 odstotkov), najnižja pa v SAP Kosovo (27 odstotkov).

Izplačani osebni dohodki v temeljnih organizacijah združenega dela v družbenih dejavnostih so bili za 34 odstotkov večji, tako da so naraščali za pet odstotkov počasneje od rasti v gospodarstvu. Med vsemi republikami in pokrajinami je bila le v Sloveniji in na Kosovem stopnja rasti mase izplačanih osebnih dohodkov v družbenih dejavnostih za sedem, oziroma pet odstotkov večja od stopnje rasti v gospodarstvu.

Delovne skupnosti gospodarskih TOZD so, v celoti gledano, zabeležile počasnejšo naraščanje izplačanih osebnih dohodkov od gospodarskih TOZD (33 odstotkov), izjema pri tem so le SR Makedonija, SR Slovenija in SAP Kosovo. Hitrejša rast od rasti v gospodarstvu je bila v delovnih skupnostih bank in finančnih organizacijah v SR Makedoniji, SR Srbiji brez pokrajin in SAP Vojvodini, kakor tudi v delovnih skupnostih družbenih dejavnosti v SR Sloveniji in SAP Kosovo. Delovne skupnosti SIS v SR Bosni in Hercegovini in SR Makedoniji so prav tako izplačevale višje osebne dohodke kot gospodarstvo, kar se je zgodilo tudi v delovnih skupnostih organov in organizacij družbenopolitičnih skupnosti v SR Sloveniji in SAP Kosovo.

Ti podatki, poudarja informacija, opozarjajo na nadaljnje naraščanje rasti osebnih dohodkov, kakor tudi na velike razlike in odstopanja od dogovorjene politike pri izplačevanju osebnih dohodkov v delovnih skupnostih, gospodarstvu in družbenih dejavnostih v posameznih republikah in pokrajinah.

UKREPI IN DEJAVNOST V REPUBLIKAH IN POKRAJINAH

Informacija namenja posebno pozornost tudi ukrepom in dejavnostim v vseh republikah in pokrajinah, da bi prilagodili obseg sredstev za osebne dohodke in skupno porabo okvirom resolucije o ekonomskem razvoju v letu 1982.

V SR Bosni in Hercegovini so, poleg aktivnosti sveta zveze sindikatov, pristojni organi občinskih skupščin na zahtevo izvršnega sveta dolžni poskrbeti za vračanje presežkov izplačanih sredstev za osebne dohodke za tri mesece, začeti od avgusta. Če ta dejavnost ne bo dala rezultatov, je predviden sprejem zakona o usklajevanju osebnih do-

hodkov z družbeno dogovorjeno politiko.

TOZD in delovne skupnosti v SR Hrvatski, ki niso spoštovali meril iz družbenega dogovora, morajo najkasneje do septembra letos uskladiti izplačevanje osebnih dohodkov z dogovorjeno politiko. Če tega ne bodo storile, bodo sprejeti potrebni ukrepi družbenega varstva. V delovnih organizacijah, ki poslujejo z izgubo, se bodo v prihodnje lahko izplačevali večji osebni dohodki, če so izgube nastale zaradi zastoja v proizvodnji (zaradi pomanjkanja reprodukcijskega materiala, povečanega izvoza itd.) TOZD, ki gospodari v izjemno ugodnih pogojih, bo morala več sredstev nameniti iz čistega dohodka za akumulacijo in rezerve, sorazmerno manj pa za rast osebnih dohodkov.

Po stališču izvršnega sveta Skupščine SR Srbije, če nadaljujemo povzemanje informacije, naj bi pristojni organi občinskih skupščin čimprej izpeljali določeno politiko delitve, kar se posebej velja za tiste organizacije, ki so prekoračile dovoljeno višino izplačil osebnih dohodkov. Proti TOZD, ki niso spremenile svojega ravnanja pri delitvi, bodo sprejeti potrebni ukrepi. Predvideno je tudi sprejetje zakona, po katerem bi osebne dohodke prilagodili predvidenim okvirom.

Poleg dejavnosti sveta zveze sindikatov je izvršni svet Skupščine SAP Vojvodine poslal zahtevo vsem TOZD za dosledno izvajanje temeljev in meril za razporejanje čistega dohodka in osebnih dohodkov. Organizacije, ki so po šestmesečnem obračunu za osebne dohodke in skupno porabo namenile več sredstev, kot bi smele, bodo morale to uskladiti do devetmesečnega obračuna.

VRAČANJE PRESEŽKOV Z ZMANJŠANJEM AKONTACIJ

V SR Črni gori morajo TOZD, ki so izplačale več od načrtovanih osebnih dohodkov, presežke vrniti prek zmanjševanja akontacij osebnih dohodkov v prihodnjih mesecih, sicer pa se bo spoštovanje določb družbenega dogovora o razporejanju čistega dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke predpisalo z zakonom.

V 11 grupacijah od skupaj 62 v SR Makedoniji morajo, kakor je ugotovljeno, osebni dohodki naraščati za 10 do 40 odstotkov počasneje od rasti osebnih dohodkov v gospodarstvu. V družbenih dejavnostih in delovnih skupnostih zunaj materialne proizvodnje mora biti rast za 5 do 25 odstotkov manjša. Poleg tega morajo samoupravni organi vseh grupacij zagotoviti vračanje presežkov izplačanih osebnih dohodkov.

V SR Sloveniji morajo poslovodni organi delovnih organizacij, ki so izplačale višje osebne dohodke, kot bi jih smele, takoj poslati izvršnim svetom skupščin občin plan usklajevanja osebnih dohodkov z rastjo dohodka, pojasniti pa morajo tudi vzroke, ki so privedli do prekoračitve. Za organizacije, ki so poslovale z izgubami, pa morajo najvišji osebni dohodki doseči raven povprečnega osebnega dohodka grupacije, ki ji posamezna organizacija pripada. Podobne ukrepe in dejavnosti, poudarja informacija, sprejemajo in uveljavljajo tudi v SAP Kosovo.

ANGAŽIRANJE VSEH DRUŽBENIH DEJAVNIKOV

Med sklepi informacija ugotavlja, da kljub precejšnjim odstopanjem na področju rasti osebnih dohodkov v primerjavi z rastjo čistega dohodka ni bila dosežena večja rast realnih osebnih dohodkov. V prvih šestih mesecih letos se je realni osebni dohodek v gospodarstvu povečal za odstotek, v družbeni dejavnosti pa je bil za 0,3 odstotka nižji. Nujno je zaradi tega treba selektivno obravnavati posamezne prekoračitve, tako da bi bila zagotovljena prilagoditev visokih osebnih dohodkov okvirom čistega dohodka, hkrati pa bi bil zavarovan standard delavca.

Za izvajanje dogovorjene politike je bil sprožen ves samoupravni mehanizem dejavnosti in ukrepov ob polnem angažiranju sindikatov, izvršnih svetov, gospodarskih zborov in organov, ki spremljajo izvajanje družbenih dogovorov v republikah in pokrajinah. Kakor poudarja informacija, je bilo težišče akcije prenešeno v občine, grupacije, reprodukcijske celote in SIS, ker je mogoče v teh okoliščinah celoviteje pročitati stanje v vsaki konkretni delovni organizaciji in skupnosti. Pomembno vlogo imajo tudi delavski sveti, samoupravne delavske kontrole, zveza komunistov in občinske skupščine, tako da bi do periodičnega obračuna za obdobje januar-september tekočega leta ali najkasneje do zaključnega računa za leto 1982 prilagodili gibanje osebnih dohodkov resolucijskim okvirom.

(Delegatski poročevalec štev. 17, 28. septembra 1982)

KONFERENCIJA SAVEZA PRONALAZAČA

I AVTORA TEHNIČKIH UNAPREĐENJA JUGOSLAVIJE

DODELUJE

PLAKETU

ŽELEZARNA JESENICE

ZA ZNAČAJNA OSTVARENJA

U RAZVIJANJU I UNAPREĐENJU PRONALAZAŠTVA,

PRIMENU INOVACIJA, ZA DOPRINOS RAZVOJU

I UNAPREĐENJU ORGANIZACIJE

SAVEZA PRONALAZAČA JUGOSLAVIJE

PREDSEDNIK
[Signature]

SPOMINJAMO SE LETA 1952, KOT GA JE ZABELEŽIL ŽELEZAR

O TOPLOTI IN GOSPODARJENJU Z NJO

Najstarejša in najpomembnejša oblika energije je toplota. Človeštvo jo črpa že od nekdaj iz v davnih časih kemično akumulirane energije izžarevanja sonca. 98 % vse energije v svetu krijemo s premožem in nafto, 2 % pa odpade na izkoriščanje vodne energije. Pridobivanje toplote iz atomske energije je tačas še vse preveč drago, da bi prišlo praktično v poštev.

Vsak tehnični postopek je več ali manj obtežen z izdatki za toploto. Premog in nafta predstavljata tako glavni surovinski bazi in sta postala ključna objekta vsake industrijske države. Vprašanje posesti take surovinske baze je postalo s tem važno politično vprašanje. Znanje so ogrožene borbe med vesilicami za posest takih področij. Vendar zaloge nafte in premoga v svetu niso neizčrpne. Vsaka država, ki pametno gospodari, čuva svoje surovinske rezerve. Skušaja jih kar najbolj ekonomično izkoriščati. Posebno se postavlja taka naloga pred socialistično državo, ki mora imeti predvsem v vidu družbene koristi. Kapitalistične države so osnovala po državnih linijah razne ustanove, ki kontrolirajo toplotno gospodarstvo vseh industrijskih panog. Večja podjetja, posebno metalurška, so si osnovala svoje lastne toplotno-gospodarske oddelke. Tudi v našem podjetju smo dolžni podvzeti ukrepe na področju racionalnega izkoriščanja toplote ali z drugimi besedami na področju štednje s premožem moramo podvzeti takojšnje in energične ukrepe.

Naš kolektiv je najmočnejše industrijsko podjetje v Sloveniji, tako po porabi premoga in kokska kot po ljudeh in finančnih. Če pa imamo dovolj denarja, da premožem plačujemo, nismo še upravičeni, da ga neracionalno izkoriščamo. Tudi slovenske rezerve metalurškega premoga so tako katastrofalno nezadostne, da je skrajno varčevanje posebno z metalurškim premožem nujno in potrebno. Neracionalno izkoriščanje premoga je istočasno tudi uničevanje rudarjevega dela v premožovniku.

Oglejmo si, kako gospodari s toploto naše podjetje.

V letu 1951 smo porabili okrog 9,8 milijonov kalorij na vsako tono izdelanega jekla (to je 2450 kg našega premoga s 4000 kal/kg). V to vsoto so vštete kalorije v koks, premož in vse porabljene elektrike v podjetju. V primerjavi z evropskimi železarnami smo za najmanj 15 % previsoko z našo porabo toplote. Na podlagi sedanjih cen stane tovarno en milijon kalorij 1530 din. Torej je vsak kilogram jekla obtežen s 15 din na račun v vsej železarni potrošenih kalorij.

Naši plavži so porabili v letu 1951 okrog 1140 kg kokska na tono grodlja. Razmeroma visoka poraba kokska je zaradi visoke specifične obremenitve naših plavžev. Pri normalnih pogojih bi morali shajati z 900 kg kokska na tono grodlja, seveda primerne kakovosti in zrnatosti.

Drugo merilo za ugotavljanje gospodarjenja s toploto na plavžih je poraba toplote za proizvodnjo stisnjenega in na primerno temperaturo segretega zraka — izgube na plavžnem plinu, vse reducirano na tono porabljene kokska. Ta številka se naj suče med 1,75 do 1,95 milij. kalorij. Po tem merilu ima plavž za leto 1951 povprečno 1,8 milij. kalorij pri 3,8 kub. m plina na kg kokska. Po tem merilu je specifična poraba še vedno v nekih primernih mejah.

Delo jeklarne ocenjujemo po porabi premoga za eno tono izdelanega jekla. V letu smo porabili 437 kg premoga na tono izdelanega jekla, kar je glede na stanje peči in na način dela še nekoliko na zgornji dopustni meji znanih porab.

Previsoka pa je specifična poraba kuriva v naših valjarnah. V letu 1951 smo porabili okrog 1,5 milijonov kalorij na tono vložka. Pri našem programu valjanja bi morali na vsak način izhajati z enim milijonom kalorij na tono vložka.

Preveč porabimo pare, stisnjenega zraka, vode in s tem tudi kalorij, kot je to v normalnih železarnah običaj. Iz previsoke porabe je razvidno, da delamo pri vodenju toplotnih naprav napake:

— Napake, ki jih dela človek na podlagi napačne predstave o toplotnem procesu, za katerega se toplota troši. Taka nepravilna predstava povzroča nepravilno vodenje procesa in s tem izgubo toplote. Take napake je potrebno odpraviti s podučevanjem in prepričevanjem.

— Napake, ki nastajajo sčasoma na napravah samih. Take napake je treba poiskati in odstraniti, oziroma skrbeti, da sploh ne nastanejo.

— Napake v organizaciji podjetja, predvsem neenakomernost proizvodnje. Naloga podjetja je, da tudi z organizacijskimi ukrepi zmanjša porabo toplote in ostale energije.

METALURŠKI DELAVSKI TEHNIKUM ŽELEZARNE JESENICE JE ZAKLJUČIL ČETRTO ŠOLSKO LETO

S šolskim letom 1948/49 je bil pri Železarni Jesenice ustanovljen Metalurški delavski tehnikum. Namen edine tovrstne šole v državi je bil vzgajati močan tehnično in strokovno vzgojen kader, ki naj bi izpolnil obširno pomanjkanje srednjih metalurških strokovnjakov. V prvem letu je bilo sprejetih v zavod 33 kandidatov, ki so lani šolo dokončali. Kot diplomirani tehniki metalurški, so bili dodeljeni na vodilna mesta metalurških obratov železarn Jesenice, Guštanj (Ravne), Store, Sisak, Zenica in Smederevo, kakor tudi v Cinkarno Celje in rudnik Bor.

V tekočem šolskem letu so obstajali trije letniki s 70 učenci. Zaradi razširitve učnega programa, ki je povsem enak učnemu programu metalurškega oddelka Tehnične srednje šole v Ljubljani, s treh na štiriletno učno dobo, bodo učenci zadnjega letnika diplomirali šele naslednje šolsko leto, to je po uspešno zaključenem četrtem razredu.

Za jeseniški delavski tehnikum vlada izredno zanimanje ne le v železarskih Jesenicah, ampak tudi po drugih krajih naše države. Prednost jeseniškega tehnikuma je namreč v tem, da sprejema na šolanje starejše, že izučene delavce z najmanj dvoletno prakso in z dovršeno nižjo gimnazijo ali njej enako strokovno šolo. V šolskem letu 1951/52 so bili sprejeti v prvi letnik dijaki s povprečno starostjo 30 let, ki so ne le izučeni delavci in že priznani praktiki-metalurški, temveč so tudi izkušeni in zreli ljudje prvoborci in borci narodnoosvobodilne borbe. To dokazuje, da jeseniški delavski tehnikum ne vzgaja le priznane strokovnjake metalurške, temveč tudi politično predane ljudi, ki bodo kot politično pravilno usmerjeni strokovnjaki izgradnji naše industrije nujno potrebni.

Zato je povsem zgrešena misel, da bi imeli preveč tehnikov metalurške stroke, saj ni nikjer rečeno, da absolutno jeseniškega tehnikuma ne more ostati delavec. Pravilno bi bilo, da bi bil v naši industriji vsak delavec strokovno čim bolj izpopolnjen in da bi bil vsak mojster najmanj tehnik. Ker imamo v vsej Jugoslaviji preko 70.000 metalurških delavcev, bi

potrebovali vsaj 700 mojstrov in tehnikov, to je letno 23 novih tehnikov metalurgov, iz česar sledi, da je obstoj Metalurškega tehnikuma, kakršen je na Jesenicah, za našo državo nujno potreben in ga je zato nesmiselno in škodljivo ukinjati. (iz članka Poldeta Ulage)

TEDEN MATERE IN OTROKA

Od 1. junija do 8. junija so v Tednu matere in otroka AFŽ in ostale množične organizacije pripravile celo vrsto presenečenj za naše malčke, pa tudi za njihove matere so poskrbeli, kar je bilo treba. Našim najmlajšim so bila v tem tednu pripravljena otroška igrišča z gugalnicami in pravilničnimi hišicami v Podmežakli, na Javorniku in Plavžu. Posebno živo je bilo na letnem kinu za Jelenom, kjer je bila pripravljena cela vrsta gugalnic, dva vrtljaka, nekaj pravilničnih hišic in otroški semenj z bogatimi, praktičnimi predmeti, knjigami, igračkami in še marsičem, kar otrok potrebuje.

Pa tudi otroci sami so prispevali k Tednu matere in otroka s številnimi in pestrimi nastopi. Peli, recitali in igrali so vsi od cicibančka, ki ga še dobro ne neso nožice, do pionirja, ki bi bil že rad fant.

V JESENIŠKI VALJARNI SO MODERNIZIRALI ŽIČNO VALJARNO

Proizvodnja blokov in cagljav (polizdelkov, ki jih potrebuje žična valjarna) je v jeseniški martinarni vedno večja, tako da jih žična valjarna ne more sprosti obdelati. Valjarna sama je zastarela, najbolj pa so izrabljena navijala za valjano žico, ki so v 80 letih, odkar valjarna obratuje, navila milijone ton in milijone kilometrov valjane žice. Vedno večkrat so bila pokvarjena, zato so jih delavci pred kratkim z veseljem zamenjali z novimi boljšimi navijali, ki jih je dobavila tvrdka Hermann Böcher iz Kölna. Ta navijala so povezana z 80 metrov dolgo transportno napravo, ki teče od navijal mimo lužilnice in žičarne na določen prostor, kamor prihajajo kolobarji valjane žice že skoraj v hladnem stanju.

Istočasno so zamenjali tudi valjčno ogrodja na valjni progi 270 in talne plošče, ki regulirajo potek valjajoče žice. Valjčna ogrodja so vili v jeseniški livarni, obdelali pa v ljubljanskem Litostroju.

Vse nove naprave so se odlično obnesle. Nova mehanizirana navijala so sprostila dvanajst delavcev za druga dela, storilnost valjarne se bo precej povečala, zmanjšal se bo odpadke, pa tudi varnost pri delu bo večja, kot je bila doslej.

ZLATA MEDALJA ZA TRAKTOR TIP ŠTORE 504

ZLATA MEDALJA

Temeljna organizacija Tovarna traktorjev Štorske železarne je na spomladanskem mednarodnem kmetijskem sejmu v Novem Sadu prejela zlato medaljo za traktor tip ŠTORE 504.

Nova tipa traktorjev ŠTORE 502 in ŠTORE 504 s pogonom na vsa štiri kolesa sta se razvila iz starejših modelov traktorjev ŠTORE 402 S in ŠTORE 404 S, v katere je bilo vgrajenih precej uvoženih delov, predvsem motor. Večino delov so kupovali pri italijanskem Fiatu. Ker pa je ta zaradi krize prevzel manjše število štorskih traktorjev, kot je bilo dogovorjeno, so sklenili, da skušajo v traktor vgraditi motor domače izdelave. To jim je popolnoma uspelo, saj je z novim traktorjem zadovoljen tudi sam FIAT TRATORRI, ki je zahteval tretji prototipni traktor, da ga oceni v svojih laboratorijih, ki po opremi sodijo v sam svetovni vrh.

Tehnični parametri traktorjev ŠTORE 502 in ŠTORE 504 so naslednji: vgrajeni domači motor ima moč 50 KS in 36 KW s skupno prostornino 2.500 kub. cm. Specifična poraba goriva naj bi znašala 230 g/KWh. Število obratov je 500 na minuto. Tudi prenos je rezultat domačih raziskav, tako da bosta imela traktorja dvanajst prestav. Kapaciteta črpalke je 24,3 l/min. Traktor tip ŠTORE 502 je težek 2020 kg, tip ŠTORE 504 s pogonom na vsa štiri kolesa pa 2260 kg.

Pri izdelavi novih traktorjev so pomagale tudi kooperantske delovne organizacije: IMR- Beograd s konstrukcijo in serijsko izdelavo motorja, 21. maj- Beograd s proizvodnjo zobnikov, TOZD Livarna strojne litine z odlitki, Soko Mostar z obde-

lavo sprednjega mostu, Ikarus z izdelavo karoserije itd. V en traktor je vgrajeno preko 4000 delov različnih velikosti.

(iz članka Ivana Žolnirja)

KONČNO TUDI ČEZ PRAG

Že pred več leti se je delavski svet TOZD Valjarna II odločil za nakup polavtomatskega brusilnega stroja Centro-Maskin za čiščenje gredic. Že dvakrat so imeli ustrezno dovoljenje za uvoz, že nekajkrat zagotovljena sredstva, bila je že tudi podpisana pogodba (na srečo s klavzulo o veljavnosti pogodbe), vendar je vedno ta ali ona zapreka preprečila, da bi prišel stroj do tovarne. Kljub težki devizni situaciji pa jim je to uspelo letos. Ker je bil stroj pri firmi Centro-Maskin v Göteborgu izdelan že pred leti, so ga po naročilu dobili v nekaj mesecih. Še krajši je bil čas od dobave stroja do njegovega obratovanja. Ker so v tovarni vedeli, da bodo izvoz lahko povečali le s povečanjem brusilne kapacitete, so za stroj že pripravili temelj in se dogovorili o montaži, energetski napeljavi, o pogonu stroja itd. Čas priprav in montaže je bil izredno kratek — tri tedne. Stroj obratuje brezhibno. S postavljanjem in pogonom stroja so tako lahko zadovoljni, drugače pa je z nadaljnjim obratovanjem, to je s posluževanjem in vzdrževanjem. Vsi delavci za strojem in vzdrževalci bi se morali potruditi, se večkrat dogovarjati in se morda tudi drug ob drugem učiti, kako se naj tak stroj najbolje vzdržuje, da bo dolgo obratoval brez okvar. Le tako bodo lahko izpolnili obljubo, da bodo povečali v letošnjem letu planirano količino izvoznega jekla za 2.000 ton. (iz članka Ferda Halerja)

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

TOZD ENERGETIKA

V petek, 24. septembra, je bila sklicana sedma redna seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Energetika.

Pri pregledu sklepov šeste seje so ugotovili, da so izvršeni. O neizpolnjevanju samoupravnih aktivnosti v TOZD je poročal vodja temeljne organizacije. Povedal je, da je samoupravni sporazum o prehrani med delom delavski svet že obravnaval in poslal svoja stališča, niso pa še obravnavali pravilnika o ugotavljanju z delom pridobljenih delovnih zmožnosti.

Za permanentne karte za hokej bodo prispevali po 300 din, kupili pa bodo 21 kart.

Za ogled predstav amaterskega gledališča Tone Čufar bodo kupili štiri abonmajske karte.

Socialno ogroženim in dalj časa bolnim sodelavcem so dodelili socialno pomoč.

TOZD Družbena prehrana sprajuje, kam gre razlika med vrednostjo bona za topli in hladni obrok. Bone plačujejo po vrednosti za topli obrok, za hladni obrok pa ima bon manjšo vrednost.

Vodju temeljne organizacije so zastavili vprašanje glede sestave posade in usposabljanja za delo v novi kotlovnici na Beli.

DELOVNA SKUPNOST KO-FI

Osmo redna seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata delovne skupnosti za komercialno in finance je bila 24. septembra.

Pri pregledu izvrševanja sklepov sedme seje so v odgovor na vprašanje o materialnem poslovanju obravnavali zapisnik komisije, ki jo je določil delavski svet KO-FI. Ugotovitve se nanašajo predvsem na skladiščno poslovanje na Beli Menijo, da bi se morali sklepi in predlogi komisije čim prej realizirati, saj bi tako preprečili nadaljnjo materialno škodo, ki ni majhna.

Predlagali so novo delegatko za delavski svet delovne skupnosti, ker manjkata v delavskem svetu že dva delegata.

Strokovne službe so pripravile predlog mikroorganizacije komercialnega sektorja, ki ga morajo obravnavati družbenopolitične organizacije in nato še SDS.

Za ureditev higienskih in delovnih prostorov na sektorju prodaje morajo pripraviti predlog za koriščenje sredstev za amortizacijske zamenjave in invest. vzdrževanje za leto 1983. Predlog morata pripraviti gospodar in vodja sektorja.

Obravnavali so delovanje mladinske organizacije. Ta je delavna le na FRS, na prodaji in nabavi pa aktivnosti ni, ker je tudi mladincev premalo. Drug problem je, da so aktivni le na svojih sestankih, zunaj njih pa ni nobenih akcij. Probleme imajo mladinci podobne: to je stanovanjski problemi in problemi varstva. Menijo, da bi na izpraznjena delovna mesta (zaradi odhodov v pokoj) morali zaposliti mlade ljudi brez dela in ne tiste, ki delovna mesta menjajo.

Za izlet je bilo premalo prijavljenih, zato so predlagali novo varianto: z vlakom v Beograd. Če bo tudi za ta izlet premalo prijav, bodo izlet organizirali pomladi 1983.

Kupili so 50 abonmajske kart za predstave jeseniškega gledališča.

Brez pripomb so sprejeli pravilnik o organiziranju in delovanju OZS. Pregledali so prisotnost članov na sestankih izvršnega odbora. Ugotovili so, da so največkrat odsotni isti ljudje.

Bolni sodelavci so odobrili 1.000 din pomoči. Preko sindikata je oddelek za obračun OD prodal 1.050 kg papirja v vrednosti 2.625 din. Denar je last oddelka, vendar bo nakazan preko sindikata.

DELO KOMISIJ SINDIKATA V SEPTEMBRU

V septembru sta se sestali komisiji za šport in rekreacijo ter komisija za kulturo. Komisija za športno rekreacijo je obravnavala izvajanje programa dela in pregledala sklepe.

DELO KOMISIJ SINDIKATA V SEPTEMBRU

Komisija za kulturo se je sestala 14. septembra, obravnavali pa so srečanje folklornih skupin, pevskih zborov in gledaliških skupin delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne ter tekoče probleme.

Srečanje folklornih skupin je bilo v soboto, 18. septembra, gostitelj pa je bila tovarna verig iz Lesc. Ker železarna Jesenice nima svoje folklorne skupine, so jo zastopali člani folklorne skupine Društva upokojencev Javornik-Koroška Bela.

Srečanje pevskih zborov je bilo 25. septembra v Storah. Železarno Jesenice sta zastopala ženski pevski zbor in mladinski zbor Blaž Arnič

DELOVNA SKUPNOST KSI

Šeste seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata delovne skupnosti za komercialne in splošne zadeve ter informiranje, ki je bila 30. septembra, se je udeležilo enajst članov odbora, dva člana nadzornega odbora in v. d. vodje CPSI.

Komisija za socialno problematiko je pripravila predloge za pomoč pri nabavi ozimnice. To pomoč v skupni vrednosti 13.000 din je dobilo pet delavcev delovne skupnosti.

Na pobudo SDS sekretariat so obravnavali zelo nizke osebne dohodke v oddelku splošne administracije, predvsem čistilk in tekačic. Po obravnavi so sprejeli sklep, da mora vodstvo delovne skupnosti in vodstvo splošnega sektorja preko strokovnih služb in delavskega sveta takoj pristopiti k pravičnejšemu vrednotenju dela tekačic in čistilk v delovni skupnosti. Menijo, da je standard teh delavk z ozirom na življenjske stroške in njihove osebne dohodke resnično ogrožen.

Imenovali so posebno komisijo, ki bo pripravila srečanje z upokojenci delovne skupnosti v novembru.

Seznanjeni so bili z uspešno izvedenim izletom. Za permanentne karte za hokej bodo prispevali po 200 din.

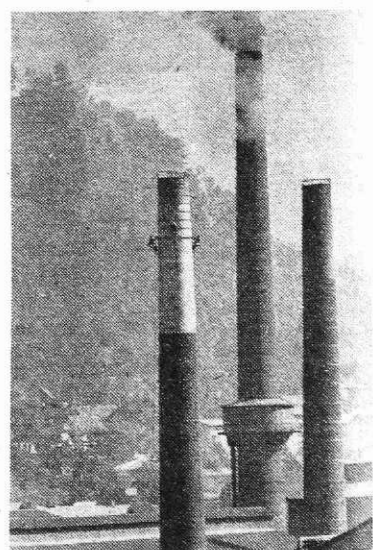
10. KONGRES ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Obravnavali so udeležbo delegatov na sejah skupščin SIS. Najbolj problematične so seje skupščin SIS za zdravstveno varstvo. Predsednik izvršnega odbora bo sklical sestanek z vsemi delegati SIS za zdravstveno varstvo, da se pogovorijo o nadaljnjem delu delegacije.

Obravnavali so tudi delo SDS. Menijo, da se preredit sestajajo in zato delavski svet večkrat nima stališča SDS. Menijo, da so za delo SDS odgovorni vodje sektorjev in predsedniki delavskega sveta.

Bili so informirani o zbiranju samopomoči delavcev splošne varnostne službe, za kar so se odločili s sklepom SDS in podpisi. Denar se bo zbiral v blagajni sindikata z ločenim prikazom za splošno varnostno službo.

Zaradi izrednega zanimanja za piknik so komisijo za šport in rekreacijo zadolžili, da v soboto, 9. oktobra, pripravi piknik. Vsak udeleženec piknika bo prispeval 50 din, svojci pa 100.

Zaključna dela na dimniku med remontom v SM jeklarni (Foto S. Kokalj)

DANES POPOLDNE SEJA SKUPŠČINE STANOVANJSKE SKUPNOSTI

Danes popoldan (ob 16. uri) se bodo sestali v sejni sobi skupščine občine Jesenice delegati na drugi seji skupščine samoupravne stanovanjske skupnosti občine Jesenice. Po tej seji se bodo še posebej sestali delegati v zboru uporabnikov skupščine. Konferenca delegacij v Železarni je bila že v torek, 5. oktobra.

Delegacije so prejele — pravnočasno — naslednje gradivo v obravnavo:

- realizacija finančnega načrta v prvem polletju 1982 in predlog rebalansa letnega plana,
- predlog za izvolitev odbora samoupravne delavske kontrole,
- ugotovitveni sklep o ustanovitvi samoupravne stanovanjske skupnosti občine Jesenice,
- predlog imenovanja delegatov v organe samoupravljanja,
- predlog delitve stroškov za hišnike ter
- informacijo službe družbenega knjigovodstva o pregledu zaključnega računa za preteklo leto.

Delegacije uporabnikov (torej tudi v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih v Železarni) so prejele poleg tega še naslednji dve zadevi:

- pritožbe na sklepe o dodelitvi stanovanjskih posojil in
- predlog korekturnega faktorja pri izračunu delne nadomestitve stanarin v letošnjem letu.

Najprej pogledimo, kakšna je bila »usoda« naših delegatov in pripomb na prvi seji skupščine stanovanjske skupnosti. Seje se je udeležilo vseh devet delegatov, kolikor jih je na to sejo delegirala konferenca delegacij v Železarni. Edino pripombo naše konference je skupščina tudi sprejela, tako da je ugotovitveni sklep o ustanovitvi stanovanjske skupnosti na dnevnem redu današnje seje, potem ko smo ga obravnavali in sprejeli v (osemnajstih) temeljnih organizacijah v Železarni.

V nadaljevanju prikazujemo osnovne podatke iz finančnega poročila, kakršnega so prejele delegacije (vendar smo povsod zaokrožili številke na tisoč dinarjev).

	načrt 1982	izvršitev 1. poll.	indeks
1. Sredstva in naložbe obvezno združenih sredstev vzajemnosti za kreditiranje graditve stanovanj			
sredstva	110.147.000	80.215.000	73
naložbe	110.147.000	63.546.000	58
nerazporejena sredstva		15.783.000	
odobrena posojila		885.000	
1.1. Prihodki in odhodki iz obresti obvezno združenih sredstev			
prihodki	6.946.000	4.419.000	64
odhodki	4.783.000	1.310.000	27
presežek prihodkov	2.163.000	3.109.000	
2. Sredstva solidarnosti			
prihodki	96.705.000	66.715.000	69
odhodki	96.705.000	45.916.000	47
presežek prihodkov		20.799.000	
3. Vzajemno združena sredstva za vzdrževanje in prenovu stanovanj in stanovanjskih hiš			
prihodki	37.652.000	22.423.000	60
odhodki	32.478.000	15.675.000	48
presežek prihodkov	5.175.000	6.748.000	
3.1. Zbirna finančna sredstva skupnosti stanovalcev za gospodarjenje s hišami v družbeni lastnini			
prihodki	51.801.000	26.348.000	51
odhodki	51.801.000	21.583.000	42
presežek prihodkov		4.765.000	
4. Izvršitev finančnega načrta delovne skupnosti samoupravne stanovanjske skupnosti			
prihodki	1.186.000	1.338.000	113
odhodki	470.000	602.000	128
razporeditev dohodka po namenu	116.000	133.000	114
čisti dohodek	600.000	604.000	101

Za sredstva v stanovanjskem gospodarstvu je značilno, da se »zbirajo« dalj časa in porabijo »naenkrat«, torej ne moremo sredstev, ki so zbrana iz različnih virov, porabiti za določene namene točno po četrtletjih. To je osnovna značilnost poročila o realizaciji finančnega načrta v letošnjem prvem polletju.

1. Nerazporejenih sredstev je zato toliko, ker so bila posojila po razpisu odobrena šele julija (do 30. avgusta pa jih je bilo odobrenih 20.610.000 dinarjev) in ker je bil že delno vrnjen premostitveni kredit stanovanjske zadrage Železar (7.780.000 dinarjev).

1.1. Indeks pri odhodkih je tako nizek zato, ker se obresti na združena sredstva obračunavajo šele ob koncu leta in se nakazujejo na žiro račun združevalcev.

2. Poleg sredstev za nakup ali gradnjo solidarnostnih stanovanj se iz teh sredstev prispevajo sredstva za gradnjo domov za učence in študente ter za zagotavljanje bivalnih pogojev udeležencev mladinskih delovnih akcij. Delna nadomestitev stanarin se izplačuje dvakrat letno, zato bodo stroški za te namene še v tretjem četrtletju, zaradi podražitve stanarin (predvidoma) v drugem polletju, pa bo verjetno tudi več zahtevkov po tem. Za posojila borem je bilo načrtovanih 500.000 dinarjev, odobrenih pa je bilo 610.000 dinarjev, zato bo treba odločiti o popravku finančnega načrta. Potreben bi bil tudi popravek finančnega načrta za 33.000 dinarjev za sofinanciranje samoupravne interesne skupnosti za socialno varstvo (za izdelavo enotnih evidenc oziroma kartotek, ki bodo uporabne tudi pri subvencioniranju stanarin).

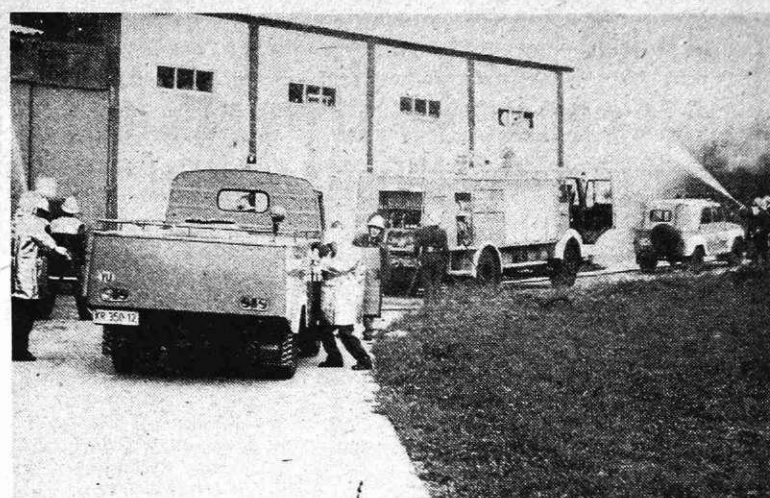
3. Pri načrtovanju sredstev za letošnje leto še ni bilo popolnoma znano poslovanje po novem zakonu o stanovanjskem gospodarstvu. Zato ni bilo finančnega načrta za vzajemno združena sredstva za vzdrževanje — velika popravila na stanovanjskih hišah in prenovu stanovanj in stanovanjskih hiš iz sredstev amortizacije.

3.1. Skupnost stanovalcev ima za osnovni vir prihodkov stanarino in najemnino. Manjša odstopanja pri prihodkih so zaradi načrtovanega povečanja stanarin in najminin predvidoma v drugem polletju.

Pri odhodkih je največje odstopanje pri stroških za vzdrževanje (hišni sveti si imeli na razpolago 5.764.000 dinarjev, porabili pa so le 1.665.000 dinarjev za redno vzdrževanje).

4. Več prihodkov delovne skupnosti, kot je bilo planirano za pol leta, je zato, ker so nekateri stroški nastali že v prvem polletju, čeprav so planirani za celo leto (izplačilo stroškov točkovanja kot delo po pogodbi — 335.000 dinarjev in izplačilo nagrad za voljene funkcionarje — 64.000 dinarjev), vendar zaradi tega ne bo odstopanja ob koncu leta. Odhodki so večji zaradi točkovanja, obveznosti iz dohodka so večje zaradi večje prispevne stopnje za raziskovalno in izobraževalno skupnost, čisti dohodek pa zaradi že omenjenega izplačila nagrad za voljene funkcionarje.

Ze sprejeta vrednost programa del pri prenovi in modernizaciji stanovanj za leto 1982 je znašala 20.541.000 dinarjev, po finančnem načrtu sklada stanovanjskih hiš pa

Med vajo gasilcev na Blejski Dobravi (Foto B. B.)

je bilo za to na razpolago 24.405.000 dinarjev sredstev amortizacije (razliko je skupščina namenila izgradnji nadomestnih stanovanj). Na današnji seji naj bi skupščina sklenila, da se program spremeni na vrednost vseh del 24.734.000 dinarjev (skladno s potekom že opravljenih del ter predvidenimi potrebami do zaključka del).

Skupščina bo danes izvolila petčlanski odbor samoupravne delavske kontrole (dva sta iz Železarne) ter imenovala po enega delegata v komite za urejanje prostora in varstvo okolja pri skupščini občine Jesenice, v svet skupnosti za cene, klub samoupravljalcev in programski svet LRP Triglav Jesenice.

Novost v zakonu o stanovanjskem gospodarstvu je, da so stroški hišnika funkcionalni stroški, sestavni del stanarine, če so njegove naloge in opravila potrebna za gospodarjenje s hišo. Hišniki — gospodarji opravljajo različne naloge. V naši občini naj bi delili

stroške za hišnika takole (na osnovi izračunanega časa, potrebnega za posamezna opravila):

- 68 % v breme obratovalnih stroškov (za čiščenje) in
- 32 % v breme stanarine (kontrola strojnih naprav, mala popravila).

Služba družbenega knjigovodstva SR Slovenije — podružnica Kranj je sicer pri pregledu zaključnega računa za preteklo leto ugotovila nekatere nepravilnosti, vendar zaradi tega ni bila izdana odločba.

Na sklep odbora za gradnjo o dodelitvi posojil za gradnjo ali nakup stanovanj so se pritožili trije prosilci, ker jim ni bilo odobreno posojilo ali pa ne v pričakovani višini.

Za letošnje leto naj bi zbor uporabnikov potrdil korekturni faktor »VII« pri izračunavanju znosnih stanarin za delno nadomeščanje stanarin.

Nada Dejak

ŠTEVILNE AKCIJE V MESECU POŽARNE VARNOSTI

V okviru meseca požarne varnosti tečejo v jeseniški občini številne akcije gasilcev in štabov civilne zaštite, ki si prizadevajo, da se čim več naredi za preventivo in obrambo proti ognju in za čim boljše pripravljenost delovnih ljudi in občanov za boj proti požarom.

Člani poklicne gasilske in reševalne čete in Industrijskega gasilskega društva železarne Jesenice so imeli v soboto, 2. oktobra, v okviru teh prizadevanj delovni sestanek o skupni vaji, ki so jo uspešno opravili ta dan ob 9. uri na Blejski Dobravi. Borili so se proti namišljenemu ognju v skladišču raznih strojnih delov in v skladišču »radioaktivnih snovi«. Prvo skladišče so gasili z dvema napadoma z vodo, ki so jo pripeljali s cisterno, skladišče »radioaktivnih snovi« pa so gasili s prahom, ker sicer voda te nevarne snovi odnese s seboj. Vaja je zelo dobro uspela in pokazala, da so člani teh enot strokovno dobro usposobljeni za uspešno obrambo proti ognju.

Sicer pa gasilci poklicne enote in prostovolci sodelujejo tudi v pro-

gramu akcij, ki jih je predvidela občinska gasilska zveza. Predvsem so v teku razni tečaji za preventivno vzgojo, pregledujejo pa tudi hidrante in druge gasilne naprave. Letos bodo pregledali kar 446 stanovanjskih hiš in pri tem ugotovili, kako stanovalci skrbijo za požarno varnost in kaj bo potrebno še narediti, da bodo varni pred požari. Razen tega bodo opravili temeljit pregled tudi vseh ročnih gasilnih aparatov po delovnih organizacijah in drugod. Vso pozornost bodo posvetili tudi vzgoji kadrov v vrstah gasilcev in reševalcev in to pri gasilskih društvih ter v okviru civilne zaštite. Vse to namreč zajema tudi občinski program v okviru stalne akcije NNNP — nič nas ne sme presenetiti.

B. B.

TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI

ŠTUDIJA O OBLOČNIH ELEKTRIČNIH PEČEH

RAZVOJ ELEKTROD

V posebnem poglavju, ki obravnava vsa vprašanja, povezana z elektrodami — proizvodnjo, vrsto, porabo, lome, podaljševanje, preizkušanje in kontrolo kakovosti, preskrbo in povpraševanje ter bodoči razvoj — omenja študija, da je podatke s tega področja zaradi komercialnih razlogov težko dobiti. Vendar kaže, da je najvažnejši činitelj, ki vpliva na kakovost elektrod, vrsta uporabljenih surovin. Ker je preskrba z najboljšo vrsto petroloksa nezanesljiva, poskušajo nekateri proizvajalci z raziskavami ugotoviti možnost za uporabo drugih materialov, med katere spada tudi premog.

Dosežen je tudi določen napredek pri izboljševanju lastnosti elektrod, čeprav bo treba opraviti še dosti dela, da bodo ugotovili neposredno zvezo med doseženimi lastnostmi in boljšimi obratovalnimi dosežki na tem področju. Prevlečene in votle elektrode spadajo med novi razviti vrsti, ki pa sta bili s strani jeklarjev samo delno sprejeti. Ni dvoma, da prevlečka zmanjša porabo, vendar za to potrebni dodatni stroški niso vedno upravičeni, posebno še pri elektrodah visoke kakovosti. Njihova prednost je največja pri elektrodah slabše vrste, zato bo treba na njihovo večjo uporabo počakati, če bi zmanjkalo boljših surovin. Prav tako bodo na bodočnost votlih elektrod vplivali stroški proizvodnje in vpihavanje plinov.

Računalniško vodenje obratovanja obločnih električnih peči bo lahko olajšalo jeklarjem dogovarjanje z dobavitelji elektrod. Odpravljene bodo človeške napake pri kontroli procesa v peči, hkrati pa mogoča tudi hitra analiza sprememb pri delu elektrod.

OGNJESTALNI MATERIAL

Študija v posebnem poglavju obravnava tudi ognjestalni material, uporabljen pri obločnih električnih pečeh, opremljenih s paneli ali brez njih. Obravnavan ni samo material, temveč tudi njegova uporaba in tehnika vzdrževanja. Omenjena je tudi obzidava livnih ponev in naprav za ponvično metalurgijo.

Kot pri ostalih jeklarskih postopkih je tudi pri obločnih električnih pečeh zaradi višjih temperatur in hitrega obratovanja potreben odpornejši ognjestalni material in to je pospešilo tudi razvoj novih vrst tega materiala. Kot primer je mogoče navesti uporabo aluminatne namesto silika opeke za obzidavo obokov. Bazična opeka je zaradi velike teže in tudi cene uporabljena pri oblokih samo na najbolj obremenjenih mestih.

Ognjestalni material, ki ga uporabljajo za dno peči, je iz ekonomskih razlogov v posameznih deželah različen. Dolomit ali obogateni dolomit uporabljajo v britanskih železarnah, medtem ko uporabljajo v ameriških in japonskih rajši magnetit. Suho nabita dna iz MgO sintra se vedno bolj uveljavljajo na Japonskem.

Novo vrsto magnetitno-ogljikove opeke, ki vsebuje 5—35 % ogljika, so razvili za uporabo v bližini vodno hlajenih panelov. Z dodatkom ogljika narašča njena toplotna prevodnost in je običajno dva do trikrat večja kot pri žgani in impregnirani magnetitni opeki.

Zanimiv nov ognjestalni izdelek je tako imenovana sendvič opeka, ki je izdelana iz taljenega krommagnetita in iz grafitne plošče, prevlečene s kovino. Uporabiti jo je mogoče samo za obzidavo stene nad cono žlindre in ne sme biti izpostavljena vpihanemu kisiku.

Študija navaja, da bo razvijanje novih ognjestalnih materialov za obločne električne peči trajalo tako dolgo, dokler bodo jeklarji povečevali moč dovedene električne energije.

VLOŽNI MATERIAL

Naloga obločnih električnih peči je, da v njih iz surovin, ki vsebujejo železo, izdelujejo uporabno jeklo. Jekleni odpadki so bili in je še danes najvažnejši vložek v teh pečeh. V zahodnem svetu je v letih 1965—1975 narasla pri vseh jeklarskih postopkih uporaba jeklenega odpadka s 162 na 232 milijonov ton. V istem obdobju so obločne električne peči povečale porabo tega materiala s 43 na 131 milijonov ton.

Zato je jasno, da sta razpoložljivost in kakovost jeklenega odpadka izredno pomembna za normalno delo elektro jeklar. Veliko naporov je bilo vloženih v izdelavo študij o možnostih za bodočo preskrbo z jeklenim odpadkom. Poleg tega je tudi veliko dogovarjanj med dobavitelji in porabniki tega materiala v zvezi z njegovo ceno in kakovostjo.

POJAV DOMOBRANSTVA IN NJIHOVE PRVE POSTOJANKE NA GORENJSKEM

Odlomek iz knjige Kokrški odred

DIVERZANTSKO-SABOTAŽNE IN OSKRBOVALNE AKCIJE

Vsakodnevno miniranje železniške proge med Lescami in Javornikom — Po čevlje k »Peku« — Akcije okoli Tržiča — Po hrano k domobrancem na Suho — Poskus napada na tržički vlak — Pobegi deklet iz Begunj — Poskus miniranja gestapa v Kranju.

Kaj je v odsotnosti 1. čete in MČ delal del 1. bataljona z 2. četo in z minirerji pod Stolom?

V slovo skupini, ki je odhajala v Dolino, je minerski oddelek miniral železniško progo med Lescami in Žirovnico. Uničenih je bilo šest tračnic, promet pa je bil pretrgan za 8 ur. V naslednjih dvestih dneh je ta del 1. bataljona opravil še dvanajst različnih akcij, med njimi osem na železniški progi in na njenih objektih, se pravi skoraj vsak dan oziroma vsako noč: 11., 12., 14., 15., 22., 23. in 25. septembra. Minirali so večinoma med Radovljico in Javornikom, nekaj pa tudi jugovzhodno od radovljiskega predora.

Nekajkrat je bila proga minirana tako, da je zletela v zrak na več krajih hkrati. Minirerji niso postajali le vse bolj drzni, temveč tudi strokovno sposobnejši. Ob vse številnejših diverzantsko-sabotažnih akcijah ni bilo čudno, da je bil okupator vsak dan bolj zaskrbljen. Da bi preprečeval delovanje minirerjev, je neprestano krepil varnostno omrežje in posadke ob progah.

Prvič so minirerji 1. bataljona minirali železniško progo pod Stolom 11. 9. 1944. Tedaj so tudi obstreljevali nemško patruljo pri Vrbi. Promet na progi je bil pretrgan za več ur.

Naslednje jutro, 12. septembra 1944, so progo minirali med postajama Žirovnica—Javornik. Mina je eksplodirala v trenutku, ko je iz Žirovnice proti Jesenicam privozil osebni delavski vlak. Izstrelila je lokomotiva in 5 vagonov. Pri tem ni bilo ljudskih žrtev, velik pa je bil materialni škoda. Podobno akcijo so minirerji s soborci 2. čete izvedli 23. septembra zvečer, le nekaj sto metrov od prejšnje. Tokrat so se delavci vračali iz tovarn domov. Minirerji so progo običajno razstreljevali v zgodnjih jutranjih urah ali v poznih večernih urah, ko so se delavci vozili na delo ali domov.

Ob takih priložnostih so delavci neposredno občutili delovanje partizanskih minirerjev. In ta večer, med 22.15 in 22.20, so minirerji na dveh krajih pri Potokih na 100 metrov razdalje razstrelili progo, hkrati pa so na prve vagona, kje se je vozila nemška straža, užgali z lahkim orožjem. Vnelo se je obstreljevanje, a kmalu je tja prihitel oklepni vlak, v takšne namene pripravljen na bližnjih Jesenicah. Iz njega so Nemci začeli močno, vendar na slepo obstreljevati gozd nad železniško progo.

Temu streljanju se je pridružil tudi streljanje protiletalskih topničarjev, ki so imeli položaje na Koroški Beli. Kljub hudemu ognju na nobeni strani ni bilo izgub.

Tako kot običajno je bila tudi v septembru proga največkrat minirana med postajami Radovljica—Lesci—Bled—Žirovnica—Jesenice, kjer so delovali minirerji 1. bataljona KO. Vmes so minirerji napadli tudi stražo ob železniškem mostu pri Vrbi, vendar napad zaradi trdnih in obnovljenih bunkerjev ni uspel. Poleg tega so borci 1. bataljona KO sredi septembra iz sekcije za vzdrževanje prog v Žirovnici pobrali precejšnje količine telefonske žice.

Nemške varnostne sile ob železnicih so bile posebno zaskrbljene tedaj, ko so minirerji rušili na več krajih naenkrat. Tako je bilo npr. tudi 25. septembra 1944, ko je skoraj ob istem času zletela v zrak proga pod Mojstrano, le nekaj minut za tem blizu Žirovnice, čez nekaj ur pa pri Otočah.

Druga četa 1. bataljona, ki ji je tedaj poveljeval Mihael Karo-Korel, je medtem s sodelovanjem tržičkih aktivistov izvedla tudi širokopotezno preskrbovalno akcijo: »nabavila« je več sto parov čevljev v tovarni »Peku«. Priprave so stekle prek sodelavca Antona Megliča, ki je bil šofer v »Peku«, stanoval pa je v sosesčini. Načrt je naredil Stefan Urbanc, ki je bil že v partizanih, a je kot prejšnji uradnik pri »Peku« dobro poznal tovarno. Na zvezo z Megličem v Hudi Graben je pred začetkom akcije prišel vodnik Jože Silar-Milan, domačin.

Tako je bila zveza vzpostavljena; Meglič je partizanom sporočil, da je v tovarni veliko izgotovljenih čevljev, pripravljenih za nemško vojsko. Ponje se je, seveda s pomočjo vodilcev, 14. septembra zvečer odpravila 2. četa. Zaradi močnih nemških policijskih in orožniških posadk, ki so jim pomagali tudi domobranci, je v Tržiču, stlačenem v ozko dolino, vsa akcija potekala v veliki napetosti. A vse je bilo tako pripravljeno, da ni padel noben strel.

Partizani so dobili več sto parov gozderic. V poročilih piše 400 parov. Anton Meglič in drugi pravijo, da jih je bilo 860.

Ko so čevlje znosili v Bistrico in jih tam naložili na dva voza, so jih po »Banditenstrasse« nemoteno odpeljali proti Begunjam pod Dobrčo. Pred odhodom pa je poveljujoči Mihael Karo-Korel vratarju tovarne rek, naj gre z njimi, ker ga bodo Nemci ali domobranci naslednji dan verjetno zaprli. Vendar je vratar, ki je bil sicer partizanski sodelavec, to odklonil. Zatrjeval je, da se bo, če bo sila, že nekako izmotal.

Toda komandir Karo je žal imel prav: drugo jutro so Nemci in domobranci z Mihom Perkcom na čelu res prišli, vratarja aretirali, ga pretepali, nazadnje pa v Debevcem kamnolomu zavratno ubili. Ta nočni čuvaj je bil Janko Mlakar iz Križev, rojen 1912. leta.

Ta dan so v »Peku« aretirali še Jožeta Koniča in tudi Antona Megliča so iskali, a ta je odšel s partizani. Naslednji dan, 15. septembra, so domobranci pri Zegnanem studentu pod Sv. Nežo (Brezje) zgrabili, mučili in nazadnje iz golega sadizma zaklali tudi Ivana Ruparja, ki se je ravno mudil tam. Nasilje domobrancev nad neoboroženimi ljudmi je med prebivalstvom vzbujalo velik gnus.

Čevlje so razdelili borcem odreda, nekaj pa so jih dobili tudi kurirji in aktivisti, kdor je bil potrebnejši. Ta gospodarska akcija je med ljudmi in seveda tudi po partizanskih enotah tako odjeknila, da so poslej v odred prihajale razne prošnje za čevlje. Tako tudi iz Koroškega odreda.

Nemci so takoj naslednji dan, 15. septembra, v Tržiču skrajšali policijsko uro, nadzor pa zaostri do skrajnosti.

Dne 24. septembra so borci 1. bataljona doživeli nekaj lepih trenutkov. To je povzročil pobeg ene izmed zapornic iz begunske kaznilnice. Ušla je namreč Frančiška Močnik iz Poženika pod Krvavcem in se še tega dne pod Stolom pridružila partizanom 1. bataljona KO. Pobeg iz kaznilnice je bil redek, zato so se partizani tembolj razveselili rešenke. Družino Janeza Močnika iz Poženika so Nemci izselili že februarja 1942. leta. Njihovo Frančiško, trdno mladinko, pa so zadržali v begunjskih zaporih.

Kako ji je to uspelo?

Najprej je bila v prostoru, kjer je živila kar okoli 80 žensk, vmes pa so jo gestapovci pogosto zasliševali. Nič ni priznala, pogosto pa je mislila na beg. Prilika se ji je ponudila, ko so jo pošiljali delat. Pri begu pa ji je z nasveti pomagala neka zapornica—domačinka. Dne 24. septembra 1944 popoldne je na graščinskem vrtu pasla kravo. Ko trenutno v bližini ni bilo nikogar, je stekla proti goram in se kmalu znašla na poti v Drago. Pri žagi je že naletela na partizanskega kurirja, kasneje pa so prišli še trije. Ti so jo odvedli v 1. bataljon Kokrškega odreda.

...

Kaj je medtem počel 2. bataljon? Ta je pokrival območje Storžiča in Kravca in tako je bil Tržič prav na stičišču 1. in 2. bataljona. Področje tega bataljona je bilo zaradi razvijajočega se domobranstva dosti trše in zato tudi zanimivejše.

Ko se je bataljon organizacijsko preuredil, dobil novo poveljstvo in utrdil disciplino, se je v septembru začel razdeliti, kajti brez tega ne bi bil mogel pokrivati obsežnega in s sovražnimi postojankami ter patruljami na gosto prepletenega ozemlja. Potrebna je bila posebna taktika, podobna tisti iz prvih obdobij partizanstva.

Bataljon je takrat največkrat taboril v okolici Gozda nad Gornikom ter na južnih in severnih pobočjih Storžiča, največ akcij pa je v prvi polovici septembra opravil okoli Tržiča in v mestu samem.

Tako je močnejša skupina tega bataljona 3. septembra šla v zasedo čez cesti med Dupljami in Tržičem. Pri vasi Zadrage je postavila zasedo, ki je potem napadla nemški avto in policijsko motorno kolo. V avtu in na motokolu je bilo pet policistov, med katerimi sta bila zadeta le dva. Tedaj je namreč tam ležala nenavadno gosta megla in zato napadalci niso mogli dobro meriti.

(Se nadaljuje)

Napetost v mladih obrazih!

V globinah pa pada, šumota in se nekaj posipa v nevidno dno. Pa robki nad skalnatimi stenami so še zaviti v jutranje sape. Strmo področje pa je prepreženo z gamsovimi stečinami. Pritlikava drevesca komaj vise nad prepadi, rušje se oprijemlje tal kakor bajna bitja, vmes ne predele prerašča resje.

Fantje gledajo in gledajo.

Osem ušes posluša in posluša.

Kako zajeti z vsemi čutili samo celovit trenutek takega blaženega gorskega jutra?

Kako se naučiti nepozabnosti, ko dih prekopiči dih z novimi mikavnostmi? Morda so otročje besede še ne desetletnega Stanka najbližje nedopovedljivemu?

— Kar tukaj bi zmerom bili!

Vsak malce sladkeje zavzdihne.

Pep dvigne desnico in šepne:

— Glejte, glejte, tam se premika cela kača rjavkastih glav!

— O kakšen trop gamsov!

— Cela četa partizanskih gamsov! Spet so pokarali Stanka.

Tokrat le s pogledom. Dijak se je nasmehnil.

Dolgo, dolgo so opazovali gamse ... in jih šepetaje šteli. Nad trideset jih je bilo. Pep je zase mislil: Partizanom v Feci še ne bo zmanjkalo mesa ...

Nekaj čez poldne so naleteli na ovčjo tropo. Dijak se je čudil, kako bratje poznajo živali. Pri tem tudi Stanko ni zaostajal. Najprvo je zagledal svojo jagnjico in oba jagnjeta. Joh je poslušal, kdaj bo od bratov kdo bleknil, da enega ovna ni, tistega z dvojno črno liso na levem uhlju. Mislil si je:

— Če so ga partizani vzeli, bodo že atej izvedeli, če pa je v skalovje tresčil, tedaj bi bila pa res velika škoda.

Tropa je voljno sledila. Otroci so bili navajeni tega posla s soljo. Dijak se ni malo čudil.

VALENTIN POLANŠEK

45

ROMAN

KRIŽ S KRIŽI

Tik nad Lužami so nasuli več soli, da so se živali dalj časa zadrževale na mestu.

Joh pa je brata Zdravka pospremil čez rob v posevno globel. Tri skale so stale za nekaj korakov narazen. V sredi pa je sameval srok macesen. Dijak ni vedel, kaj hoče brat. Sledil mu je poln radovednosti. V trikotniku je Joh obstal. Dva koraka pred macesnom je bila zemlja nenaravno zravnanana. Dijak je pristopil.

— Kaj pa je?

— Ne stoj tam, sem k meni pridi!

— Kaj pa je?

— Tam, kjer si pravkar stal, je partizanski grob.

— Grob? Saj ni videti.

— Seveda ni videti. Tudi grobove partizani skrivajo. Da jih bodo po zmagi našli. Zato poiščejo kraj, ki ima kako naravno posebnost.

— A zato tukaj te tri skale in macesen v sredi? premosti dijak globel.

— Mnogo padlih seveda ne morejo pokopati in tudi za njihove grobove ne bodo nikdar izvedeli, kajti Nemci marsikoga pokopljejo, da nihče ne bi izvedel.

— Tukaj je pokopan ...

Joh je nadaljeval:

— Bojan je tukaj pokopan. Bil je nekaj višjega. Letos aprila so se spopadli tukaj z Nemci.

Kako je pokopal?

Vse se je čulo tja k nam. Tukaj je stal Bojan in zadrževal Nemce, da so se njegovi tovariši varno umaknili. To so bili bataljoni. Nekaj ur poprej so napadli Mežico in se dobro oborožili s plenom. To je bilo tisto noč, ko je padel Franci. Poznal si ga. Davčev sin. Tudi pevec je bil in igralec v farni dvorani v trgu. To še pred Hitlerjem. Francija so pokopali naskrivaj pri nekem kmetu za Mežico. Bojana pa je zadela krogla tukaj. Jaz sem ga ogledoval. Poznal sem ga, ker je bil nekajkrat pri nas še s četo, preden je iz nje nastal bataljon. Z očetom sva ga pokopala.

— Vidva sta ga pokopala? Tudi dijak je zmečkal svoj glas. Kakor brat. Mladca sta bila prizadeta. Čulo se je iz glasov, videlo se z obrazov.

— Lepo je bil obrbit in se mlad!

Dijak je bil ves presunjen: Tukaj blizu očetove domačije leži partizan pokopan. Oče in brat sta ga pokopala.

Ali so Nemci to ukazali?

Ali partizani?

Vase pogreznjen je taval z brati domov in tisti večer je bil dijak molčeč.

V predzadnji noči je Zdravka zbudilo množično korakanje zunaj na gorici. Z bratom Stankom sta ležala skupaj v široki starodavni preprosti kmečki postelji v leseni kašči.

Zdravko je poslušal korakanje in rahlo pogovarjanje in spet korakanje in korakanje. Pesek je škripal pod okovanimi čevlji. Skornji so trkali v presledkih v kamen med zgornjo in spodnjo kaščico. Na očetovi domačiji je bilo mnogo stavb: dva hleva, tri kašči in velika kmečka hiša. Zunaj je zredčena tema. Najbrž ni daleč do sveta. Dijak vstane in pomakne stol, na katerem je zložil svojo obleko, k durim, v katerih je od pajčevine zapreženo okence. Gleda v polsvit.

Spet prihajanje, korakanje, škripanje in trkanje.

Zdravko gleda in napenja oči.

(se nadaljuje)

MIHA KLINAR

11

TANGENTE OB BOROVI ROMANU »ODLOŽENI«

(IZPISI IZ DNEVNIKA)

Toda s te »napačne« poti ni mogla marca 1946 odvrniti tržaškega delavstva nobena sila in tudi KP Italije pod Togliattijevim vodstvom ne, saj bi jih samo ta »napačna« pot lahko popeljala od delavske in kmečke, oziroma ljudske oblasti, kakršno so okušali že ob osvoboditvi od 2. maja do 13. junija 1945, do dneva, ko je zavezniška vojaška uprava (ZVU) prepovedala delovanje ljudskih odborov, ukinila narodno zaščito in druge, v osvobodilnem boju priborjene revolucionarne pridobitve.

In zaradi obrambe teh revolucionarnih pridobitev so tudi tistega mračnega dne 1946 z več kakor stotisočglavo množico na Trgu enotnosti (Piazza Unità) zahtevali od mednarodne razmejčitvene komisije priključitev Trsta, Primorske in Istre k Jugoslaviji. Izbojevali so si dohode na ta široki trg ob morju pred mestno hišo kmalu potem, ko sta bronasta moža, kakor mi je kasneje pripovedoval pisatelj Jože Pahor, udarila šestkrat na uro na tem poslopju. Takrat je bilo na trgu samo nekaj skupin,

na katere sta se dva častnika zavezniške vojne uprave posmehljivo ozirala, kakor da bi s tem posmehom privoščljivo vpraševala, kje je sedaj napovedana stotisočglava množica. Toda ta je prav tedaj pregnala fašiste v stransko ulico, kjer so nekaj tisoč fašistov in reaktivarjev, med njimi tudi pobeglih slovenskih in hrvaških medvojnih kolaboracionistov, zaščitili močni kordoni angloameriške vojske in policije, ki so še malo prej zapirali vse prehode na trg tržaškimi protifašističnimi množicam. Zdej so bile policijske sile prešibke in na trg so se kakor močne reke začele zlivati množice in ga zalile. In taka reka je na ramenih prinesla tudi mene kot uniformiranega pripadnika jugoslovanske vojske — osvoboditeljce. Proboj ni bil lahak, saj sem med množico zagledal tudi nekaj poškodovanih in ranjenih demonstrantov, nato pa še sam doživel divjaštvo zavezniške vojske in »čerinov«. Videl sem, kako je neki policist nedaleč od mene udaril s palico po glavi neko plavalaso dekle, mene pa je obstopila zavezniška vojaška policija. Kaj se je zgodilo s tistim dekletom, ne vem. Toda pozabil je nisem in je ne bom, saj se je po moji vrnitvi iz Trsta na Kras začrtala v kroki moje pesmi:

Videl sem jo med množico na Piazza Unità
Morje njenih oči se mi prelilo je v rthi zaliv srca med množico na Piazza Unità
O vi, ki sovražite našega časa čas
O vi, ki s tovarnjaki ste se zapodili med nas
O vi, ki z bičem razbili ste nežen deklinski obraz
O vi, ki svobodo ranili ste na Piazza Unità

Videl sem jo med množico na Piazza Unità
Izpod njenih kot sonce zlatih las je lila kri
čez njene oči in barvala tlak na Piazza Unità

Dan po svojem prvem doživetju nasilja nad protifašistično množico v Trstu sem zvedel za nova nasilja civilne policije ali »čerinov«, kakor je ljudstvo krstilo to vrsto zavezniške policije, v kateri so bili tudi četniški in drugi kvistlinški ubežniki iz Jugoslavije. V predpustnem času so se ljudje norčevali, da letos ne bo treba v Gorici in Trstu »maškar«, ker so že tam — »čerini« (vžigalice) v »škafličah na kolesih«. Baje se v skalnatem predoru na cesti proti Trstu že pred odprtino kot na povelje sklonijo, da bi s čeladami ne podrslali po oboku in se ne vžgali kakor čerini, če jih podgrene po zidu ali podplatu:

V Trstu je čuden karneval, v Trstu je čudna maškerada
v Trstu je čudnih šem parada: kamioni, našemljeni v škatle vžigalic, kamionih v vžigalice našemljenih propalce
propalega gorskega carja Draže, Pecanca, Ljotiča, Leva Rupnika in podobne baže.

Te, mimogrede zapisane verz, sem nameraval uporabiti za »mitinški skeč«, za šaljiv mitinški prizor o »čerinih«. »Čerina« sem v sebi že videl v pevcu in šaljivcu Stanku Fonu, bivšem partizanu Rezijskega bataljona, basistu, ki je v partizanskem času zabaval prebivalstvo Rezijske, Benečije in Brd na mitingih v vlogi Mussolinija, kot šaljivec pa je bil (podobno kakor Borov Večnik v Odloženih) dobrodošel tudi po hišah.

NOVICE IZ RADOVLJSKE OBČINE

Izvršni svet skupščine občine Radovljica je na 19. seji 28. septembra obravnaval in z dopolnili potrdil aneks k dogovoru o temeljnih družbenega plana občine Radovljica 1981-1985. Potrdil je tudi predlog programa geodetskih del za leto 1983 in predlog pogodbe za avtomatsko obdelavo zemljiškega katastra. Na seji je izvršni svet sprejel več sklepov o izplačilu sredstev iz tekoče proračunske rezerve za skupne namene in družbenopolitične organizacije.

Predsedstvo OK SZDL Radovljica je na 30. seji 7. septembra obravnavalo stališče sveta za varstvo okolja pri OK SZDL v zvezi z vlogo Alpskega letalskega centra Lesce za izgradnjo dodatnega hangarja. Na dnevnem redu je bila še obravnava poročila o uresničevanju resolucije o družbenoekonomskem razvoju v prvem polletju 1982 in osnutka družbenega dogovora o spremembah in dopolnitvah družbenega dogovora o oblikovanju in izvajanju kadrovske politike v občini Radovljica, ki je bila na dnevnem redu družbenopolitičnega zbora občinske skupščine 29. septembra. Beseda je tekla o sprejemanju akta o ureditvi ustanovitelskih razmerij ČP Glas in o pripravi na volitve skupščin krajevnih skupnosti ter o programih nosilcev akcije NNNP 82. Sprejeli so sklep o predpostavki sklepne akcije NNNP 82.

Splošnemu ogorčenju v svetu in v naši domovini zaradi pokola nedolžnih palestinskih žena, otrok in starcev v Bejrutu, so se pridružili tudi delovni ljudje in občani iz radovljske občine. Gnusen zločin, za katerega so krivi izraelski agresorji, so obsodili na srečanjih in zborih. Protestno pismo so poslali tudi gorenjski brigadirji s svojega srečanja na Šobcu 25. septembra, predsedstvo OK SZDL s seje 27. septembra in delegati vseh treh zborov občinske skupščine z zasedanja 29. septembra.

V pripravi na 10. kongres ZS Slovenije in 9. kongres ZS Jugoslavije je občinski svet zveze sindikatov Radovljica izdal posebni informativni bilten z gradivom iz razprav o kongresnih dokumentih v osnovnih organizacijah in komisijah, pregled vseh pripomb na osnutke dokumentov iz osnovnih organizacij sindikatov in delovnih teles občinskega sveta, največ na osnutek resolucije. V biltenu je tudi seznam z osebnimi podatki delegatov, ki bodo zastopali člane sindikatov radovljske občine na 10. kongresu in razpored delegatov za delo v petih kongresnih komisijah.

Na skupni sedmi seji predsedstva in sekretariata občinske konference ZSMS Radovljica 23. septembra je veljala posebna pozornost pripravi na bližnji 11. kongres slovenske mladine, ki bo oktobra v Novem mestu. V zvezi s tem so poslušali poročilo o regijskem posvetu delegatov za kongres, obravnavali program seminarja za vodstva osnovnih organizacij ZSMS in se dogovorili o pripravi na programsko volilno konferenco OK ZSMS in o obiskih članov predsedstva po osnovnih organizacijah ZSMS. Potrdili so predloge za delegate ZSMS v družbene svete občinske skupščine in v delovna telesa OK SZDL Radovljica. Dogovorili so se tudi o kadrovskih predlogih delegatov za 11. kongres ZSM Jugoslavije.

Po dogovoru predsedstev in pristojnih skupnih organov skupščin SIS družbenih dejavnosti v radovljski občini, ki so zasedali v preteklih dneh, bodo naslednje seje skupščin vseh SIS družbenih dejavnosti v zadnjem tednu tekočega meseca, od 25. do 29. oktobra. Gradivo bodo strokovne službe poslale vsem delegacijam do 15. oktobra.

Na tretji seji skupščine občinske skupnosti za zaposlovanje Radovljica 27. septembra so delegati razčlenjevali problematiko zaposlenosti in zaposlovanja v prvem polletju 1982. Seznanili so se z značilnostmi sezonskega zaposlovanja na Gorenjskem in sprejeli akcijski program za pripravo načrtov skupnosti zaposlovanja za leto 1983. Obravnavali so tudi poro-

čilo o sklepih in stališčih glede štipendiranja in gradivo za tretjo sejo skupščine zveze skupnosti zaposlovanja SR Slovenije.

Skupnost za cene občine Radovljica je imela od začetka izvajanja letošnje politike cen do zamrznitve cen, od februarja do konca julija, devet rednih in štiri izredne seje. V tem obdobju je obravnavala 367 vlog za spremembe oziroma zvišanje cen, ki so v njeni pristojnosti. Enajstim prošilcem je izdala negativne odločbe. Izvršni svet občine je obravnaval le eno prošnjo na odločbo skupnosti in jo zavrnil.

Vse občinske družbenopolitične organizacije so v septembru soglašale z osnutkom odloka o spremembi odloka o organizaciji in delovnem področju upravnih organov občine Radovljica, ki bo kot predlog odloka po opravljeni javni razpravi podan v obravnavo in sprejem občinski skupščini. Gre za bolj racionalno in učinkovito organiziranost službe v upravnih organih, ki bodo bolj ustrezale potrebam občanov. O osnutku se bodo izrekli tudi delavci delovne skupnosti upravnih organov, družbeni svet za družbenopolitični sistem in statutarno pravna komisija izvršnega sveta občinske skupščine Radovljica.

Septembrska številka informativnega biltena OK ZSMS Radovljica »Mladinec« je predvsem posvečena 11. kongresu ZSMS, ki bo od 22. do 24. oktobra v Novem mestu. Razen dnevnega reda kongresa, pripomba na gradivo iz javnih razprav po osnovnih organizacijah ZSMS, so v »Mladincu« napisana tudi izhodišča za delo organov OK ZSMS Radovljica in aktualne naloge mladinske organizacije v občini. Zanimiv je tudi zapis o letošnji problematiki MDB Stane Žagar, ki se v prihodnjem letu ne bi smela ponoviti.

V hotelu Toplice na Bledu je bil od 21. do 24. septembra mednarodni simpozij o avstralski književnosti in kulturi, ki ga je v sodelovanju z avstralskim veleposlaništvom v Beogradu organizirala Filozofska fakulteta iz Ljubljane. Na simpoziju so sodelovali udeleženci iz 14 evropskih dežel.

Vsakoletno srečanje partizanov in aktivistov NOB, ki ga je organizirala krajevna organizacija ZZB NOV Podnart za nekdanje borce in aktiviste, ki so se borili in delali na območju KS Podnart, je bilo prejšnjo soboto, 18. septembra, popoldne v kulturnem domu. Gostitelji so za vse udeležence pripravili bogat kulturni program, nato pa še tovariško srečanje.

Predsedstvo skupščine Kulturne skupnosti Radovljica je vse delegacije skupščine, družbenopolitične in kulturne organizacije obvestilo o razpisu za Prešernovo nagrado Gorenjske za leto 1983 in za nagrado Kulturne skupnosti Radovljica - Linhartovo plaketo za leto 1982. Predloge bodo za obe nagradi zbrali na Kulturni skupnosti do 20. novembra 1982.

V soboto, 25. septembra, sta bili na republiškem tekmovanju ekip prve pomoči civilne zaštite v Novi Gorici iz radovljske občine najboljše ekipi z občinskega tekmovanja SGP Gorenje Radovljica in krajevne skupnosti Ribno. V svojih skupinah se je ekipa Gorenja uvrstila na zelo dobro 18. mesto, ekipa KS Ribno pa na 44. mesto.

V republiškem centru za obrambno usposabljanje v Poljčah je bil 28. septembra celodnevni seminar za vodstva občinskih družbenopolitičnih organizacij o aktualnih nalogah v zvezi z izvajanjem priprav na SLO in družbeno samozaščito. Seminar je bil organiziran v okviru programa priprav in usposabljanja na medobčinski ravni za Gorenjsko.

Po podatkih Obrtnega združenja Radovljica so obrtniki v radovljski občini v letu 1980 ustvarili za 358.500.000 din celotnega dohodka, v letu 1981 pa že 520 milijonov din celotnega dohodka. To kaže, da je delež obrtnikov v narodnem dohodku občine izredno velik, kar terja tudi potrebno upoštevanje te dejavnosti, ki dopolnjuje družbeni proizvod v kooperacijskih in poslovnih odnosih z združenim delom. Izredno pomemben je

zlasti delež zasebnih gostincev v dopolnjevanju turistične ponudbe, ki je še vse prej kot zadovoljliva.

Okoli 250 brigadirjev in brigadirj iz gorenjskih občin se je zbralo v soboto, 25. septembra, popoldne na vsakoletnem brigadirskem srečanju na Šobcu pri Lescah. Srečanje je tokrat organizirala OK ZSMS Jesenice. Navzočim brigadirjem, ki so zastopali blizu 5100 brigadirjev z letošnjih mladinskih delovnih akcij, je govoril Tone Anderlič iz sekretariata centra za mladinske delovne akcije pri RK ZSMS.

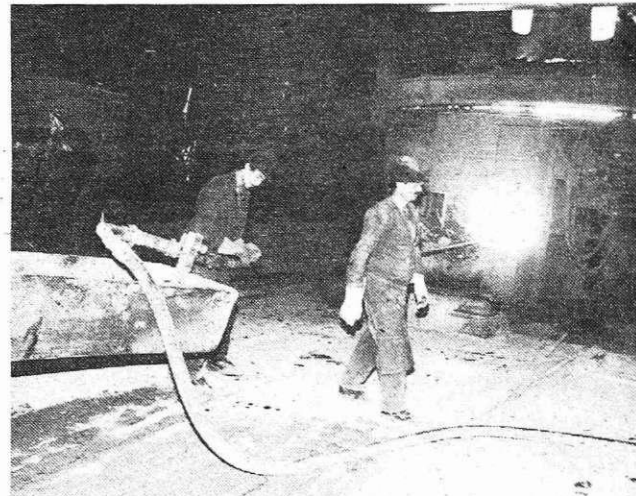
Delavci Šport hotela na Pokljuki si prizadevajo, da bi karkoli prispevali k večjemu prometu v svoji hiši, ki zadnja leta velja za najbolj deficitarni gostinski objekt Alpetouristovih hotelov. Od 24. septembra do 2. oktobra so organizirali za goste in izletnike teden istrske kuhinje. Za zabavo je skrbel priznani ansambel Otavia Brajka.

Konjerejska podružnica Gorenjske v Radovljici je v nedeljo, 19. septembra, priredila na hipodromu pod Lescami kmečki dan. Dopoldne so ocenjevali najboljše in najlepše čistokrvne konje in križance in rejce nagradili. Popoldne so bile na programu kmečke dirke z vozovi, galopske dirke, dirke z zapravljički in tekmovanje kmečkih konj v moči vleke. Prireditelji si je ogledalo razmeroma manj ljubiteljev konj, kot so pričakovali organizatorji.

V obeh galerijskih prostorih Šivčeve hiše v Radovljici je bila ob veliki udeležbi ljubiteljev likovne umetnosti 24. septembra zvečer lepa kulturna prireditev ob otvoritvi razstave izvirnih ilustracij enega najbolj znanih slovenskih ilustratorjev, akademskega slikarja Milana Bizovičarja iz Ljubljane. Večer sta popestrila dramski igralec Miran Kenda, ki je bral odlomke iz Butalcev Frana Milčinskega in iz Tantadruja Cirila Kosmača in slikarjev prijatelj, glasbenik in slikar Savo Sovre, ki je nastopil s krajšim violinskim koncertom. Razstava, ki bo zagotovo pritegnila zanimanje zlasti šolske mladine, bo na ogled do 10. oktobra.

V radovljski kinodvorani je osnovna organizacija ZSMS Radovljica 24. septembra popoldne priredila poslovilno srečanje za nabornike, ki oktobra odhajajo na odsluženje vojaškega roka v JLA. Nad tristo mladincev in mladink je bilo zadovoljnih zlasti z nastopom petčlanskega ansambla domačih glasbenikov, ki so, čeprav so bili prvič skupaj, opozorili nase z izjemno kakovostnim igranjem.

Celotno opremo in rekvizite v dvorani Tivoli v Ljubljani, kjer je bilo septembra 36. svetovno in 41. evropsko prvenstvo v dviganju uteži, je zagotovila tovarna Elan Begunje, za kar je bila deležna vsesplošnega priznanja in zelo laskavih pohval tekmovalcev in vseh drugih udeležencev tega prvenstva.

Vpihavanje kisika v elektro peč (Foto S. Kokalj)

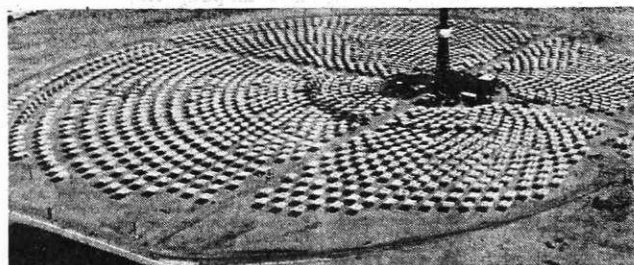
TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI

NAJVEČJA SONČNA ELEKTRARNA NA SVETU

Ko je v letošnjem aprilu prvič pričela dobavljati električno energijo, je največja sončna elektrarna na svetu, imenovana »Solar One«, pričela tudi uradno obratovati. Konstruirana je na osnovi heliostatov in ima moč 10 MW. Postavljena je pri mestu Barstow v kalifornijski puščavi Mohave ob cesti, ki pelje iz Los Angelesa v Las Vegas.

Naprave elektrarne so postavljene na površini, ki obsega 526.000 kv. metrov zemljišča. Skupno je 1818 heliostatov, od katerih ima vsak efektivno površino ogledal slabih 40 kv. m. Ti odbijajo sončne žarke na tako imenovani sprejemnik, ki je postavljen na 90 m visokem sprejemnem stolpu. Tam pridobljena para poganja na konvencionalni način parno turbino in električni generator. Elektrarna je še dodatno opremljena s toplotnim izmenjevalcem, sestavljenim iz okoli 6200 ton granita in peska, medtem ko je prenašalec toplote olje, ki omogoča, da obratuje elektrarna po sončnem zahodu še štiri ure z močjo 7 MW. Celotna elektrarna je vključeno s heliostati projektirana za dobo 30 let.

Ce obratuje elektrarna vseh 365 dni na leto, potem lahko v njej pridobijo 26 milij. kWh, kar ustreza 30 % faktorja obreme-

nitve. Ob upoštevanju sončne energije, ki jo sprejemajo površine ogledal, dosega elektrarna srednji električni izkoristek okoli 16 %, ob upoštevanju celotne uporabljene zemeljske površine pa samo nekaj odstotkov.

Posebno zanimivo je, da so bili prvič objavljeni zelo podrobni podatki o investicijskih stroških za takšno napravo. Kajti tako kot pri vseh energetskih tehnologijah določajo tudi pri sončnih elektrarnah ceno pridobljene energije predvsem investicijski stroški. V razpredelnici so stroški navedeni v milijardah dolarjih in odstotkih.

Sončni del	stroški (milij. \$)	delež (%)
Projektiranje	31,2	22
Proizvodnja in izgradnja heliostatov	40,0	28
Proizvodnja in izgradnja sprejemnika	23,4	17
Toplotni izmenjevalec	12,0	8
Kontrolni sistem	3,0	2
Razni dodatni sistemi	10,4	8
Skupaj sončni del	120,0	85
Turbina, generator	21,5	15
Skupaj stroški naprave	141,5	100
Dodatni stroški	2,9	
Skupaj	144,4	

Ob upoštevanju anuitet stroškov kapitala samo 20 % letno (25 % letno bi bilo ob visokih obrestih v ZDA bolj realno), brez stroškov za bivanje zaposlenih, je cena pridobljene električne energije prek enega dolarja za kWh.

Danes stane posamezen heliostat 15.000 dolarjev. Ob serijski proizvodnji bo verjetno mogoče znižati to ceno na polovico. Ker predstavlja ta del stroškov samo 28 % vseh stroškov naprave, se bi proizvodni stroški pridobljene električne energije zmanjšali samo za 14 %. Celo ob optimistični predpostavki, da

bi bilo mogoče pri velikih napravah moči 100 MW zmanjšati specifične investicijske stroške za faktor 2, bi bila cena električne energije še vedno prek pol dolarja za kWh. In to za lokacijo v Mohavi puščavi s skoraj idealnim podnebjem in ob zelo nizki ceni za zemljišče. V »Solar One« torej pridobivajo električno energijo, ki je več kot 30-krat dražja od elektrike, pridobljene v jedrski elektrarni. Ta cena je mnogo previsoka in to tudi ob predpostavki, da bi bilo delno mogoče uporabiti pridobljeno električno energijo za kritje konic.

Poleg tega je z elektrarno »Solar One« in na ta način možnim predvidevanjem za v prihodnosti zgrajene sončne elektrarne postalo bolj jasno, kakšna obdobja za vrnitev vlozene energije lahko pričakujemo za te objekte. Pri gradnji konvencionalne elektrarne je za ZDA mogoče ugotoviti vrednost okoli deset kWh primarne energije za investicijo dolar. Ta številka pove, da deset kWh primarne energije »teče« skozi različne gospodarske aktivnosti, ki so udeležene pri investiranju enega dolarja v konvencionalne elektrarne. Ker so pri gradnji sončne elektrarne udeležene v glavnem iste industrijske panoge, je mogoče to vrednost predvidevati tudi v tem primeru.

Investicijska vrednost za »Solar One« 144,4 milij. dolarjev ustreza torej količini energije $1,44 \times 10^9$ kWh, ki je bila porabljena za gradnjo, medtem ko dosega letna količina pridobljene električne energije $2,6 \times 10^7$ kWh. Torej bi morala obratovati sončna elektrarna več kot 55 let — skoraj svojo dvojno življenjsko dobo — da bi vrnila pri gradnji investirano energijo. Šele če se bodo investicijski stroški znižali za polovico, obstaja možnost, da bo sončna elektrarna v času svojega obratovanja vrnila investirano energijo.

V celoti gledano predstavlja »Solar One« izvrsten, realen in ne samo na papirju obstoječ študijski objekt, na katerem je mogoče proučevati stroške pridobljene električne energije in jih predvideti tudi za bodoče še večje naprave. Ekonomska stran pridobivanja električne energije na osnovi sončne energije je tudi del procesa iztretitve, ki se v zadnjih letih vedno bolj pojavlja v zvezi s tako imenovanimi nadomestnimi energijami.

Slika prikazuje sončno elektrarno »Solar One«.

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI

ODGOVORI NA DELEGATSKA VPRAŠANJA O SAMOUPRAVNIH SKUPNOSTIH

Sekretariat za občo upravo in splošne zadeve Skupščine občine Jesenice nam je posredoval odgovore na delegatska vprašanja, ki se nanašajo na samoupravne interesne skupnosti družbenih dejavnosti in SIS materialne proizvodnje v občini Jesenice in v prvem primeru zadevajo naslednje občinske interesne skupnosti: izobraževalna skupnost, skupnost otroškega varstva, skupnost socialnega varstva, skupnost socialnega skrbstva, občinska zdravstvena skupnost, kulturna skupnost in skupnost za zaposlovanje Gorenjske.

V tem mandatnem obdobju je bila na novo organizirana občinska raziskovalna skupnost, ki je še v ustanavljanju, v času priprave odgovorov pa dokončno še ni bila konstituirana tudi občinska telesnokulturna skupnost.

Odgovori na SIS materialne proizvodnje se nanašajo na: samoupravno komunalno skupnost, na samoupravno stanovanjsko skupnost in na samoupravno interesno skupnost za varstvo pred požarom.

Vprašanje: V kolikšni meri je izvedena racionalizacija dela v interesnih skupnostih v naši občini?

Odgovor: Zahteve in težnje po racionalizaciji dela v samoupravnih interesnih skupnostih so bile prisotne že ob njihovih ustanovitvah in so take ostale ves čas njihovega funkcioniranja. Ker pa se delo in naloge po vsebini, obsegu in odgovornosti med interesnimi skupnostmi razlikujejo, je prišlo do neenakih obremenitev delavcev strokovnih služb SIS. To so v dosedanjem obdobju povzročile tudi dodatne in nove naloge, pogosto pa ni bila opredeljena ločnica med nalogami in pravili za funkcioniranje delegatskega sistema in med izvajalskimi nalogami in opravili.

Sedanje zahteve po racionalizaciji dela v SIS se nanašajo v glavnem na to, da se v strokovnih službah SIS opravljajo izključno naloge za funkcioniranje skupščinskega delegatskega sistema, vse izvajalske naloge pa se prenesejo na za to organizirane organizacije združenega dela in službe.

Drugi del racionalizacije dela je v tem, da dela v strokovnih službah SIS opravljajo samo redno zaposleni delavci, glede na obseg nalog in opravil v posamezni SIS en strokovni delavec opravi delo za eno ali več SIS, sočasno pa se z organiziranjem računovodstva in administracije odpravijo dopolnilna delovna razmerja že zaposlenih strokovnih delavcev oziroma upokojencev in se na splošno zmanjša število administrativnih delavcev v SIS.

Posebej navajamo dve SIS, ki imata organizirano medobčinsko strokovno službo na nivoju Gorenjske. To sta zdravstvena skupnost in skupnost za zaposlovanje. Zahteve po racionalizaciji dela so zanj enake kot pri drugih SIS.

Strokovna služba medobčinske zdravstvene skupnosti Kranj opravlja za občinske zdravstvene skupnosti naloge s področja samouprave, planiranja, finančnih zadev in konvencij. Zakon o zdravstvenem varstvu pa zahteva organiziranje teh opravil v občinski zdravstveni skupnosti, zato bodo nekatere te naloge z ustanovitvijo skupnih strokovnih služb SIS družbenih dejavnosti prevzele skupne službe.

Strokovna služba občinskih skupnosti za zaposlovanje je že od vsega začetka (1975) organizirana kot enotna strokovna služba, ki opravlja vsa dela za potrebe zaposlovanja v najširšem smislu in za delovanje samoupravnih organov vseh občinskih skupščin skupnosti za zaposlovanje. Taka organiziranost tudi v prihodnje zaenkrat ne bo spremenjena. Na Jesenicah ima strokovna služba skupnosti za zaposlovanje izpostavo, ki zaposluje tri in pol delavce za neposredno delo z občani, mladino in organizacijami združenega dela.

Vprašanje: Ali so izdelani programi združevanja SIS?

Odgovor: Po obstoječih zakonih se SIS ne združujejo, morejo pa organizirati skupne strokovne službe.

V občini Jesenice so izdelani programi za organiziranje skupnih strokovnih služb SIS družbenih dejavnosti. Ti programi so opredeljeni v treh ustanovitvenih aktih, ki jih je obravnavala in sprejela v juniju in juliju letos večina skupščin SIS družbenih dejavnosti. Ustanovitveni akti so torej sprejeti, do konca meseca septembra pa bo posebna strokovna skupina, ki jo imenuje izvršni svet Skupščine občine Jesenice, izvedla vse priprave, da bodo s 1. januarjem 1983 skupne strokovne službe pričele delovati.

Podoben proces priprav za združevanje strokovnih služb vodijo tudi v SIS materialne proizvodnje, zaenkrat le v stanovanjski-komunalni skupnosti.

Vprašanje: Zanima nas število sedaj zaposlenih v samoupravnih interesnih skupnostih?

Odgovor: V SIS družbenih dejavnosti je sedaj zaposlenih:

- Izobraževalna skupnost ima dva delavca: enega strokovnega delavca in enega knjigovodja za nedoločen čas ter »polovičnega« delavca pogodbeno (tehnični sekretar gradbenega odbora za izgradnjo šolskega prostora s sredstvi drugega samoprispevka).

- Skupnost otroškega varstva ima eno strokovno delavko za nedoločen čas in knjigovodja pogodbeno s polovično delovno obveznostjo za otroško varstvo in socialno varstvo.

- Skupnost socialnega varstva ima eno strokovno delavko za nedoločen čas.

- Skupnost socialnega skrbstva ima 0,25 strokovnega delavca, 0,50 administratorja in 0,50 knjigovodje. Vsi ti delavci so delavci Centra za socialno delo in jim je delo za SIS le dodatna delovna obveznost. OD prejema za delo v SIS samo strokovni delavec - v 1981. letu 15 %, v 1982. letu pa 25 % OD, določenega z družbenim dogovorom za voljene in imenovane funkcionarje.

- Občinska Zdravstvena skupnost zaposluje v strokovni službi enajst delavcev na Jesenicah, določeno število delavcev, ki delajo za občinsko zdravstveno skupnost Jesenice, pa je zaposlenih pri strokovni

službi medobčinske zdravstvene skupnosti v Kranju. Natančnega števila teh delavcev ni mogoče opredeliti, ker je delo razdeljeno po področjih, ne pa teritorialno po občinah, zato je podana le ocena, da je teh delavcev okrog deset.

- Kulturna skupnost ima tri delavce, od tega je en strokovni delavec, en računovodja in en administrator - blagajnik. Poleg teh je še 1,5 delavca - oskrbniki v Vrbi in Doslavlcih (izvajalci).

- Telesnokulturna skupnost ima dva delavca: strokovnega delavca in administratorja (nezasedeno).

- Občinska Raziskovalna skupnost še nima organizirane strokovne službe in nima zaposlenih.

- V strokovnih službah občinskih skupnosti za zaposlovanje Gorenjske so v izpostavi na Jesenicah zaposleni 3,5 delavci: svetovalka zaposlitve, poklicna svetovalka-psiholog in 0,5 referenta za štipendije.

Nova organiziranost skupnih strokovnih služb SIS družbenih dejavnosti predvideva 14 strokovnih delavcev za vse SIS družbenih dejavnosti brez SIS za zaposlovanje.

V samoupravnih interesnih skupnostih materialne proizvodnje je sedaj zaposlenih:

- Samoupravna komunalna skupnost - trije delavci, in sicer: tajnik, nadzornik vzdrževalnih del in administrator. Dela na področju računovodstva opravlja po pogodbi Biro za urbanizem in stanovanjsko poslovanje Jesenice.

- Samoupravna stanovanjska skupnost ima štiri delavce, in sicer: strokovnega delavca, referenta za družbeno pomoč, administratorja in snalžilko (za celotno stavbo). Dela na področju strokovno-tehničnih opravil za solidarnostni sklad, urejanje medsebojnih razmerij na področju vzdrževanja stanovanj in stanovanjskih hiš in druga opravila opravlja po pogodbi Biro za urbanizem in stanovanjsko poslovanje Jesenice.

- Samoupravna interesna skupnost za varstvo pred požarom občine Jesenice zaposluje dva delavca s polovično zaposlitvijo, in sicer administrativno-računovodsko delavko za nedoločen čas in tajnika pogodbeno.

- Samoupravna kmetijska zemljiška skupnost zaposluje pogodbeno 0,50 sekretarja in 0,20 administratorja ter 0,10 knjigovodje. Strokovna služba te SIS še ni dokončno oblikovana.

Samoupravne interesne skupnosti materialne proizvodnje - dogovorjena sredstva po prispevni stopnji in stroški režije funkcioniranja SIS.

Samoupravna komunalna skupnost pridobiva sredstva iz prispevne stopnje samo za vzdrževanje komunalnih naprav javne rabe po stopnji 0,54 % in za komunalno urejanje nezazidanih stavbnih zemljišč po stopnji 1,3 % stanovanjskega prispevka, ki pa se za leto 1982 od aprila dalje ne združujejo več.

	1981	1. poll. 1982
Sredstva SIS po prispevni stopnji	33.679.958,25	15.929.323,40
- skupaj združena sred.	84.432.474,93	42.331.588,10
- bruto sredstva za OD strokovne službe	1.016.632,40	469.038,25
- sredstva za strokov. opravila		
BUSP po pogodbi	1.008.511,80	521.076,00
- bruto sredstva za nagrade funkcionarjev	47.676,60	-
- sredstva za prejemke iz SSP	55.000,00	27.498,90

Samoupravna stanovanjska skupnost pridobiva sredstva na podlagi samoupravnega sporazuma, in sicer po stopnji 1,35 % kot solidarnostna sredstva iz dohodka in 1,75 % vzajemna sredstva iz čistega dohodka.

	1981	1. poll. 1982
- solidarn. sredstva 1,35 %		
in vzajemn. sredstva 1,75 %	82.067.260,00	48.503.634,60
- bruto sredstva za OD	821.546,75	467.996,60
- bruto sredstva za nagrade funkcionarjev	53.750,50	63.565,15
- sredstva za prejemke iz SSP	16.788,15	15.939,25

Samoupravna interesna skupnost za varstvo pred požarom občine Jesenice.

	1981	1. poll. 1982
- sredstva SIS po prisp. stopnji	8.092.388,00	4.822.480,00
- bruto sredstva za OD strok. službe	216.612,25	140.638,00
- bruto sredstva za nagrade funkcionarjev	63.894,85	-

DOGOVORJENA SREDSTVA SIS PO PRISPEVNI STOPNJI IN DELEŽ TEH SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE STROKOVNIH SLUŽB IN NAGRADE

	1981 I. poll. '82	Izobraževalna skupnost	Skupnost otro- škega varstva	Skupnost soc. varstva	Skupnost soc. skrbstva	Zdravstvena skupnost	Kulturna skupnost	Telesno- kulturna skupnost
a) dogovorjena sredstva SIS po prispevni stopnji	1981 I. poll. 1982	158.876.000,00 90.045.000,00	61.216.046,00 37.690.533,50		16.777.000,00 9.559.000,00	270.322.973,00 171.099.950,00	11.176.987,00 6.595.571,75	
b) bruto sredstva za OD strokovne službe	1981 I. poll. 1982	568.845,00 334.338,90	227.969,10 163.569,80	65.225,50 102.928,00	241.100,00 162.220,00	16.949.114,00 1.141.460,00	916.676,95 546.686,80	299.255,00
c) bruto sredstva za nagrade funkcionarjev	1981 I. poll. 1982	56.535,30 21.543,15	51.855,60 18.346,50	17.857,30 13.730,80	61.294,40 20.918,00	73.868,00 -	35.367,90 -	29.309,00
d) sredstva za prejemke iz sklada skupne porabe	1981 I. poll. 1982	30.764,70 28.481,50	42.673,80 9.522,80	6.285,40 8.922,60	55.095,45 48.425,90	114.290,00 94.875,00	42.334,65 39.178,40	

OPOMBA:

- Telesnokulturna skupnost ni poslala podatkov in so delni podatki preneseni iz elaborata za združitev strokovnih služb ter iz gradiva za skupščino TKS, sklicano za 21. 9. 1982. Občinska raziskovalna skupnost zaradi kasnejše ustanovitve nima v letu 1982 dogovorjenih sredstev po prispevni stopnji.

Vprašanje: Koliko sredstev pridobijo SIS s prispevno stopnjo in kolikšen del teh sredstev je namenjen za osebne dohodke in nagrade?

Odgovor: Višina dogovorjenih sredstev s prispevno stopnjo in del teh sredstev za osebne dohodke strokovne službe in nagrade za funkcioniranje samoupravnih organov v letu 1981 in ob polletju 1982 je razvidna iz razpredelnice na koncu sestavka.

Vsi navedeni podatki oziroma odgovori so znani delegatom oziroma članom delegacij za posamezno samoupravno interesno skupnost, saj

PREGLED SKUPNEGA PRILIVA SREDSTEV IN PORABE SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE IN SKLAD SKUPNE PORABE ZA OBČINSKO SKUPNOST ZA ZAPOSLOVANJE JESENICE V LETU 1981 IN I. POLLETJU 1982

(VIR: Letni in periodični obračun strokovne službe občinskih skupnosti za zaposlovanje Gorenjske - Kranj)

Zap. št.	Element	Območje in obdobje			
		Jesenice 1981	str. %	Jesenice I. - VI. 282	Str. %
1.	Priliv sred. po prispev. stopnji	5.787.335	100	3.173.454	100
2.	BOD zaposlenih delavcev	1.810.662	31,3	963.236	30,3
2.1.	BOD Direktni	892.281		489.631	
2.2.	BOD Indirektni	918.381		473.605	
3.	BOD Funkcionarjev	117.710	2,0	70.155	2,2
3.1.	BOD Direktni	24.620		14.649	
3.2.	BOD Indirektni	93.090		55.506	
4.	Sklad skupne porabe	238.109	4,1	136.846	4,3
4.1.	SSP Direktni	104.437		60.025	
4.2.	SSP Indirektni	133.672		76.821	

Opombe:

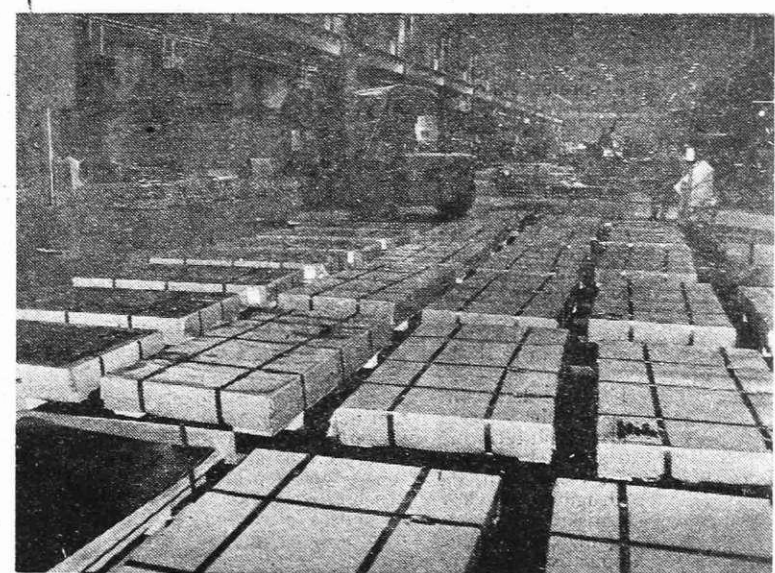
Točka 2.1. Zajeti so BOD neposredno prisotnih operativnih delavcev (3,5 delavcev)

Točka 2.2. BOD delavcev strokovne službe v Kranju, ki dodatno opravljajo strokovna dela za občinsko skupnost za zaposlovanje Jesenice (delež 19,95 % sredstev BOD delavcev iz Kranja).

Točka 3.1. Enkratne letne nagrade samoupravnim organom občinskih skupnosti za zaposlovanje Jesenice

Točka 3.2. Zajeta so sredstva BOD vodje delovne skupnosti v višini 19,95 %

Točke 4.1. in 4.2. - zajetje je analogno zajetju pod točko 3.1. in 3.2.

Adjustaža hladne valjarne Bela (Foto I. Kučina)

NOVA ZADRUŽNA TRGOVINA V PLIBERKU

Celovec, 27. sept. (SINDOK) - V Pliberku so včeraj odprli nove poslovne prostore Kmečke gospodarske zadruge. Ta slovenska ustanova je s tem dobila sodobno urejeno samopostrežno trgovino in nove skladiščne prostore.

Ob otvoritvi, ki so se je udeležili številni predstavniki javnega življenja, od predsednikov obeh slovenskih osrednjih organizacij do predstavnikov pliberske občine in delegacij iz koroških obmejnih občin, je spregovoril tudi koroški deželni glavar Leopold Wagner, ki je dejal, da naj bi si ne prizadevali, da bi se asimilirali, temveč da bi se integrirali. Pohvalil je iniciativnost pliberskih zadrušnikov, zavzel pa se je tudi za to, da bi v današnjih časih nastajajoče probleme reševali skupno. Spregovoril je tudi štiri slovenske besede.

Kmečko gospodarsko združenje je predstavil njen predsednik inž. Kapun, predsednik Zveze slovenskih zadrug Hanzi Ogris pa je pliberskim zadrušnikom zaželel obilo poslovnega uspeha. V obeh koroških deželnih jezikih je na otvoritvi spregovoril pliberski župan Franc Mikusch. Z novo trgovino Kmečke gospodarske zadruge se je v Pliberku in okolici močno izboljšala gospodarska infrastruktura, hkrati pa je to tudi prispevek, kot so poudarili govorniki, k zaposlovanju ljudi v domačem kraju.

S SEJE ZBORA DELEGATOV SKUPNOSTI POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA

Tudi na tretji seji zbora delegatov Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja občine Jesenice ni bila najboljša udeležba, navzočih je bilo 58 % delegatov. Manjkalo je kar 16 delegatov. Toda kljub temu je bila razprava uspešna, še posebno na predložene teze novega republiškega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Ker se javna razprava o tem zakonu šele začne, navajam pripombe delegatov v celoti.

Delegat KS Zirovnica je imel naslednje pripombe:

— teza 22: določba, da znaša pokojnina 85 % od pokojninske za 40 do 35 let, ni v skladu z upoštevanjem minulega dela in prispevka delavca v času trajanja aktivnega dela, če ima možki pri 40 letih delovne dobe in ženska pri 35 letih enak delež od pokojninske osnove. To določilo povsem razvrednoti enakost spolov (v ustavi je enakost zajamčena v 154. in 163. členu). Potrebno bi bilo pojasniti, zakaj v pokojninskem sistemu nastajajo te razlike, ki jih sicer ustava in zakon o združenem delu nikjer ne priznavata.

— teza 23: v tej zvezi sestavljavci priznavajo, da bi se delavcu ali delavki pokojninska osnova lahko povečala šele nad 40 let delovne dobe in ne pri delavkah pri delovni dobi nad 35 let. Zakaj sta oba spola izenačena šele pri delovni dobi nad 40 let;

— teza 26: predčasno upokojitve, ki jo opredeljuje ta teza, naj bo urejena v zakonu tako kot v drugih republikah. Menimo, da je to določilo temeljnega pomena vsega pokojninskega sistema v Jugoslaviji. Saj je še dovolj drugih razlik med republikami in ni potrebno umetno ustvarjati neenotnosti med republikami. Predčasna upokojitve je stvar vsakega posameznika in njegove sposobnosti za delo do polne pokojnine;

— teza 88 in druge teze o pokojninski dobi: pri računanju časa, prebitem na delu, bi morali izhajati iz dejanskega delovnega časa v zadnjih 40 oz. 35 letih. Ustava in zakon o združenem delu in delovnih razmerjih obravnavata čas na delu v urah, to je osem oz. sedemurnem delavniku. Predlog tez obravnava pokojninsko dobo samo v letih ob predpostavki sedanjega stanja, to je sedemurnega delavca oz. 42-urnega delovnega tedna. Sedmega aprila leta 1965, to je skoraj dvajset let po osvoboditvi, je bil sprejet zakon o prehodu na 42-urni delovni teden in določil rok petih let, da se prehod opravi. Zato menimo, da bi morali v tem delu zakona ali v prehodnih določbah urediti računanje delovne dobe pri osemurnem delavniku ob sedmih obveznih delovnih dnevih in obveznih petih delovnih dnevih v tednu. Razlika je očitna in je ne kaže zanemariti (2.496 ur oz. 2.184 ur razlika 312 ur, ali kar 1,71 meseca v vsakem letu). Na ta način bi povsem normalno lahko opravičili prispevek generacije, ki je delala pri obnovi in izgradnji dežele v prvih dvajsetih do petindvajsetih letih, ne da bi si očitno, da smo nekemu kaj podarili, ali nekoga oškodovali, da ne naštevamo še drugih prispevkov te generacije (udarniško delo, nadurno delo, brez organiziranih malic, brez rekreacije, dopustov na morju in podobno).

— teza 95: še vedno smo prepričani, da bi morali služenje vojaškega roka priznati kot delovno dobo, ki se šteje za pokojninsko dobo in to v celoti. Že nešteto krat je bilo podudrženo, da je bil in je prispevek JLA k nemoteni graditvi naše države odločilnega pomena. Saj brez potrebne varnosti tudi vsi drugi delavci ne bi imeli take delovne dobe, kot jo imajo. Razen tega so bili mnogi iz različnih vzrokov oproščeni služenja vojaškega roka (okrog 20 do 25 %), razen tega je bil vojaški rok v različnih obdobjih različen (od 12 do 35 mesecev). V primerjavi z ženskimi spolom imajo možki apriori pet let daljšo delovno dobo in se s služenjem vojaškega roka samo še poveča in znaša skupaj najmanj šest do osem let in to ob krajši poprečni življenjski dobi.

Če upoštevamo, kaj vse priznamo v delovno dobo (redni in izredni dopusti, bolezenska odsotnost, suspenzi, preiskovalni zapor do 30 dni vsakokrat, vendar neomejeno tekot delovne dobe, porodniški dopusti, nega in spremstvo itd.), potem je čas služenja vojaškega roka povsem drugačna odgovorna naloga, ki pa žal v pokojninskem sistemu nikakor ne more dobiti ustreznega mesta in priznanja. In končno je delavec služil v JLA v najboljših letih in mora v primerjavi z drugim delavcem, ki je bil te obveznosti oproščen, ta čas nadoknaditi z delom v letih med 55. in 60. letom starosti, ali še kasneje.

Delegat KS Dovje-Mojstrana je menil:

— združenje kmetov v skupno obvezno pokojninsko invalidsko zavarovanje s potrebnim financiranjem je premalo obdelano. Z uvedbo

obveznih prispevkov polkmetov in malih višinskih kmetov se bo še zmanjšala obdelava zemlje. Prenos obveznosti in pristojnosti invalidskega zavarovanja na OZD je preuranjen. OZD bodo potrebovale določen čas za pripravo sprememb svojih internih aktov. Uvedbo teh določil bo potrebno premakniti v poznejši čas;

— teza 21 naj se črta, ali pa naj se zavarovanci izenačijo z neupoštevanjem beneficirane dobe oz. posebne dobe udeležencev NOV;

— teza 23: ob povečanju pokojnine nad 40 let pokojninske dobe obema spoloma se odpira vprašanje, zakaj nista izenačena oba spola že pri odmeri pokojnine — ženska dobi 85 % za 35 let, možki pa šele pri 40 letih;

— 33. člen teze je ustreznejši kot predvideva prva varianta.

Delegat delegacije Železarne je dal naslednje pripombe:

— 26. čl. — možnost predčasne upokojitve naj ostane v zakonu;

— 37. čl. — ni sprejemljivo tako urejanje pravic delovnih invalidov;

— 95. čl. — podpira ta člen z varianto, da se v zavarovalno dobo upošteva tudi čas služenja roka v JLA nad 15 mesecev po 15. maju 1945;

— prouči oziroma ugotovi naj se možnost upoštevanja v pokojninsko dobo tudi delo, daljše od sedemurnega delovnika.

V nadaljnji razpravi so govorili o usklajitvi pokojnin s prvim oktobrom, pri čemer je bila poudarjena stalna nelikvidnost, ki je nastala zaradi neporavnanih obveznosti federacije in republike do sklada in zaradi česar je treba najemati kredite z visokimi obrestmi. Predlog DU Slovenije je bil, da bi se pokojnine

povečale od 1. julija za 8 %, vendar je bila zaradi nelikvidnosti možna uskladitev le 6 %. Zaradi tega je bilo tudi porušeno razmerje med osebnimi dohodki in pokojninami, ki naj bi bilo 73,5. Delegati so sprejeli predlog, ki ga je posredovala služba republiške skupnosti s pripombo, da se do konca leta pokojnine ponovno uskladijo, da se bo razmerje popravilo na 73,5.

Delegati so tudi potrdili delitev polovičnih sredstev za rekreacijo s pripombo, da se opravi tudi druga delitev sredstev za rekreacijo.

Razpravljali so tudi o sredstvih za stanovanjsko izgradnjo. Doslej je na razpolago 38.006.000 din, do konca leta pa jih bo kar 99.125.000 din. Nekaj teh sredstev je bilo nakazano domu dr. Franca Berglja za dokončanje del v okolici doma, ostala razpoložljiva sredstva pa bodo nakazana stanovanjski skupnosti za nakup stanovanj za upokojenke v skladu s sprejetim sporazumom.

Po zapisniku pripravil
Stane Torkar

POPRAVEK

Popravek prispevka »Mar družbena merila veljajo le za nekatere?«, ki je bil objavljen v 37. številki Železarja 23. septembra na 15. strani.

V petem odstavku se je prikradel tiskarski škrat v stavek: »Še večjo pozornost so zbudili ne le izplačani osebni dohodki od 60.000 din navzgor, tja do 170.000 din, ampak obračunani.«

Pravilno pa se ta stavek glasi: »Še večjo pozornost so zbudili ne le izplačani osebni dohodki od 60.000 din NAVZDOL, tja do 170.000 din, ampak obračunani.«

Za napako se opravičujemo!

Uredništvo

»OBČINSKA SKUPŠČINA JE ODGOVORNA ZA NEMOTEN IN VAREN POTEK PROMETA V NASELJU«

Tako navaja zakon o varnosti cestnega prometa in ravno zato se mnogi občani, tako vozniki motornih vozil kakor pešci, sprašujemo, kako je mogoče, da je že skoraj celo leto oviran promet in ogrožena varnost udeležencev v cestnem prometu na najbolj prometni cesti na Jesenščah, ki je hkrati mednarodna vpadnica v Jugoslavijo.

Mislimo na gradnjo oziroma dograditev nekaterih lokalov ob stolpnici na Cesti maršala Tita, oziroma v Centru II. Že sam objekt je grajen tako, da sega na cesto in ovira nemoten in varen promet vseh vozil, še posebno pa večjih tovornih vozil in avtobusov, ogrožena pa je tudi varnost pešcev. Gre torej za resno oviro prometa zaradi strehe in zožene ceste, pa tudi veliko ogroženost pešcev. Ob vsem tem pa se je zadnje tri tedne varnost pešcev še poslabšala, saj je zaradi gradnje zaprt še pločnik in pešci se morajo dobesedno plaziti ob zaščitni ograji na zoženi in zelo prometni cesti.

Zato se nam seveda postavlja vprašanje, kdo je dovolil tako gradnjo strehe, ki sega na cesto, pred izgradnjo obvoznice Carinarnica — spominski park, na katero čakamo že nekaj let. Streha ne ovira in ogroža samo prometa, temveč bo ogrožala tudi v teh lokalih zaposlene delavce in slučajne mimoidoče pešce, če se v streho zapne večje tovorno vozilo ali dvonadstropni avtobus, ki bo to ponesrečeno konstrukcijo mimogrede podrl. Drugo vprašanje je, kdo tolerira tako zavlacanje gradnje, ki bi bila lahko že

davno zaključena, zaradi katere je že skoraj leto dni resno oviran promet in ogrožena varnost udeležencev v cestnem prometu.

S tem je nedvomno kršeno določilo zakona o varnosti cestnega prometa, ki pravi, da mora izvajalec del na cesti ali drugi površini, ki je namenjena za javni promet, omogočiti varno vožnjo vozil in hojo pešcev. Če tega ne naredi, je po zakonu kaznovan z denarno kaznijo od 5.000 do 50.000 din, kar bi izvajalec del, vsaj v zadnjem primeru, ko ob zapori pločnika ni poskrbel za varno hojo pešcev, moral biti.

Komentar k temu je povsem odveč, kajti odgovornega za to smo navedli že v naslovu, po zakonu o varnosti cestnega prometa pa bi moral ukrepati tudi pristojni organ za notranje zadeve.

Dopisujte

V ŽELEZARJA

Gradnja vrtca poleg osnovne šole 16. december v Mojstrani (Foto I. Kučma)

PROTESTNO ZBOROVANJE V OSNOVNI ŠOLI PREŽIHOV VORANC

29. september je dan pionirjev. V naši šoli smo ga proslavili skoraj tako kot leta poprej. Višji razredi smo imeli razredne, pionirske in mladinske volilne konference, na katerih smo si razdelili naloge in se dogovorili za delo v tem šolskem letu.

Lahko pa bi bil to prav navaden dan pionirjev, če se ne bi zgodilo nekaj posebnega. Ta dan smo imeli v osnovni šoli Prežihov Voranc protestno zborovanje proti vsem krivicam, ki se dogajajo na Bližnjem vzhodu. Podprli smo pravični boj palestinskega ljudstva in ostro obsodili nečloveški pokol, ki se je zgodil v taboriščih zahodnega Bejruta.

Pri nas živimo v svobodni domovini in miru in zelo težko si predstavljamo, da neke v svetu še žive otroci brez domovine, otroci, ki morajo že devetletni prijeti za puške in se boriti za svoje življenje. Le zakaj vse to, čemu je potrebno nečloveško pobijanje, smo se spraševali na protestnem zborovanju, na katerem smo predstavili dogodke na Bližnjem vzhodu v zadnjem času. Prebrali smo pet najboljših spisov, ki smo jih osnovnošolci pisali na temo: Težka pot in boj za pravice palestinskega prebivalstva. V spisih smo se mi otroci svobodno spraševali, le čemu vse to, le zakaj je svet tako zamotan. Na našem zborovanju je bilo videti tudi nekaj protestnih napisov kot, na primer: »Vrnite Palestincem njihovo deželo!«, »Begin — fašist številka 1«, »Dol z Begi-

nom...« Zborovanje smo zaključili s protestnim pismom, ki se je glasilo: »Učenci in učitelji osnovne šole Prežihov Voranc Jesenice ostro obsodimo pokol Palestincev v Bejrutu in zahtevamo naslednje:

1. Izrael naj se takoj in brez-pogojno umakne iz Libanona in drugih zasedenih ozemelj.

2. Mednarodna komisija naj išče, kdo je odgovoren za storjeni zločin in genocid nad nedolžnimi in neoboroženimi Palestinci.

3. OZN naj takoj sprejme učinkovite ukrepe proti Izraelu v skladu z ustanovno listino in deklaracijo Združenih narodov.

4. Zahtevamo odstop fašistične vlade premiera Begin.

5. Zahtevamo, da mednarodna komisija za podeljevanje Nobelovih nagrad premieru Beginu takoj odvzame Nobelovo nagrado za mir.

Podpiramo pravičen boj in zahtevamo Palestincev do svoje lastne države.

Take so bile naše zahteve, ki so tudi zahteve stotisočev ljudi po svetu.

TANJA RADEŽ, 8 b
OŠ Prežihov Voranc

SPOMENIK NACISTIČNIM ŽRTVAM

Celovec, 19. septem. (SINDOK) — »Mnogokrat slišimo iz določenih krogov, da naj že končno nehemo postavljati spomenike. Nacistične zločine, kakršen je bil tudi ta tukaj pri Hojniku, naj bi po mnenju teh krogov pozabili. Toda takih grozodejstev ni mogoče pozabiti, tako je dejal podpredsednik Zveze koroških partizanov Peter Kuhar v nedeljo popoldne ob otvoritvi spomenika žrtvam, ki so jih nacisti pobili pri Hojniku v Lepeni nad Železno Kaplo.

Dodal je, da je treba prav mlajši generaciji povedati, kako težka in krvava je bila pot do svobodne nove Avstrije, da bo znala ceniti, kar ima in da bo storila vse, da se taki časi nikdar ne ponovijo.

Pri Hojnikovi domačiji v Lepeni so nacisti januarja 1944 pobili 89-letnega deda, 59-letnega gospodarja in njegovo 46-letno ženo. Še ne 19-letno hčerko Marijo pa so odgnali v koncentracijsko taborišče Ravensbrück, kjer je našla smrt. Nacistična policija je hlev domačije zažgala in vanj pometala trupla domačinov. Dvajsetletni sin Jože je v zadnjih dneh vojne padel kot partizan.

Otvoritev spomenika, ki jo je priredila Zveza koroških partizanov, se je udeležila množica ljudi z obeh strani meje, med njimi številni bivši partizani.

Zbrane je pozdravil tudi inž. Pavle Zaveer-Matjaž, sam partizan na Koroškem, ki je prinesel pozdrave republiškega odbora ZB NOV Slovenije in osrednjega odbora koroških partizanov v Ljubljani. Pozdravne besede sta spregovorila tudi predsednik Zveze slovenskih organizacij dipl. inž. Feliks Wieser, ki je v imenu svoje organizacije poudaril pomen delovanja Zveze koroških partizanov in podžupan Železne Kaple Mihi Kuhar, ki je kot predstavnik občine poudaril veliki delež železnokapelskih občanov v boju proti nacifšizmu.

Za kulturni spored sta poskrbela zbor slovenskega prosvetnega društva Zarja iz Železne Kaple in ženski

oktet z Obirskega. Pevovodja tega okteta je predsednik Slovenske prosvetne zveze pesnik Valentin Polansek, ki je ob nacističnem pokolu zgubil pradedo in druge sorodnike pri Hojniku in ki je s svojim oktetom izvajal impresiven recital.

OČIŠČEVALNA AKCIJA

Popoldansko sonce je bilo že visoko na nebu, ko smo se začeli zbirati pred šolo. Opazili smo, da so površine okoli šole onesnažene, zato smo se, kakor že večkrat, dogovorili, da organiziramo očiščevalno akcijo.

Akcija je dobro potekala predvsem zato, ker si želimo, da so naše zelenice čiste, saj se v čistem okolju dosti bolje počutimo. Veseli smo, da smo prosti čas pametno izrabili in da je bilo čez kakšno uro spet vse čisto. Upam, da med nami kmalu ne bo več takih, ki jim je vseeno, kakšno je naše okolje.

Tamara Grilc, 7. r
COŠ Jeseniško-bohinjski
odred Kranjska gora

ODKRITJE SPOMINSKIH OBELEŽIJ NA OBMOČJU GORIJ

V okvir praznovanja krajevnega praznika v Gorjah, ki je bil konec avgusta, sodijo tudi odkritja spominskih obeležij iz NOB. V organizaciji krajevnega odbora ZB NOV Gorje so v septembru vzdali in odkrili kar štiri plošče, na katerih so imena padlih borcev in aktivistov NOV.

V nedeljo, 29. avgusta so odkrili spominsko ploščo na skali na travni livadi na TRATI ob cesti, ki pelje na Mežaklo, v spomin borcem-partizanom, ki so padli v tej okolici.

V nedeljo, 12. septembra, so bila odkrita še tri obeležja iz obdobja NOB. Spominska plošča je bila najprej odkrita ob cesti v Spodnji Radovni, kjer je vpisanih enajst imen padlih borcev NOV, ki so dali svoja življenja za svobodo na tem območju. Sledilo je odkritje plošče na Zatrniku. Obeležje je vzdano v skalo tik ob cesti. Na tej plošči sta imeni padlih borcev Jeseniško-bohinjskega odreda, in sicer Janeza Robiča iz Poljšice in Jožeta Pogarčarja iz Sp. Radovne. Poleg teh dveh borcev sta še imeni Lovra Beznika iz Krnice pri Gorjah in Tineta Hudovernika iz Sp. Lazov nad Gorjami. Ta dva sicer nista bila borca, ampak sta kot gozdna delavca sodelovala s partizani. Pri njunem vsakdanjem delu so ju domobranci na svojem pohodu zaradi izdaje zajeli, ju odpeljali s seboj in ju ubili nedaleč stran od obeležja.

Četrto obeležje je bilo odkrito na Poljšici pri Gorjah (na Zaboštu), na hiši, v kateri je od leta 1935 živela znana predvojna komunistka in revolucionarka Ivanka Mohoričeva-Olga, učenka komunista, revolucionarja in narodnega heroja Staneta Žagarja. Že pred vojno je sodelovala z znanimi komunisti in revolucionarji. Bila je tudi sooorganizatorica decembrske vstaje leta 1941. Pri Ivanki Mohoričevi je bila tudi javka Poključke, Jeseniške in Celovške čete. Predano je delovala vse do svoje aretacije v juliju 1942, ko so jo Nemci zaradi izdaje aretirali in jo odpeljali v Begunje. Po štirih mesecih so jo poslali v Auschwitz, kjer je istega leta končala v krematoriju. Ivanka Mohoričeva-Olga je bila najbolj vneta in delavna aktivistka v gorjanskem in blejskem kotu.

Pri vseh teh odkritjih so v kulturnem programu sodelovali recitatorji osnovne šole bratov Žvan in mladi moški pevski zbor iz Gorij.

Jože Ambrožič

RAZGIBANO ŽIVLJENJE V DRUŠTVU UPOKOJENCEV JESENICE

Prireditve, izleti, srečanja in razna kulturna razvedrila se kar vrstijo in je postalo življenje v Društvu upokojencev Jesenice res pestro in zanimivo. Vsak član se lahko vključi tja, kjer mu najbolj ustreza in kjer najde največ razvedrila.

Od 20. do 22. septembra je DU Jesenice organiziralo tridnevni izlet v Crikvenico, ki se ga je udeležilo 50 članov. Med izletniki je bilo največ bivših železarjev, katerim je Železarna nudila izlet pod ugodnimi pogoji kot skromno priznanje za minulo delo, za ostale udeležence pa so bili stroški izleta precej višji. Izlet v Crikvenico po končani sezoni je postal med upokojenci že tradicionalen in tudi tokrat je vladalo zanj veliko zanimanja. V počitniškem domu železarjev so bili naši izletniki kot vedno tudi tokrat lepo sprejeti, za vse je bilo dobro poskrbljeno, zlasti hrana je bila obilna in okusna. Za dobro razpoloženje so poskrbeli člani moškega pevskega zbora upokojencev, ki so priredili celo mali koncert. V dneh izleta sonce ni bilo ravno preveč naklonjeno, vendar so se nekateri le ojunčili in se pridno namakali v morju, ki je bilo za ta čas še kar toplo. Vsem je bilo žal, da so trije dnevi tako hitro minili in marsikdo bi bil odmerjenemu času rad dodal še kakšen dan. Ob slovesu so prijaznim gostiteljem obljubili, da se prihodnje leto zopet vidijo. Vsi, ki so bili na izletu, se upravi in ostalemu osebju počitniškega doma železarjev lepo zahvaljujejo za trud in prizadevanje, da bi se pri njih kar najbolje počutili.

V nedeljo, 26. septembra, zvečer je bil v domu društva veseli večer pod vodstvom Francija Koširja. Za to prireditev je vladalo že v času priprav med upokojenci veliko zanimanje, zato je bila ta večer dvorana doma nabito polna. Med poslušalci so bili tudi taki, ki nimajo navade prihajati v dom in iz tega se lahko sklepa, kako so take prireditve med starejšimi priljubljene in da je tovrstnega razvedrila odločno premalo. Zanimivo je tudi to, da nihče ni natančno vedel koliko oseb bo nastopilo v programu vsega večera, zato so bili poslušalci tembolj presenečeni, ko se je ob določenem uri najprej pojavil vodja programa Franci Košir, za njim pa skupina mladih fantov, ki sestavljajo zabavni ansambel »Oglarji« iz Skofje Loke. Poslušalci so jih sprejeli z bučnim ploskanjem. V imenu društva je nastopajoče pozdravil referent za rekreacijo in kulturo Jurij Dolenc in jim zaželel prijetno počutje med jeseniškimi upokojenci.

Z Avsenikovo skladbo »Slovenija« so pričeli svoj program, ki je v celoti obsegal enajst skladb. Vmes je program dopolnjeval Franci Košir z zabavnimi pesmimi, veselim dvotipi in raznimi doživljaji iz svojega pestrega glasbenega življenja kot dolgoletni član narodno-zabavnega ansambla Avsenik. Poslušalci so z zanimanjem sledili programu in nastopajoče nagrajevali z živahnim in dolgotrajnim ploskanjem. Za slovo je ansambel zaigral priskočno skladbo »Čas mladosti«, program pa je zaključil Franci Košir s svojo trobento in znano melodijo »Prelepa Gorenjska«. Vsem nastopajočim se je v imenu društva zahvalil Jurij Dolenc, ki ni mogel skriti presenečenja, da so nastopajoči zavrnili kakršnokoli honorar in se odpovedali celo povrnitvi stroškov prevoza. Preden so se poslovili, je vodja ansambla Jože Teran povedal, da so »Oglarji« mlad ansambel, ki se še ni dovolj uveljavil. Doslej so največ nastopali v Skofji Loki, Kranju in drugod, na Jesenicah pa so ta večer nastopili prvič, vendar so se pripravljani na sodelovanje. Zato se jeseniški upokojenci lepo zahvaljujejo vsem nastopajočim, zlasti Franciju Koširju za resnično lep in vesel večer, na katerem so jeseniški upokojenci sprosteno preživeli nekaj nepozabnih trenutkov.

V sredo, 29. septembra je bilo srečanje starejših občanov v domu. Kakor že nekaj let, je tudi letos društvo povabilo svoje člane, stare 80 in več let. Posebne pozornosti so bili deležni osemdesetletniki. Vsem so pripeli rdeče nageljne, jim izročili lične čestitke in jih namestili za posebno mizo. Od 23 vabljenih se jih je vabilu odzvalo 17. Na srečanje so prišli tudi taki, ki se zdavnaj prekoračili 80. leto, celo devetdesetletniki so bili med njimi.

Program je bil zelo skrbno pripravljen in se je pričel s pozdravom referenta za rekreacijo in kulturo Jurija Dolenca. Nato je moški pevski zbor zapel pesem »Oj, slavljenci današnja«, povabljeni pa je pozdravil še predsednik DU Hanzi Vrdnink in čestital osemdesetletnikom k visokemu jubileju. Istočasno je pozdravil tudi goste: predstavnika sindikata občine Jesenice,

sindikata Železarne, KS Sava in DU Žirovnica.

Zelo prisrčen govor je imel podpredsednik DU Jesenice Zdravko Pogačnik. Rekel je, da je srečanje tudi dokaz pozornosti naše družbe do najstarejših občanov. Med povabljenimi je največ bivših železarjev, ki so dolga leta garali v raznih obratih Železarne, doživeli pomanjkanje, stavke, brezposelnost, preživeli dve svetovni vojni, prestali veliko trpljenja. »Toda vzdržali ste, z žilavo močjo, z vero v boljše življenje in dočkali ste ne samo drugačen položaj delavcev, temveč tudi drugačen položaj upokojencev.«

Potem je navedel več zanimivih številčnih podatkov, med drugimi, da je v naši občini 751 upokojencev, kar predstavlja 3,3 zaposlenega na enega upokojenca in da je bila v juliju poprečna pokojnina 10.559,00 din. Čeprav je med upokojenci veliko takih, ki imajo zelo nizko pokojnino, je socialna varnost zagotovljena vsem. Svoj govor je zaključil s čestitkami in željo, da bi se vnaprej ostali zdravi in da bi se prihodnje leto zopet srečali.

Za moškim pevskim zborom je tudi ženski oktet Pevskega društva Jesenice zapel več pesmi, za zaključek pa še pesem ob spremljavi citer. Jože Rozman se je v imenu 80-letnikov zahvalil društvu za pozornost, za prisrčen program in dodal: »Mi smo generacija, ki odhaja. Ob prihodnjem srečanju marsikoga iz-

med nas ne bo več. Poslavljamo se z zavestjo, da smo izpolnili svojo dolžnost. Na našo mesto so prišli mladi, ki naj čuvajo tisto, kar smo mi priborili, naj se zavedajo, da naša borba ni bila lahka, v kakšnih pogojih smo delali, kako trdo je bilo naše življenje. Danes mladi včasih ne vedo, kam bi s svojo energijo in mladostjo. Priporočil bi, naj več svoje energije vlagajo v delo, naj bodo bolj produktivni na svojih delovnih mestih, le tako bodo kos nalogi, ki so jo prevzeli od nas.«

Tudi predstavnika občinskega sindikata in sindikata Železarne sta čestitala 80-letnim jubilarantom in zaželela vsem starostnikom tudi v bodoče vse dobro, predvsem pa zdravja. Ob koncu so sklenili, da bodo vse tiste, ki se niso mogli odzvati vabilu, obiskali predstavniki DU na domu in jih obdarili.

Po programu in pogostitvi se je med udeleženci srečanja razvil sproščen razgovor. Obujali so spomine na težke dni, pa tudi na prijetna doživetja. Občutek, da niso osamljeni, je naredil slovo še bolj prisrčno in ganljivo. Vsi so imeli eno samo veliko željo, da bi se prihodnje leto zopet srečali.

V soboto, 2. oktobra, je bil v domu društva redni članski sestanek s številno udeležbo. Po sestanku je Stanko Ravnik predaval in prikazoval filme s popotovanja po Franciji. Navzoči so bili navdušeni zlasti nad zanimivostmi Pariza. Stanko Ravnik je pred odhodom obljubil, da bo spet kmalu pokazal kaj zanimivega.

Iv. Torkar

S KURIRJI PO KARAVANKAH

V petek, 1. oktobra, smo na Valvasorjevem domu odkrili še eno, to je 39. ploščo na Gorenjskem, ki označuje kraj, kjer je bila v bližini med NOB kurirska postaja G 17 III. gorenjske releejne linije.

Hud nalive, veter in megla niso mogli preprečiti, da ne bi uspešno opravili naloge, ki smo si jo zadali kurirji za ta dan. Nobeden od kurirjev in borcev se pomislil ni, da bi pred temi težavami klonil. Vsak se čuti, čeprav je preteklo že skoraj štirideset let, moralno obvezo, ki je bila predvsem za kurirje NOB sveta: »Za kurirje ni pregrad!« To geslo je vtkala v kurirski prapor med NOB tudi mladina Planine pod Golico kurirjem G 10 in je sedaj razstavljen v muzeju NOB Slovenije v Ljubljani. V takem vremenu smo nalogo lahko uspešno opravili tudi zato, ker nam je Valvasorjev dom nudil zatočišče, tako kot pred štiridesetimi leti borem in kurirjem NOB. O Valvasorjevem domu, o Valvasorjevi mami, Majdi in Zlati nam je prav na tej proslavi govoril Tine Dolar-Ciro, ki je bil kurir okolišne komiteja KPS, še predno so bile ustanovljene kurirske releejne linije. Skoda je bila le to, da ni bilo ta dan med nami tudi Zlate z možem prvoborcem, da bi tako še bolj osvetlili dogodka na tiste strašne dni pred-desetletji. Po zaslugi omenjenih tovarišev je bil Valvasorjev dom že sam prava kurirska postaja, obveščevalna točka in predvsem dom za lačne, ranjene, bolne in končno tudi zatočišče moralne opore potrebnih borcev.

Vreme, ki nas ni zadržalo, je seveda vplivalo, da ni bilo večjega obiska mladih, predvsem iz osnovne šole Gorenjski odred Žirovnica, ki so poslali le osemčlansko delegacijo s pionirskim praporom, na katerega je predsednik pododbora kurirjev NOV Gorenjske Franc Fojkar prinesel znak kurirjev NOB.

Franc Pesjak, predsednik komisije kurirjev pri OO ZZB NOV Jesenice, ki je proslavo začel, je najprej pozdravil in predstavil vse kurirje in borce in še posebej goste ter aktivne člane pododbora kurirjev NOB Gorenjske, ki so prišli, pomagali in s svojo prisotnostjo počastili vse naše proslave ob odkrivanju plošč kurirskim postajam v naši občini. Naše priznanje gre predvsem predsedniku Francu Torkarju, tajniku tov. Hfnerju, Janezu Kavčiču-Orlovu in komisarju IV. releejnega sektorja Jožetu Pehlaju-Kristofu. Njihova prisotnost in skromnost nam potrjuje ta naše partizansko tovarištvo in osvetljuje prelepe spomine na tista leta, ki so nas tako združila. da smo lahko premagali vse težave.

Dež in veter sta naše bivanje in ure v Valvasorjevem domu napravila še bolj prijetne, še bolj smo se zblížali, obudili spomine in prenašali tradicije NOB na mlade.

Končno je dež le toliko prenehal, da smo šli pred dom, kjer je Ciril Noč odkril ploščo. Njegova naloga spomladi 1944. leta je bila organizirati kurirsko postajo po strašni tragediji, ki je prizadela kurirje G 17, ko so v boju z okupatorjem padli prav vsi kurirji te postaje. Okupator

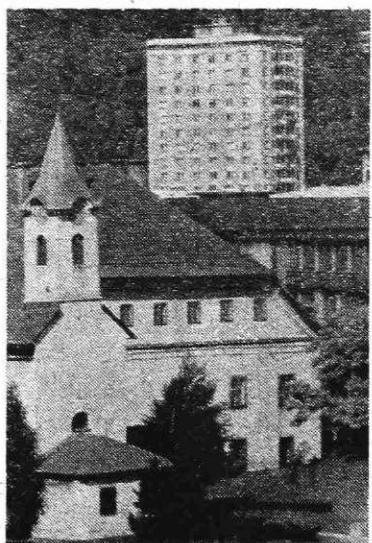
in domači izdajalci so nato vse žrtve zmetali v skromno taborišče in zažgali. Takrat je ugasnilo življenje naslednjim kurirjem: Ivanki Fink, Slavku Smoleju, Ivanu Knafliju, Francu Zakrajšku, Mirku Faganelu in Ivanu Anderlu. Januarja 1945. leta, ko so bili kurirji te postaje zopet napadeni, so izgubili soborca Janka Pretnarja-Jova.

Ciril Noč, ki je odkril ploščo, je na slovesnost prišel z nogo v mavcu. Dan poprej sem po telefonu poklical bolnico Jesenice in jim povedal, kaj je bil Ciril med vojno in našo željo, da bi on odkril ploščo. Razumeli so, dali Cirilu nogo v mavcu, jo opremili za pohod, zaščitili pred vodo in tako omogočili, da je lahko opravil dolžnost, ki je zanj pomenila čast in priznanje za njegove zasluge.

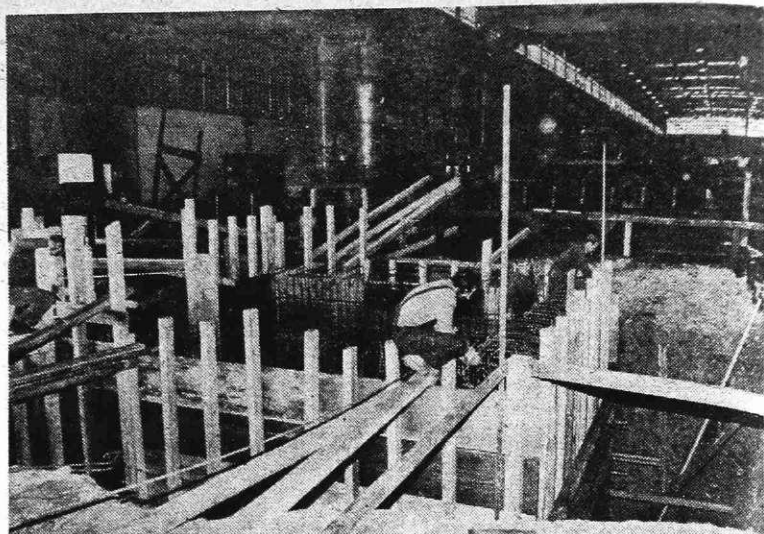
Po končani proslavi smo se kurirji zbrali in dogovorili za proslavo v soboto, 9. oktobra, v Srednjem vrhu, ko bomo odkrili ploščo kurirski postaji G 32 in obenem zadnjo na Gorenjskem. To bo zaključna in zato tudi vsebinsko bogatejša proslava, čeprav brez kakršnihkoli družbenih sredstev. Vsak pride na svoje stroške, pa tudi organizacija in delo sta opravljena prostovoljno. Ugotovili smo tudi, da skoraj ni proslave, na kateri bi bilo zbranih toliko mladine, kolikor jih je ob odkrivanju plošč kurirjem.

V Srednji vrh zato vabimo vse kurirje Gorenjske, mladino in ostale prebivalce, saj bomo s tem dali priznanje partizanskim kurirjem, ki so dali velik prispevek pri osvoboditvi domovine.

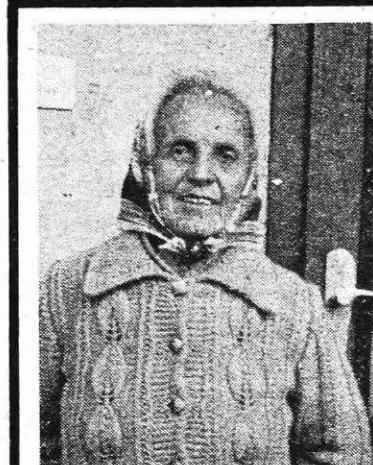
Se enkrat vas zato vabimo 9. oktobra po sledeh kurirjev v Srednji vrh. Proslava bo ob 11. uri. Jaka Klinar

Staro in novo (Foto S. Kotalj)

Izgradnja temeljev v valjarni bluming — tretja hala za postavitev novega brusilnega stroja (Foto I. Kučina)

JULKI V SLOVO

V četrtek, 30. septembra, smo v globoki žalosti izročili zemlji, kar še je ostalo od nadvse delavne žene in požrtvovalne kulturne delavke Julke Dolzanove iz Zabrznice. To je bilo njeno zadnje »ljudsko srečanje«. Vsi, ki smo Julko poznali in vedeli za njeno delavnost, smo se čudili, kje je jemala ta drobna in majhna ženica energijo, da je postorila vse to, kar je. Kot šivilja, pletilja in še z drugimi najrazličnejšimi priložnostnimi zaposlitvami je nabrala 36 let delovne dobe. Brat na njenem kmečkem domu je imel za vsa kmečka dela in drugo na razpolago »teto Julko«. Dve njeni starejši sestri sta imeli v njej negovalko do smrti. To je bila ena Julka.

Druga Julka pa je kot igralka in režiserka izgorevala za dramsko umetnost skoraj 70 let. Sedemletna je prvič stopila na oder kot igralka. Ko je med vojnami hodila s sestrama v Ljubljano šivat, so rade pohitele v gle-

dališče, seveda na dijaško stojišče, ker ni bilo denarja za druge vstopnice.

Kmalu po prvi svetovni vojni je začela kar sama režirati, predvsem igrice za otroke. Resneje je to delala po letu 1920.

Ko so hoteli nacisti in drugi okupatorji zbrisati Slovence in njihov jezik z zemljevida Evrope, je ta drobna ženica našla moč in pogum, da je igrala skrivaj z otroki kar na skednjih in jim tako budila in negovala ljubezen do materinega jezika.

Po osvoboditvi se je Julka kot igralka in režiserka še bolj razživila. Da bi svoje režisersko delo še bolj opravičevala, je obiskovala režiserski tečaj na Jesenicah. Tako je vse od osvoboditve pa do letošnjega junija preživela skoraj vse jesenske, zimske in pomladne večere med igralci. Režirala je kar trem skupinam: otroški, odrasli in upokojencem. Trdo delo, pogum, požrtvovalnost in zaupanje v mlade in starejše igralce je rojevalo čudeže.

Julka je uživala, da je lahko z odrskih desk posredovala najlepše misli in čustva predvsem domačim dramatikom, to pa so bile misli in čustva tudi njene plemenite osebnosti. Posebno navdušena je bila nad lepotami in vrednotami naših ljudskih iger.

Za vse njeno bogato delo na kulturnem področju je prejela leta 1979 najvišje občinsko priznanje Čufarjevo plaketo.

Življenje Julke Dolzanove je bilo neprestano trdo delo in kljub temu je smrtno bolna rekla: »Ne bi se rada umrla, ker mi je na zemlji vendar tako lepo«. Vse težave, grenkobe in skrbi, ki jih v njenem 78-letnem življenju ni bilo malo, je zmogla premagati, le smrti ni bila kos.

M. S.

PIONIRJI, VESELO NA DELO

29. septembra je dan pionirjev. Prve čete pionirjev so ustanovili v Šmarjeti na osvobojenem ozemlju Dolenjske leta 1942. V vasi Suho v Beli Krajini je bil ustanovljen pionirski odred leta 1943. Ustanovili so ga pionirji naših let med vojno. Pomagali so pri kmečkem delu in zbirali vse potrebno za partizansko bolnico na Kočevskem Rogu.

V naši šoli smo imeli ta dan prvo pionirsko konferenco. Zapeli smo pionirsko himno in pesem Janez, kranjski Janez. Razred smo okrasili z napis: »Pionirji, veselo na delo! Za domovino po Titovi poti naprej!«. Imeli smo zastavo in sliko tovariša Tita.

Izvolili smo predsednika, tajnika in blaginika pionirskega odreda. Predsednica je Suzana Malek, tajnica Gordana Ignjatič in blajnik Samir Brdar.

Govorili smo tudi o pionirskem delu. Učenje je prvo delo pionirjev. Pomagali bomo starejšim ljudem. Še naprej bomo skrbeli za čisto okolico šole in doma. Dogovorili smo se za zbiralne akcije starega papirja, železa in steklenic. Skrbeli bomo za varno pot v šolo in upoštevali prometne predpise. Pomagali bomo slabšim učencem.

Razredni predsedniki bodo poročali vsak mesec o našem delu. Na konferenci sta tovarišica ravnateljica in mentorica šolskega športnega društva podelili diplome in športne značke »DOBREGA ŠPORTNIKA« za II. in III. stopnjo.

Naša konferenca mi je bila všeč. Obljubili smo, da se bomo trudili, da bomo dobri pionirji.

Suzana Malek
OS Polde Stražisar

ZA ULTRAZVOČNO RENTGENSKO APARATURO SO DAROVALI

V mesecu septembru so za nakup ULTRAZVOČNE RENTGENSKO APARATURE v jeseniški bolnici darovali:

- delavci kadrovskega sektorja železarne Jesenice dodatno k vencu za pokojnega Franca Kobentarja 1.000,00 din,
- komite za varstvo okolja občine Jesenice namesto cvetja na grob pokojnemu Ivanu Geršaku 900,00 din,
- Rudolf Arh, Kočna 23, Blejska Dobrava, kot lastni prispevek 2.000,00 din.

Skupno se je doslej steklo 66.088,00 dinarjev. Delavci Splošne bolnice Jesenice in uredništvo Železarja se vsem darovalcem zahvaljujejo za prispevke.

Pridružite se tudi vi in namesto vencev in cvetja na grob pokojnim ali namesto drugih daril, volil, čestitk in podobno, nakažite na žiro račun: SPLOŠNA BOLNICA JESENICE, številka: 51530-603-31205 z navedbo: »namesto venca za tega in tega ... darila in podobno.

PESEM NAROD PLEMITI IN GA TUDI OHRANJA

Izvršni odbor Zveze kulturnih organizacij Jesenice se je na osnovi opredelitev in zaključkov zadnje programske-volilne konference zveze odločil, da bo poskušal s problemskimi konferencami obdelati celotno kulturno dejavnost v občini, na katerih bi opredelili dolgoročne naloge in usmeritve delovanja zveze na posameznih področjih. To pa bi se seveda moralo odražati v politiki in programski usmeritvi Kulturne skupnosti Jesenice.

Da so na prvo problemsko konferenco, ki je bila v četrtek, 30. septembra, in katere se je udeležilo dve tretjini vabljenih predstavnikov, vključili glasbeno dejavnost, ni naključje. Za to so se pri ZKO odločili, ker je glasbena dejavnost v občini najbolj masovna ljubiteljska dejavnost in ker opazajo na nekaterih področjih stagnacijo.

1.115 AKTIVNO VKLJUČENIH OBČANOV V GLASBENO DEJAVNOST

Ervi referent na problemski konferenci je bil Marjan Jemec, predsednik komisije za glasbo pri ZKO, ki je predstavil problematiko vokalne glasbene dejavnosti v občini. V sedmih odraslih pevskih zborih in dveh vokalnih oktetih ter štirinajstih šolskih pevskih zborih deluje 750 pevcev. Poleg samostojnih koncertov doma in na gostovanjih zbori sodelujejo tudi na različnih revijah in srečanjih, gostujejo v zamejstvu in pokrivajo vse kulturne potrebe v občini ob raznih praznikih, praznovanjih, komemoracijah in podobno.

Ob vsem tem je seveda v ospredju problematika strokovnih kadrov — zborovodij. Razveseljivo je, da se povečuje število glasbenih pedagogov na šolah, ki bodo v treh letih popolnoma pokrite s tem kadrom in tako lahko pričakujemo še povečanje števila šolskih pevskih zborov. Nasprotno temu pa se število zborovodij za odrasle pevske zore iz leta v leto manjša. To povzroča velike težave obstoječim zborom pri ohranjanju doseženega, povsem pa onemogoča ustanavljanje novih zborov, čeprav za to obstojijo objektivne možnosti. Med zborovodji so tudi velike razlike glede strokovne usposobljenosti, zaradi česar bi morali več načrtno pozornosti nameniti strokovnemu izpopolnjevanju zborovodij in usposabljanju novih.

Ob dejstvu, da v šolskih pevskih zborih prepeva okrog 600 pevk in pevcev, ne bi smel biti problem dotoka novih pevcev v odrasle pevske zore. Vendar temu ni tako, za kar je nedvomno več vzrokov; med drugim nezadostna povezanost med zbori, pomanjkanje kvalitetnih zborovodij odraslih pevskih zborov, nerazvita kulturna dejavnost v šolah umerjenega izobraževanja in podobno.

Le nekateri zbori so uspeli dobiti ustrezno povezavo z uporabniki in imajo zato tudi večje obveze glede nastopov. Drugi zbori nimajo ustrezne programske osnove svojega delovanja in seveda to vodi v neke vrste malodušje. V tem se še enkrat kaže neustreznost organiziranja in povezanost pevskih zborov od republike do občine, pri čemer je krivda tudi v slabem medsebojnem komuniciranju in pretoku informacij. Osnova delovanja zborov bi morala biti skrbno izbrana glasbena literatura za posamezno sezono, kar pevec motivira za delo in na osnovi tega oblikovan usklajen program nastopov. Kvalitetno izvajanje programov vodi tudi do snemanja za radio in televizijo. Za motiviranje in popularizacijo pevskih zborov bi bilo velikega pomena, če bi lokalna radijska postaja Triglav uspela posneti vse delujoče zore in jih občasno vključevati v svoje redne programe.

Referent je ob sklepu tega poglavja poudaril, da bi morali sprejeti ustrezne ukrepe in aktivnosti, da bi vokalni glasbi v občini vrnil pred časom doseženo kakovost in še večjo množičnost. Pri tem je poudaril predvsem skrb za pridobivanje in usposabljanje zborovodij, kar glede na to, da imamo sedaj v srednji glasbeni šoli, pedagoški akademiji (smer glasba) in glasbeni akademiji 15 študentov iz naše občine, ne bi smelo biti nepremostljiv problem. Izobraževalna skupnost občine ima dva študenta na pedagoški akademiji (glasba) in dva študenta na glasbeni akademiji, medtem ko so štiri študentje ostale neizkoriščene. To pomeni, da bi morali večjo skrb nameniti kadrovski politiki, da bi te kadre tudi obdržali na Jesenicah, v stipendiranju pa bi se morala vključiti tudi Kulturna skupnost Jesenice.

Več pozornosti bo potrebno nameniti izboru glasbene literature in programiranju nastopov. Pri tem je bilo doslej vse preveč formalizma in nepovezanosti s porabniki, oziroma z delavci v materialni proizvodnji, ki na osnovi svobodne menjave dela prispevajo sredstva za kulturo in bi prek svojih delegatov morali sodelovati pri oblikovanju programov. In ne nazadnje bomo morali v občini poskrbeti za večjo povezanost med pevskimi zbori in pospeševati nadaljnje ustanavljanje šolskih kulturnih društev tako v osnovnih šolah kakor tudi v šolah usmerjenega izobraževanja.

»GLASBENA MLADINA« POMEMBEN DEJAVNIK GLASBENE KULTURE V OBČINI

Organizacijo koncertnih nastopov in gostovanj drugih kvalitetnih zborov, orkestror in solistov so v občini izvajali Zveza kulturnih organizacij, Kulturna skupnost ali posamezna društva oziroma organizacije v okviru medsebojne menjave. Za osnovnošolsko in srednješolsko mladino pa to že šesto leto opravlja Glasbena mladina občine, ki letno organizira tri do štiri koncerte znanih slovenskih glasbenikov, v program pa so vključili tudi pihalni orkester Jeseniških železarjev in mešani pevski zbor Blaž Arnič. V to koncertno dejavnost so zajeti otroci iz predšolskih vzgojnovarstvenih organizacij, učenci osnovnih in srednjih šol, medtem ko s koncerti za odrasle niso uspeli. Precej teh koncertov je v samih šolah.

INSTRUMENTALNA GLASBENA DEJAVNOST V OBČINI DOKAJ SKROMNA

O instrumentalni glasbeni dejavnosti v občini je spregovoril Ivan Knific, ki je že v uvodu ugotovil, da je dokaj skromna, čeprav v glavnem pokriva vse tovrstne potrebe v občini. Poleg nekaterih komornih zasedb v jeseniški glasbeni šoli deluje le še pihalni orkester Jeseniških železarjev, kajti prenehala je delovati godba na Hrudišču, pred leti pa že dovolj kvalitetni godalni orkester. Sicer se tu in tam porajajo misli o ponovni ustanovitvi godalnega orkestra ali vsaj salonskega orkestra, različnih komornih skupin, za kar imamo ustrezen kader, vendar od pobud dalje ne pridemo, kajti za to so potrebni organizatorji in tudi denar.

Pihalni orkester Jeseniških železarjev šteje danes 57 bolj ali manj aktivnih članov, od tega je 50% železarjev. Orkester je v zadnjem času imel poprečno po 77 nastopov letno, poleg tega pa je sodeloval poprečno še na 25 pogrebi in treh žalnih komemoracijah. Da bi to delo opravili čim bolj kvalitetno, so letno imeli poprečno po 96 skupnih in 20 sekcijskih vaj. Seštevek vsega tega pokaže, da je vsak član orkestra poprečno letno žrtvoval čez 700 ur svojega prostega časa ali 88 »ših-tov«.

Pri delu z orkestrom se srečujejo z mnogimi potrebami in problemi. Med največje probleme sodi vzgoja mladega kadra, kaj je prisotno že dalj časa, potrjuje pa ga dejstvo, da jeseniški orkester sodi po starosti godbenikov med najstarejše v Sloveniji. Kljub prizadevanjem je zaenkrat v tem pogledu pomoč jeseniške glasbene šole še malenkostna, ker je tudi interes mladih za učenje pihalnih in trobilnih instrumentov majhen.

Delo orkestra ovira tudi pomanjkanje prostorov. Prostor za vaje so z lastnim prizadevanjem estetsko in akustično uredili, manjka pa jim nekaj manjših prostorov za individualne in sekcijske vaje in delo z mladimi glasbeniki, pa tudi shrambe za svoj arhiv nimajo. Rešitev tega vprašanja je mogoča v stavbi gledališča, vendar se to že predolgo zavlačuje.

Govornik je omenjal tudi težave godbenikov glede večizmenskega dela, izrednih dopustov za nastope in podobno. Če je delovanje pihalnega orkestra širši družbeni interes, potem bi ta vprašanja tudi v širšem družbenem interesu morali rešiti, ne pa samo obljubljati in z njimi odlasati.

V GLASBENI ŠOLI JESENICE 308 UČENCEV

O dejavnosti glasbene šole in njenih problemih je poročal njen ravnatelj Janko Pribošič. Že v uvodu je poudaril, da se politika glasbene šole

ne ločuje od interesov družbe, to je, da ustreza željam občanov po glasbeni izobrazbi, da se v njej šolajo in usposablja kadri za potrebe glasbene ljubiteljske dejavnosti in da je osnova za poklicno usmerjanje, vendar pa se pri vsem tem razhajajo interesi šole oziroma družbe in interesi učencev oziroma njihovih staršev. Pritisk na šolo je velik, saj so letos morali odkloniti kar 40 kandidatov, žal pa se od 308 učencev na matični šoli in v dislociranih oddelkih le 24% učencev šola za neposredne interese družbe in od tega 63,5% za potrebe pihalnega orkestra. Največji interes učencev oziroma, še bolj rečeno, njihovih staršev je za učenje klavirja, harmonike, violine, kitare in blok flavte, ki zajemajo kar 53% vseh učencev glasbene šole. V glasbeno šolo je tako vključenih 7,6% osnovnošolskih učencev, medtem ko je slovensko poprečje sedem odstotkov.

Glasbena šola ima kljub velikim interesom za glasbeno usposabljanje omejene možnosti, ker ne sme razširjati svoje dejavnosti zaradi omejevanja sredstev, čeprav občinska izobraževalna skupnost za to dejavnost daje pomembna sredstva — okrog širi milijone dinarjev letno. Šolnino, ki jo plačujejo učenci in ki je najnižja med gorenjskimi občinami, naj bi šola pokrivala materialne stroške.

Prostorske možnosti za delovanje šole so po besedah referenta poštastne. K temu se pridružuje še leta in leta prisotno vprašanje ustreznih strokovnih kadrov. Na šoli sedaj deluje sedem stalnih in deset honorarnih oziroma pogodbenih strokovnih delavcev. Vse to seveda tudi ovira normalno, predvsem pa še bolj kvalitetno delo šole.

Sola igra tudi pomembno vlogo glede kulturne ponudbe v občini, saj sodeluje s programi, ki jih izvajajo učenci, na številnih krajevnih in društvenih prireditvah, čeprav za tovrstno dejavnost ne prejema nikakršnih sredstev.

Glede strokovnih kadrov je ravnatelj Pribošič menil, da sedanje usposabljanje na glasbeni akademiji ne ustreza potrebam po glasbeno-pedagoškem kadru, kajti na akademiji vzgajajo oziroma usposabljajo izključno instrumentaliste-soliste, kateri cilj po končanem šolanju je, da se zaposlijo v profesionalnem instrumentalnem ansamblu in so v glavnem za glasbeno-pedagoško delo izpuščeni. Tako smo tudi na Jesenicah izgubili že številne fakultetno izobražene kadre. To se seveda neposredno povezuje tudi z usposabljanjem kadrov za vodenje ljubiteljskih pevskih zborov in orkestror.

USTVARITI USTREZNO DRUŽBENO OZRAČJE

Osnovna misel, ki je bila izražena v razpravi, je bila, da so vse družbene dejavnosti zašle v neke vrste krizo, ki je pogojena tudi s krizo družbene zavesti. Zato bi morali za vse to poiskati vzroke in jih začeti s širšo družbenopolitično akcijo odstranjevati. Glede upadanja interesa za ljubiteljsko glasbeno dejavnost, kar se seveda nanaša tudi na vse ostale ljubiteljske dejavnosti, so bili mnenja, da kljub temu, da je več prostega časa, ta postaja vedno bolj dragocen in zato tisti, ki se že odločajo za ljubiteljsko dejavnost, želijo in hočejo, da jih vodijo kvalitetni strokovni kadri, oziroma da so vaje kvalitetno pripravljene.

Tudi na tem področju, so ugotovili

v razpravi, je bilo zelo veliko govorjenja brez pravega učinka. Na Jesenicah, so ugotovili, je tudi celodnevno bivanje učencev v osnovni šoli postalo velika ovira za pošolsko aktivnost mladih, ki so v osnovni šoli tudi prikrajšani pri glasbeni vzgoji, saj je omejena na eno uro tedensko. V šolah je tudi premalo prizadevanj v pogledu kulturne vzgoje, manjka tudi spodbud in prebujanja interesov pri mladih za različne izvenšolske aktivnosti. To še posebno velja za šole usmerjenega izobraževanja, čeprav je v učnih programih precej poudarka na kulturni oziroma estetski vzgoji, vendar je ta največkrat preveč formalna.

V razpravi je bilo odprto tudi vprašanje redne koncertne dejavno-

Zenski pevski zbor Milko Škoberne na srečanju v Štorah

sti za zaposleno mladino in odrasle, ki je bila pred leti že na primernem nivoju. V program koncertne dejavnosti bi se lahko vključevali tudi domači zbori, seveda pa bi morali poseči po zahtevnejši glasbeni literaturi, hkrati pa prisluhniti potrebam in interesom poslušalcev. Omenjeni so bili tudi primeri, kaj vse se lahko doseže z zavestno in organizirano akcijo, kar dokazuje primer izredno razvite glasbene dejavnosti v celjskem centru srednjih šol, kjer vsi pedagogi pospešujejo in podpirajo to dejavnost. Na naših šolah je v tem pogledu še preveč inertnosti in nezainteresiranosti. To velja tudi za organizatorje in animatorje kulturnega življenja v občini.

Pri pridobivanju novih kadrov za glasbeno dejavnost bi morali tudi zbori in pihalni orkester sami bolj angažirano sodelovati in se povezovati s šolami. Vsekakor vprašanja glasbene dejavnosti v občini, kakor tudi celotne kulturne dejavnosti, ne bi smeli prepuščati le kulturnim delavcem in organizacijam, temveč bi pri uresničevanju kulturne politike morali sodelovati tudi ostali subjektivni dejavniki v občini.

V razpravi je bilo izrečenih tudi več drugih pobud in priporočil, ki jih bodo vgradili v osnutek stališč in sklepov in jih posredovali v razpravo vsem prizadetim dejavnikom, potem pa oblikovali v akcijski program, ki bo osnova za nadaljnjo aktivnost pri razvoju glasbene dejavnosti v občini.

6. SREČANJE PEVSKIH ZBOROV SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE

V soboto, 25. septembra, se je ponovno zbrala velika družina pevcev, ki delajo v delovnih organizacijah SOZD Slovenske železarne, na svojem tradicionalnem srečanju, in sicer tokrat v Štorah. Kar 270 pevk in pevcev se je zbralo in to iz železarn Ravne, Jesenice in Štore ter predelovalcev Verige Lesce, Plamena in Žične Celje.

Pevci so nastopili v osmih zborih, po sestavi in številu različni, tako da smo lahko slišali oktet, ženski zbor, moške zore in mešane zore. Srečanje je zelo uspešno organizirala komisija za kulturo, ki deluje v okviru sindikata v delovni organizaciji Železarne Štore in komisije za kulturo pri koordinacijskem odboru sindikata SOZD Slovenske železarne. Prav gotovo je bil ta večer tudi lep prispevek kulturnih delavcev — železarjev predkongresnim aktivnostim in počastitvi kongresov Zveze sindikatov Slovenije in Jugoslavije.

Že zgodaj popoldne so pričeli prihajati pevci z Gorenjske in s Koroške na Štajersko, oziroma v Gaberje, kjer so jih tople pozdravili gostitelji iz Štor. Po prvih bežnih stikih in pozdravih ter okrepčilu so vsi pevci odšli v Šentjur pri Celju, kjer so si ogledali muzejski sobici slovenskih zdravnikov in skladateljev Andreja, Benjamina, Gustava in Josipa Ipavca. Prijazna kustosinja nam je v kratkih besedah, pa vendar z veliko ljubeznijo predstavila naše skladatelje, ki so tudi na glasbenem področju želeli našo deželo približati mnogo razvitejšim evropskim narodom ter s spevno pesmijo buditi narodno zavest pri Slovencih, ne glede na to, kje so delovali. Zato sta morda toliko bolj mogočno zazveneli rodoljubni pesmi Slovenec sem, ki jo je v muzejski sobi zapel zbor iz Žične Celje in Domovini, ki jo je zapel moški zbor Plamena iz Kroke pri spominskem obeležju skladateljev na pokopališču.

Hitro se je bližal čas nastopa, zato so morali pevci kar malo pohiteti, da so vsaj malo akustično preizkusili dvorano in se pripravili za nastop. Svoj delež k uspešni prireditvi je prispeval tudi pihalni orkester Štorskih železarjev, ki je pred koncertom izvajal glasbeni program.

Po otvoritvenem govoru so se prve predstavile pevke ženskega pevskega zbora Milko Škoberne iz Jesenic pod vodstvom zborovodkinje Mire Mesaričeve. Zapele so tri pesmi: Matija Tomca Naša mati, Radovana Gobca Ko v ranem jutru in preleško ljudsko v prireditvi Janeza Močnika Fse kaj lazi.

Kot drugi zbor se je predstavil mešani zbor Blaž Arnič iz Jesenic, ki je na tem srečanju sodeloval prvič. Na prejšnjih srečanjih je poleg ženskega zbora železarno Jesenice zastopal moški pevski zbor Vintgar, tokrat pa se je komisija odločila, da na srečanje povabi mlajše pevce. Zbor je pod vodstvom Romana Ravniča zapel Brucknerja Locus iste, Vilka Ukmarja Slovensko besedo in Lojzeta Lebiča Lubov vigrd. Oba zbora sta dobro opravila svoja nastopa in dostojno zastopala zborovsko petje na Jesenicah.

Železarno Ravne je zastopal oktet TKO Prevalje pod vodstvom Jožeta

Lesjaka. Zapeli so Stanka Bučarja Knis' liepa, kni' luba, Karla Pahorja Pozdravi in Lojzeta Lebiča Soce, moj sel. Oktet sestavljajo člani tovarne rezalnega orodja iz Prevalj, pojejo pa od leta 1970.

Drugi zbor, ki je zastopal železarno Ravne, je bil moški pevski zbor Fužinar, ki ga vodi prof. Branko Cepin. Zbor sestavljajo večinoma pevci železarne Ravne. Zapeli so Radovana Gobca Pesem XIV. divizije, Alojza Srebotnjaka Nagelj in Cirila Preglja Mam dro fletno navajeno.

Delovno organizacijo Veriga je zastopal mešani pevski zbor kulturno prosvetnega društva Veriga Lesce, ki ga zelo uspešno vodi Jože Kocjančič. Tudi ta zbor je zapel tri pesmi: Ubalda Vrabca Udar na udar, Franceta Marolta Venci beili in Karla Boštjančiča Prišel ljubi je pod okno.

Za njimi so nastopili pevci moškega zbora KUD Stane Žagar — Plamen iz Kroke. Predstavili so Josipa Ipavca Imel sem ljubi dve, Antona Medveda Popotnikova pesem in Bojana Adamiča Mamica moja. Zbor je vodil prof. Egi Gašperšič.

Predzadnji se je predstavil moški zbor DPD Svoboda Zagaj, ki je zastopal delovno organizacijo Žična Celje. Zbor vodi zborovodja Emil Lenarčič. Zapele so Ubalda Vrabca Zdravica, Petra Jereba Moj deklič in Danila Bučarja Pleničke je prala.

Zadnji so nastopili domačini — mešani pevski zbor Železar iz Štor. Zbor je bil ustanovljen pred dvema letoma na pobudo komisije za kulturo pri sindikatu železarne Štore. Vodi ga zborovodkinja Bojana Jenkovnik. Zapele so Marjana Kozina Hej, tovariši, Pavla Kernjaka Rož, Podjuna, Zila in Frana Venturinija Nočoj pa, oh nočoj.

Srečanje je pokazalo, da so bili vsi zbori dobro pripravljeni in lahko ugotovimo, da so bile skladbe podane na zadovoljivi kvalitetni višini, seveda glede na zmogljivosti posameznega zbora. To so pokazali tudi številni poslušalci v dvorani, ki so s ploskanjem nagrajevali uspešno zapete pesmi. Tudi izvajalci sami so bili verjetno zadovoljni s svojimi nastopi, zato so se na družabnem večeru ob zvokih domačega ansambla veselo zavrteli in sklepali nova poznanstva in prijateljstva pozno v noč.

Čeprav ni podana kvalitetna ocena nastopa posameznega zbora, to tudi ni bil namen tega zapisa, menim, da je celotna prireditev uspela in se je povsem ujemala z uvodno mislijo srečanja: Pojemo — ustvarjamo — prispevamo!

M. S.

Mešani pevski zbor Blaž Arnič na srečanju v Štorah

OTROK S SPECIFIČNIMI UČNIMI TEŽAVAMI

Otroci s specifičnimi (posebnimi) učnimi težavami so umsko normalno nadarjeni otroci, ki pa imajo specifične sposobnostne okrnjenosti, ki jim povzročajo težave pri različnih učnih predmetih. Te okrnjenosti so lahko posledica razvojne nezrelosti ali posebnosti živčnega delovanja.

Približno 3% umsko normalno razvitih šolskih otrok ima težje specifične učne težave. Blažje specifične težave ima 7-10% umsko normalno razvitih otrok. Torej sta v vsakem nižjem razredu osnovne šole poprečno dva otroka, ki imata specifične učne težave.

Naj navedem nekaj vzrokov specifičnih učnih težav. Pri mnogih otrocih s specifičnimi učnimi težavami vzemo od staršev, da so tudi oni imeli podobne težave. Torej ima dednost pomembno vlogo pri specifičnih učnih težavah. Te so lahko tudi posledica neenakomernega razvoja posameznih umskih področij. Tedaj ima otrok le posamezne razvojne odklone. Največkrat gre za zaostanek v sposobnosti branja in pisanja. To so motnje branja in pisanja ali legastenija. Veliko je otrok, pri katerih pripisujemo specifične učne težave različnim bolezenskim dejavnikom, ki so prizadeli osrednje živčevje med nosečnostjo matere, med porodom, ali v prvih letih otrokovega življenja. Matere teh otrok povedo, da so v nosečnosti krvavele, močno bruhaile ali imele druge nosečnostne težave ali bolezni. V nekaterih primerih pripisujemo specifične učne težave nedonošenosti ali prenošenosti, dolgemu in kompliciranemu porodu, klesčnemu porodu, oživiljanju otroka itd. Možno je tudi, da je vzrok bolezen osrednjega živčevja, ki jo je otrok preboleval v prvih letih življenja, na primer, vnetje možganov, poškodbe glave, pretres možganov. Mnogokrat pa sploh ne vemo, kaj je vzrok specifičnih učnih težav.

Zaradi posebnih sposobnostnih okrnjenosti, kot so motnje pri branju in pisanju, šibka in kratkotrajna pozornost, pozabljivost, slaba predstavljenost, je marsikateri otrok s specifičnimi učnimi težavami kljub normalni umski razvitosti v šoli slab učenec. Za otroke s specifičnimi učnimi težavami je namreč značilno, da obstaja razkorak med njihovimi navideznimi umskimi sposobnostmi in zmogljivostmi ter dejansko učinkovitostjo in uspehom v šoli. Prav ta razkorak je vzrok mnogih otrokovih težav. Tako so starši in učitelji pogosto krivični do otroka, saj menijo, da bi otrok lahko bolje sodeloval v šoli, če bi hotel. Otroci s specifičnimi učnimi težavami imajo izrazita nihanja pri delu. So »dobri« dnevi, ko otrok še kar lepo piše, je sposoben samostojno narediti nalogo, se hitro nauči, nato pa pridejo »slabi« dnevi, ko postane neukinkovit, pisava se poslabša, v šoli dobiva slabe ocene. Ob slabih dnevih je celotno otrokovo vedenje manj zrelo in slabše organizirano. Nekateri otroci s specifičnimi učnimi težavami so »vremenski«. Slabe dneve imajo ob spremembi vremena ali ob slabem vremenu. Slabi dnevi nastopijo tudi takrat, ko je otrok v čustveni stiski, ali če se povečajo zahteve in pritiski.

V razvoju večina otrok »preraste« specifične učne težave. Pri večini težave do pubertete povsem izginejo, pri drugih se bolj ali manj omilijo. Da bi otrok sčasoma premočil svoje težave, sta potrebna potrpežljivost in razumevalno ravnanje staršev in učiteljev ter ustrezna pedagoška pomoč. Otroci ne piše slabo, ne bere slabo, ni raztresen, pozabljiv, površen, neroden, nemiren zato, ker bi bil malomaren, len, zanikr, »zleht«, ampak zaradi nekaterih posebnosti razvoja živčnega delovanja. Otroka s specifičnimi učnimi težavami prizadeva zlasti neuspeh v šoli ter nerazumevanje in neustrežno ravnanje staršev in učiteljev. Starši otroka s specifičnimi učnimi težavami naj upoštevajo okrove dobre in slabe dneve. Ob

dobrih dnevih lahko od otroka več zahtevajo, ob slabih dnevih manj. Ker otroci s specifičnimi učnimi težavami pogosto sam slabo ureja in razporeja svoj prosti čas, prostor, energijo, naj mu starši pri tem pomagajo in ga spodbujajo, vendar naj mu pomagajo le toliko, kolikor je nujno. Paziti je treba, da ne postane otrok pri učenju odvisen in nesamostojen. Pri delu potrebuje tak otrok veliko spodbud in pohval, izkaže naj se v svojih dobrih in močnih področjih, saj si tako krepi zavest o lastni zmogljivosti in vrednosti. Starši in učitelji naj ne obremenjujejo otroka s tem, da od njega zahtevajo lepo pisanje.

Če ima otrok težave pri branju, če počasi bere, naj mu starši na glas

veliko berejo, predvsem knjige, ki so mu všeč. Z branjem se bogati njegov besedni zaklad, širi se mu znanje. Otroci lahko dela učinkovito le v krajšem časovnem presledku, kakšnih 20 min. Nato naj ima odmor in možnost za razgibanje in sprostitve. Zelo pomembno je menjavanje opravil – učenja, pisanja, risanja in igre, sprostitve. Pestrost pri delu zmanjšuje otrokovo naveličanost in utrujenost. Če je otrok s specifičnimi učnimi težavami nemiren, potrebuje veliko gibanja in veliko prostora. V podaljšnem bivanju ali v drugih oblikah popoldanskega šolskega dela mnogi otroci s specifičnimi učnimi težavami odpovejo, marsikdaj postanejo tudi disciplinirani težavni. Za take otroke je bolje, če imajo varstvo in učno pomoč v popoldanskih urah doma. Razen seveda v primeru, če so v šoli posebne možnosti za pomoč otrokom s specifičnimi učnimi težavami. Staša Jensterle

DOLIKOVCI NA ŠIROKI FRONTI

Prav gotovo bodo letošnje leto kroniki zabeležili kot najuspešnejše leto likovnega kluba DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice po uspešni likovni šoli, likovnih kolonijah, oziroma udeležbah v njih, predvsem pa po izredno številnih predstavah svojih likovnih ustvaritev tako na Jesenicah, kakor v drugih krajih Slovenije in Jugoslavije.

Ze v teh dneh, to je od 8. do 15. oktobra bodo slikarji kluba s 50 slikami sodelovali na skupni razstavi z inovatorji jeseniške železarne, ki bo povezana tudi z zgodovinsko razstavo dokumentov in eksponatov o stavkah v jeseniški železarni med obema vojnama, ki jo je pripravil tehnični muzej Železarne. Razstava je prirejena v počastitev 10. kongresa Zveze sindikatov Slovenije, nosilec organizacije pa je TOZD Remontne delavnice Železarne. Razstavo bodo odprli jutri 8. oktobra ob 17. uri v novih trgovskih prostorih na Cesti maršala Tita (Center 2).

Skoraj zanesljivo pa bodo Dolikovci svoj višek dosegli z razstavo stotih slik, ki so jih izdelali člani, na sejmu stanovanjske opreme v Kranju od 15. do 22. oktobra.

Za obe omenjeni razstavi so svoja dela prispevali: Rudolf ARH, Danica Bem-GALA, Franc BERCE, Branko ČUŠIN, France DOLINŠEK, Nika HAFNER, Janko KOROŠEC, Zdravko KOTNIK, Janez KOZAMERNIK, France KREUZER, Pavel LUŽNIK, Tine MARKEŽ, Tone TOMAZIN, Cveto VELIKAJNE in Marjan ŽIDANEK.

V mesecu septembru je član likovnega kluba DOLIK Janko KOROŠEC razstavljal svoje slike v olju v Zrenjaninu. V istem času pa se je s svojimi olji, pasteli in akvareli v Tolminu predstavljala tudi član DOLIKA Jože DAKSKOFER.

GALERIJSKA IN LIKOVNA DEJAVNOST V OBČINI RADOVLJICA

Galerijsko-razstavno dejavnost po programu muzejsko galerijskega odbora pri Kulturni skupnosti Radovljica izvajajo v Šivčevi hiši v Radovljici muzeji radovljiške občine, v Festivalni dvorani na Bledu likovna sekcija KUD Bled, v drugih krajih občine in v delovnih organizacijah pa likovna skupina LIKOR pri ZKO Radovljica, posamezne likovne sekcije kulturnih društev in foto kino klub Radovljica in Bohinjski.

Muzejsko galerijski odbor skuša posredovati kakovostne in pestre likovne, fotografske in muzejske razstave in usmerjati galerijsko politiko na območju celotne občine. Ker je sestavljen pretežno iz delegatov izvajalcev, odbor nima odločujočih pristojnosti, ampak strokovne in organizacijske. Predloge in stališča posreduje v potrditev skupščini Kulturne skupnosti in posameznim izvajalcem.

Muzeji radovljiške občine so izvajalci celotne galerijske dejavnosti v Šivčevi hiši. Letno prirejajo od osem do deset razstav, od teh štiri petine likovnih in eno petino muzejskih. Delavci muzeja se zavzemajo, da bi letno založili vsaj dva kataloga: enega za domačega razstavljalca, da bi mu s tem skušali odpreti pot v širši likovni prostor in enega za umetnika s širšega območja Gorenjske ali republike in tako

ustvarjati vidnejše mesto in uveljavitev galerije Šivčeva hiša v širšem slovenskem likovnem prostoru.

Postavitve ene muzejske razstave letno sodi v redni načrt muzejsko galerijskega odbora, vendar pa so muzeji radovljiške občine doslej uspešno tak razstavo postavili le enkrat, in sicer prvič letos v juliju in avgustu na temo svečarska obrt.

Organizirano galerijsko dejavnost v Šivčevi hiši je dokaj ustrezna, zato je ne bi kazalo bistveno spreminjati. Programiranje razstav za naslednje leto odbor opravi v oktobru tekočega leta. Program že doslej ni bil predvsem rezultat prijav razstavljalcev, ampak premišljen načrt, sestavljen iz prijav in vabljenih avtorjev, kar naj bi veljalo tudi v bodoče. Taka razstavna politika bo lahko tudi nadalje zagotavljala kvaliteto in pestrost.

Najbolji pereč problem je prizidek Šivčeve hiše, ki ga Zavod za spomeniško varstvo iz Kranja še vedno ni dokončal. Razen tega zavod še nekaj let zaseda zadnji prostor na dvorišču Šivčeve hiše za spravilo orodja, ki bi ga galerija nujno potrebovala za depojski prostor.

Velika pridobitev za galerijo in stari del mesta Radovljica bi bila tudi dokončna ureditev Šivčeve hiše, za katero pa bi morala občinska skupščina in Kulturna skupnost Radovljica nameniti posebna finančna sredstva. Načrti za ureditev hiše so bili izdelani že pred leti v Zavodu za spomeniško varstvo Kranj (inž. arh. Peter Fister).

Omejitev izplačil za osnovna sredstva onemogoča zaključna dela v zgornjem prostoru Šivčeve hiše, ki bi bil namenjen stalni razstavi male grafike in male plastike ali pa občasnim tematskim razstavam.

Odprto ostaja tudi vprašanje plačevanja prispevka razstavljalcem v vseh razstavnih prostorih v občini, ki lahko pripelje do velikih sprememb, predvsem pa do zmanjševanja števila razstav. JR

OB 70-LETNICI NOGOMETA NA JESENICAH

V preteklem mesecu so jeseniški nogometaši tiho in skromno proslavili 70-letnico nogometa na Jesenicah. Ta lep jubilej so počastili s prijateljsko nogometno tekmo z moštvo Olimpije iz Ljubljane, članom prve zvezne nogometne lige in slavnostno sejo nogometnega kluba Jesenice, na kateri je o sedemdesetletnem razvoju nogometa na železarskih Jesenicah spregovoril VIKTOR BRUN, eden izmed veteranov tega športa na Jesenicah, ki je v svojem govoru poudaril:

»Ko pogledujemo to časovno dolgo obdobje jeseniškega nogometa, ne moremo mimo dejstva, da gre za enega najstarejših nogometnih klubov v Sloveniji in tudi v Jugoslaviji. Zapis in ustna izročila nam povedo, da je bil nogomet leta 1912 poleg telovadbe in smučanja ena prvih športnih panog, ki jih je gojila napredna slovenska mladina v našem železarskem revirju. Čeprav smo ob 60-letnici bolj podrobno analizirali razvoj, je prav, da ga obnovimo tudi letos.

PIONIRJI JESENŠKEGA NOGOMETA SO BILI GIMNAZIJCI

Znano je, da so bili leta 1912 ustanovitelji in pobudniki nogometa na Jesenicah gimnazijci, ki so začeli s tako imenovanim »žehsarskega« nogometom. Nogometno igrišče so imeli na Zalah, na prostoru, na katerem je danes carinarnica in parkirišče. Svoj nogometni klub so imenovali »GOLICA«. Na Savi (danesnja okolica Železarne) pa so Jesenici dobili lokalnega tekmeča, Savčani so nogometno igrišče uredili v »Vrbju«, pod tovarniškim nasipom ob levem bregu Save. Danes je to igrišče pokrito z žlindrinami ugasi in drugimi metalurškimi odpadki.

Obstoj treh nogometnih ekip je omogočal medsebojna srečanja. Dovžani so gostovali na Zalah, Jesenici pa so jim naslednje nedelje to vrnil. Podobno so se dogovorili tudi Savčani in Jesenici. Dovžani so poskrbeli še za malo romantike. Na Jesenice so pripotovali z lojtnikom in konjsko dvoprego, s polno košaro dobrot iz kmečke kašče ter dosti pokalice (krahrlje) – neke vrste brezalkoholna pijača – za svoje žejne in nadobudne nogometaše.

Jesenici so odigrali tudi eno mednarodno tekmo s Tržačani v Milanovem logu (danesnje naselje Gradisa). Za to tekmo jim je posestnik Schrey posodil svoj travnik. Gostje so bili že večji nogometaši, pa so s 13 goli »naklestili« domačine. Domačini pa poraz ni preveč prizadel, kajti od svojih gostov so se tudi nekaj naučili. Žal je ta nogometni polet in zanos prekinila prva svetovna vojna.

To začetno obdobje jeseniškega in dovžanskega nogometa nam odkriva spoznanje, da so ga njegovi pionirji gojili z mladeniškim žarom, rekli bi lahko: prijetno so povežali še s koristnim. Zato lahko ta začetek nogometa štejemo sicer za kratko, vendar romantično obdobje.

MNOŽIČNI RAZVOJ IN KVALITETNI NAPREDEK JESENŠKEGA NOGOMETA V OBDOBJU MED OBEMA VOJNAMA

Po končani prvi svetovni vojni se življenje v našem revirju še nekaj časa ni umirilo. Slo je za našo slovensko Koroško, za našo severno mejo. V teh borbah so sodelovali tudi Jesenici, ki so pozneje dajali ton našemu športnemu življenju.

To so tudi razlogi, da se je jeseniški športni življenje obnovilo šele leta 1920. Nogometaši Golice pa so se odločili za pravi »angleški« nogomet. Za uresničitev svojih namer so poskušali primerno lokacijo in ustrezno površino. Nogometaši Golice so dobili v najem zemljišče pod nekdanjim kamnolomom v Podmežakli, imenovano »Mojstrana«. Na tej lokaciji je danes športni park v Podmežakli.

Tedanjemu rodu jeseniških nogometašev in športnikov ni bilo ničesar podarjenega. Nogometne površine so izklesali iz skalovja in divje prirode in vložili ogromno prostovoljnega dela. Moral bi biti pesnik, da bi te izjemne delovne napore in privrženosti športu lepše in ustrezneje izrazil.

Nogometaši Golice so bili odsek jeseniškega Orla (telovadna organizacija), delovali pa so do leta 1925. Prenekali so po sklepu svoje osrednje zveze v Ljubljani. Golice so nadomestili nogometaši Edinosti, ki so podedovali že primerno urejeno zeleno površino. Tudi na Dovjem je med tem deloval in tudi prenehal SK Triglav, ki je imel prav uspešno nogometno enajsterico. Nekaj igralcev uklinjevala Triglava se je priključilo Edinosti, ki je z njimi oblikovalo moštvo, ki je zmoglo že precej dopadljivo moštvo igrati, s katero je privlačilo vedno več gledalcev. Žal je tudi Edinost 1929. leta prenehala s svojim delovanjem. S tem pa ni bilo konec jeseniškega nogometa, kajti že v letih 1926/27 se pojavijo trije novi organizirani nogometni kolektivi: nogometni odsek DKD Svoboda Jesenice, nogometni odsek Borec Jesenice (nadomestilo Golice) in NK Triglav Jesenice – zavod za poznejšega Bratstva. Nogometaši vseh treh klubov so imeli eno skupno društvo koristil nogometna igrišča v »Vrbju« na vzhodni strani Železarne pod nasipom, kjer so za Savčani zaorali ledino pred prvo svetovno vojno. Z ukinitvijo Edinosti so se iz »Vrbja« v »Mojstrano« preselili nogometaši Bratstva. V nekaj letih so člani Bratstva vložili ogromno prostovoljnega dela, da je ta prostor postal primeren športni objekt. K temu je leta 1937 nekaj primaknila tudi tedanja uprava Kranjske industrijske družbe.

Ko govorimo o nogometnem gibanju na Jesenicah v dvajsetih in v začetku tridesetih let, velja omeniti številne nogometne klube, ki so jih »ustanavljali« mladi nogometni navdušenci v svojih sosedah in si napovedovali medsebojna srečanja. To je bilo hkrati zaledje, iz katerega so rasli nogometni talenti.

V tem obdobju so na Jesenicah pogosto gostovale enajsterice iz Celovca in Beljaka, pa tudi Kranjčani, ljubljanski Primorci, Ilirija in Hermes (danes Ljubljana). Delovanje treh nogometnih organizacij in njihova pogosta medsebojna srečanja so

pospeševala razvoj in napredek jeseniškega nogometa. Bratstvo se je 1933. leta včlanilo v Jugoslovansko nogometno zvezo, Svoboda, ki se je preimenovala v Enakost oziroma Kovinar, je to storila nekaj let pozneje, Borec, preimenoval v ASK Gorenje, pa je ostal izven te organizacije.

Moštvo Bratstva je sprva tekmovalo v prvem razredu ljubljanske nogometne zveze, od leta 1939 dalje do razpada stare Jugoslavije pa v enotni slovenski nogometni ligi. V sezoni 1938/39 je Bratstvo doseglo svoj največji nogometni uspeh, in sicer drugo mesto v Sloveniji, porazilo ga je le moštvo ISSK Maribor, ki je tedaj slavilo 20-letnico svojega obstoja. Ko zaključujemo to obdobje, je treba reči, da se je nogomet tedaj gojil iz povsem ljubiteljskega nagiba. Nogometni klubi so delovali v izjemno tudi denarnih težavah, iz katerih so se reševali s klubskim posojilom članov. S pranjem in krpanjem nogometne opreme ni bilo stroškov. To so zastopali in izmenično opravljale matere ali sestre nogometašev. Lik športnika se je gojil z dokaj strogimi merili in kriteriji. Pri Bratstvu je bila, na primer, uvedena šestdesetna kandidacijska doba za sprejem v članstvo.

Kaže, da je že tradicija, da so jeseniške nogometaši že od nekdaj pomemben delež prispevali nogometaši z luča, kot temu radi rečemo. Tako sta leta 1930 in malo pozneje našemu jublatu pomagala Aco Lazič in Bruno Knežević, da se je postavil na svoje noge, šele nekaj let pozneje se pojavijo trenerji iz Ljubljane.

OBDOBJE PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

Med drugo svetovno vojno je nogomet v okupacijskih razmerah nekaj časa deloval, počasi pa je usahnil, ker je večina nogometašev odšla v NOV ali so bili izseljeni v nemška taborišča. Druga svetovna vojna je pustila v jeseniških nogometnih vrstah velike praznine. Ostalo je razmeroma dobro jedro nogometašev, ki so se vrnili iz NOV ali pregnanstva.

Svoje športno društvo so po svobodi poimenovali po znanem španskem borcu in legendarnem komandantu dražgoške bitke ter narodnem heroju Jožu Gregorčiču, ki je bil tudi aktivni nogometaš in organizator pri jeseniški Svobodi med obema vojnama.

Obdobje po osvoboditvi je sicer najdaljše v življenjski dobi jeseniškega nogometa, saj je že preseglo polnih 37 let. Osnovne značilnosti tega obdobja bi lahko opredelili nekako takole:

– prva leta po osvoboditvi je bil jeseniški nogomet na dostojni kvalitetni ravni in v tem ustreznem tekmovalnem razredu, – pojavile so se kraješe in daljše krize, ki jim nismo bili kos, odvisno od tega pa je bilo njihovo trajanje,

– nekaj let smo si lahko privoščili celo profesionalnega trenerja,

– nogometni trenerji so se zelo pogosto menjavali, kar je posledično vplivalo na izpadanje ali napredovanje prvega moštva v nižji ali višji rang tekmovalnih skupin,

– v določenih generacijah se nekaj nogometašev ni izkazalo v športni disciplini in ustreznem odnosu do svojega kluba,

– tudi nogometnih delavcev je bolj primanjkovalo, kot bi jih bilo na pretek,

– NK Jesenice je dolgo tekmoval v gorenjski nogometni podzvezi,

– v tem obdobju se je v naši občini pojavilo kar precej nogometnih organizacij, ki pa so sredi petdesetih let prenehale, ostal je le NK Jesenice,

– ves povojni (in tudi predvojni) čas so bila denarna sredstva pomemben faktor v delovanju NK, ki je bolj zaviralno kot spodbudno vplival na njegovo aktivnost,

– med jeseniškimi pionirji in mladinci je bilo vedno dovolj veselja in interesa do nogometa kljub popularnosti hokeja na ledu,

– sredi šestdesetih let je NK Jesenice preživljala težko krizo s klanskim moštvom,

– Služajne okoliščine so vplivale, da ni bil uresničen sklep upravnega odbora NK Jesenice o razpustu klanskega moštva,

– v povojnem razvoju jeseniškega nogometa so svoj delež prispevali naš nogometni sodniki od prve do današnje generacije,

– od sezone 1979/80 dalje člansko moštvo spet nastopa v zahodni gorenjski slovenski ligi s spremenljivim uspehom.

Kaže, da je bilo doslej nogomet poleg hokeja najbolj priljubljen šport med našimi delavci in občani.

ZASTAVITI BO TREBA NEKATERE KRATKOROČNE IN SREDNJOČRNE CILJE IN NALOGE

Lep jubilej jeseniškega nogometa nas obvezuje, da si postavimo nekatere kratkoročne in dolgoročne cilje in naloge in zato navajam nekaj predlogov in pripomb:

1. Menim, da se je današnji rod nogometašev sposoben uvrstiti v slovensko nogometno ligo. Ta cilj je dosegel prej kot pa ureditev nogometnega igrišča, ki bi ustrezalo za tak rang tekmovalnja. S tem se povezuje nova in primerna zgradba, ki bi derobami in drugimi pritlikinami. Te cilje bi lahko šteli za srednjeročni program. V ta namen bi kazalo oblikovati poseben odbor, ki bi se naloge lotil načrtno in upoštevaje nekatere vidike, ki so sprejemljivi.

2. Višji rang nogometnega tekmovalnja bi prav gotovo vplival tudi na dohodek kluba. To nam potrjuje v zadnjih letih primeri gostovanje renomiranih enajsteric na Jesenicah.

3. V ta okvir sodi tudi načrtna in strokovna vzgoja nogometnega narasčaja, pa tudi skrb za ustrezno zaposlitev nogometašev.

4. V zvezi s tem je neizogibna kadrovska okrepitev vodstva nogometnega kluba, za kar bi se morali posvetovati z občinskimi vodstvi družbenopolitičnih organizacij.

5. Letošnji mladinski nogometni turnir v počastitev spomina na 25 padlih nogometašev in nogometnih delavcev kot borcev NOV ali žrtve fašistične terorije, od katere sta dva narodna heroja in deset prvotnih borcev, ni povsem uspel. Ta turnir naj bi postal tradicionalen ob sodelovanju občinskega odbora ZJB NOV Jesenice in ustreznem pokrovitelju.

6. Za redno in uspešno delovanje NK Jesenice je potrebno zagotoviti potrebna denarna sredstva na podlagi objektivnih meril in kriterijev.

7. V ta namen bi kazalo proučiti tako imenovane »notranje rezervne«. Ne vem, če nas nekoč lahko prepriča, da po povsem upravičenem izdatku prišini pol milijarda starih dinarjev za osebnih dohodkov raznih sekretarjev, strojepriz, trenerjev itd., to je nad 30% vseh sredstev, zbranih na osnovi svobodne menjave dela. Športno življenje je bilo na Jesenicah bolj razgibano in uspešno, pa tudi rezultati so bili vidnejši, ko so v njem delovali kadri iz zgolj ljubiteljskih nagibov. Praksa in izkušnje kažejo, da se profesionalci in amaterji med seboj ustvarjalno ne dopolnjujejo.

8. Vprašanje znanih in navedenih režije je že nekaj časa aktualno, saj gre za ukrepe gospodarske stabilizacije. Temu vprašanju se tudi na Jesenicah ne bo moglo izogniti. Mislim, da bi lahko pri reševanju tega vprašanja veliko prispevali tudi aktivni komunisti pri SD, ki je pred leti dokaj koristno deloval.

Prav gotovo s tem nismo izčrpali vseh vprašanj in nalog, ki bi jih kazalo izpostaviti ob 70-letnem jubileju jeseniškega nogometa. Kot je navada, slavljeno želimo tudi v prihodnje uspešnega delovanja v zadovoljstvo ljubiteljev nogometa v našem železarskem revirju.

Jesenski dnevi na Mežakli

(Foto J. Kučina)

PORAZ PROTI OLIMPIJI OPOMINJA

OLIMPIJA : JESENICE 7:2 (2:1, 3:1, 2:0)

Hala Tivoli, gledalcev 300, sodniki Čezar (Jesenice), Jakič (Ljubljana) in Andrejka (Prevalje); izključitve olimpija 21, Jesenice 4 minute; strelci za Olimpijo: G. Hiti in D. Lepša po 2 ter Kovač, R. Hiti in M. Gorenc po enega, za Jesenice pa Klemenec in D. Horvat.

Olimpija je v letošnji sezoni prvič nastopila skoraj kompletna in visoko ter službeno premagala goste z Jesenice. Nič tragičnega sicer, toda rezultat, ki resno svari. Bralci Zelezarja se bodo spomnili, da smo v lanskem, za Jesenice uspešni sezoni, ko so osvojili že dvajseto zvezdico, resno govorili o dveh hudih porazih Jesenic proti Olimpiji. Prvi je bil na mednarodnem turnirju, ki ga je organizirala Olimpija - Ljubljana, ko so zmagali kar s 15:3, drugi pa je doletel Jesenice v državnem prvenstvu. Olimpija je zmagala z 8:0.

Veliko polemike je bilo ob teh porazih, še zlasti ob zadnjem, kajti nekateri so iskali (in zase tudi našli) veliko opravičilo. Šlihiši smo celo takšna, da je to pač sport in da je v sportu vse mogoče, da so bili prvaki utrjeni, nekateri pa so valili krivdo celo na funkcionarje in na slabo psiho-sociološko pripravo jeseniškega moštva.

Dva huda poraza Jesenic proti Olimpiji iz lanske sezone smo omenili le zato, da bi opozorili, da poraz proti Olimpiji v letošnji sezoni, in sicer v pokalu Karavank, ni nič presenetljivega. Gre pravzaprav za nadaljevanje visokih porazov v dvobojih z ljubljanskimi zmajmi. Vseeno je čudno, da je prišlo do tako prečljivega poraza, še zlasti, ker vemo, da je Olimpija prvič v letošnji sezoni nastopila skoraj kompletna in da je jeseniško moštvo po igralnem kadru močnejše kot lanskega sezono. Iz JLA so se namreč vrnil: Klemenec, Ščap, Mlinarec, M. Pajič, Magazin...

Zadnji poraz je vsekakor resno opozorilo, da bo Olimpija tudi letos v dobri formi in najverjetneje nasprotnik našim v borbi za naslov prvaka. Celotno več. Po igri so ljubljanci v prednosti, saj so znani, da igrajo sodobnejši hokej, da so hitrejši drsalcji, pa tudi borbenijeji. Prav te vrline smo pogrešali v igri Jesenic proti pokalu Karavank.

ALI JE ITALIJA PRELOMNICA?

V ponedeljek so se z nekajdnevne turneje iz Italije vrnili hokejisti Jesenic, ki so tam odigrali tri tekme. V Meranu so nastopili na turnirju in prvo srečanje proti isto-

imenski ekipi izgubili z rezultatom 5:7. Kljub dolgi vožnji so naši igrali zelo dobro in pri rezultatu 4:4 imeli nekaj priložnosti, da tudi povedejo, toda v zadnji tretjini so v petih 72 sekundah prejeli kar tri zadetke in zmaga je šla po vodi. Kljub porazu je bil trener Albin Felc zadovoljen z igro, ki je bila po njegovih besedah povsem nekaj drugega kot nastopi Jesenic v pokalu Karavank.

Jeseničani so se nato pomerili z Bolzano in srečanje izgubili z minimalno razliko 6:7. Tudi v tem srečanju so igrali precej dobro, trener Felc pa ocenjuje, da igralci povsem drugače jemljejo zastavljene naloge. Če bi na tej tekmi igrali nekoliko ostrije in na človeka, bi bil njihov uspeh popoln. Po besedah trenerja je prav ostrih velika pomanjkljivost jeseniškega moštva. Nato so naši gostovali še v Assiagu, kjer so kljub utrjenosti in nekoliko slabši igri kot v Meranu in Bolzanu slavili zmago z 9:6.

Ob tem še enkrat omenimo mnenje Albina Felca, ki je povsem zadovoljen z igrami v Italiji in po njegovem kaže, da je v vrstah jeseniških hokejistov zapihal svež veter.

V SOBOTO ZAČETEK DRŽAVNEGA PRVENSTVA

Tudi v tem tednu jeseniški hokejisti ne bodo mirovali, saj se bo državno prvenstvo začelo že to soboto. Za Jeseničane sicer ne, ker bodo v prvem kolu prosti (v ligi je sedem moštve), prav zato pa bodo izkoristili gostovanje dveh italijanskih prvotigašev za boljše uigranost. Jeseničani so v sredo igrali z Allegham, v soboto ob 18.30 pa se bodo v dvorani v Podmežakli pomerili z Assiagom. Dan pred tem bodo svoje moči proti Assiagu preizkusili tudi hokejisti Kranjske gore, in sicer ob 17.30. V prvi zvezni ligi letos nastopa le sedem moštve, in sicer: Olimpija, Celje, Medveščak, Partizan, Crvena zvezda, Vojvodina in Jesenice. V prvem kolu se bodo pomerili: Crvena zvezda - Olimpija, Cinkarna Celje - Medveščak in Vojvodina - Partizan.

Vse prvenstvene tekme v dvorani v Podmežakli se bodo začele ob 18.30. D.

TRIM

JADRANJE NA DESKI

8

Preden prvič poskusimo stopiti na desko, je dobro, če poznamo nekaj teoretičnih osnov tako glede jadriranja kot glede vremenskih pogojev za jadriranje. Kajti ni vseeno, ob kakšnem vetru se človek začne učiti jadrati na deski. Če so vremenski pogoji ugodni, je namreč učenje mnogo lažje, manj je neprijetnih padcev v vodo in nobenega strahu, da bi nas odneslo na odprto morje, odkoder se ne bi znali vrniti.

Zato bomo najprej našli nekaj osnovnih podatkov o vetrovih na Jadranu. Poznavanje teh osnovnih značilnosti vsakega jadrca samo koristi, zato si jih najprej zapomnimo.

BURJA je suh in hladen veter. Kot severni zračni tok navadno prihaja z vzhodne obale Jadrana proti morju in je spremljevalec lege vremen. Odvisno od konfiguracije terena pihaja različno močno in v različnih smereh. Na nastanek burje vpliva razporeditev atmosferskega tlaka nad Srednjim Evropo oziroma Sredozemljem. Pogosto so tudi lokalne burje, ki nastanejo zaradi ohlajanja zraka nad kraškimi dolinami. Takšne burje so kratkotrajne in nenadne, lahko pa tudi zelo močne.

Značilno za burjo je, da zaradi oblike naše obale pihaja v sunkih in pogosto pride popolnoma nepričakovano. Njena hitrost ima razpon od lahkega vetra do orkankega vetra s hitrostjo 80-100 vozlov. Medtem ko vsi ostali vetrovi pihajo naravnost, je burja izjemna. Hladne zračne mase, teže od zraka nad morjem, divjajo po strminah planin navzdol in kot slap padajo proti morju, v katerem se spreminja v »vodni dim«, ki je včasih tako gost, da precej zmanjša vidljivost.

Velja si zapomniti naslednje pravilo: gole strani otrokov proti morju so znamenje, da tu razsaja nevarna burja, prav tako v zalivih, kjer so drevesna debla upognjena proti jugu.

Burja je sicer pogostejša pozimi, vendar tudi poleti ni redka. Prihaja brez posebno značilnih predznakov in ni vezana na uro dneva, čeprav je pogostejša popoldne, zato nas lahko neprijetno preseneti. Glavna področja burje na Jadranu so: Tržaški zaliv, Kvarner, Kvarnerič, Reški zaliv, Velebitski kanal, področje Šibenika in Splita, Bar in Drimski zaliv. Burja je naš najmočnejši veter, vendar nima dovolj prostora, da bi razvila daljše valove.

SEVERNOK je ime za burjo, ki pihaja bolj s severa in je bolj umirjen kot burja. **VZHODNIK** je ime za burjo, ki pihaja enakomerno bolj z vzhoda, navadno med dežjem in hladnejšim vremenom.

JUGO je tople, vlažen veter, ki pihaja z jugovzhoda vzdolž celotne obale in povzroča razburkanost morja. Spremljata ga navadno oblačnost in dež. Jug pihaja v vsakem letnem času, vendar je v severnem Jadranu najpogostejši od marca do junija, na južnem pa od jeseni do konca zime. Njegova povprečna moč je 4-5 boforov (16-20 vozlov), pogosto pa doseže nevihtno moč. Poleti skoraj praviloma pihaja po tri dni, pozimi pa po devet.

Jugo je močan predvsem v tistih obalnih področjih, kjer je obala proti morju bolj odprta: Beneški zaliv, Kvarner in Kvarnerič, odprto morje okrog rta Ploče in področje južno od Dubrovnika. Prvo predznamenje juga je meglica na jugovzhodu horizonta. Odraže postaja neoprodno, vidljivost je tudi podnevi omejena. Pritisk pada pod normalno, temperatura in relativna vlažnost zraka pa raste. Ker pihaja jug vzdolž celotne obale, je tudi pot pihanja daljša, zato povzroča pravilnejše in za isto višino daljše valove kot burja. Vseeno njegovi valovi niso nevarni, saj ne pridejo iznenada in zato se jim lahko pravočasno umakemo na obalo. Največje valove vzdiguje v južnem Jadranu, kjer pihaja diže in pogostje kot na severu. Tu valovi narastejo tudi do pet metrov.

MAESTRAL začne navadno pihati med 9. in 10. uro jutraj, najmočnejši je okrog 14. ure, preneha pa vedno se pred sončnim zahodom. Je spremljevalec lege vremen in v blazi poletno soparo. Nastane, ker se podnevi kopna tla bolj segrejejo kot morska gladina in zato pride do zračnega gibanja med kopnim in morjem. Na naši obali pihaja predvsem s severozahoda, na italijanski strani pa z vzhoda. Med dnevom spreminja smer v desno, torej za soncem.

BURIN začne pihati po sončnem zahodu, ponehaja pa malo pred sončnim vzhodom. Ponehaja zrak kroži v istem sklenjenem krogu kot podnevi, le v nasprotni smeri. Nad kopnim se zrak hladi hitreje kot nad morjem, zato veter pihaja z obale proti morju. Burin je navadno šibkejši kot maestral, vendar ponekod doseže moč petih boforov.

To so torej osnovni vetrovi, ki jih poznamo na našem Jadranu in so za vse jadrce zelo pomembni, saj brez vetra ni jadriranja, enako, če je premočan.

VSAK ZAČETEK NI TEŽAK

Jadriranje na deski je preprost sport, ki se ga lahko naučijo ljudje najrazličnejših starosti: otroci takoj, ko lahko držijo lok, starejši, če so le še dovolj pri močeh, enako je primeren za moške kot za ženske.

Ko se začnemo učiti jadrati, moramo biti potrpežljivi in se ne smemo precejevati - enako je v vseh sportih. Najhitreje, najbolj pravilno in z najmanj težavami se bomo naučili jadrati v jadrni ali pod vodstvom instruktora, vendar se učenja lahko lotimo tudi sami, seveda če smo dobro teoretično podkovani, oziroma imamo prijatelja, ki sam zna že dobro jadrati na deski.

Najprej pa nekaj varnostnih nasvetov, ki jih moramo upoštevati, če nečemo biti pri učenju jadriranja neprijetno presenečeni:

- če je veter močnejši kot 3 bf, naj začetnik raje počaka, da se umiri, saj je zanj premočan. Jadro je namreč pri močnejšem vetru težje izvlčiti iz vode, pa tudi obdržati ga začetnik pri tako močnem vetru ne more.

- pri vetru, ki pihaja s kopnega, čeprav le z dvema boforoma moči, naj se začetnik ne podaja na vodo, saj ga lahko odnese na odprto, zato je v takem primeru potrebno spremstvo v čolnu. Nevarnost, da nas odnese na odprto, je toliko večja zato, ker je začetnik po prvih poskusih hitro utrujen in nima več dovolj moči, da bi jadriral proti vetru ali pa vsaj veslal z jamborom.

- na obali naj nekdo budno spremlja učenje začetnika, da mu lahko priskoči na pomoč.

Za učenje začetnika so idealni naslednji pogoji: veter naj pihaja proti obali z močjo manj kot 3 bf, ne sme biti nobenih močnejših vodnih tokov, gladina vode pa naj bo mirna.

Pri učenju vestno izpolnjujemo nasvete učitelja in vaje eno za drugo potrpežljivo ponavljamo. Sele ko eno vajo že dobro obvladamo, se lotimo naslednje, drugače bo naše znanje površno in jadriranja na deski se bomo kmalu naveličali, saj mu ne bomo kos.

TRIM LIGA V KOŠARKI

Košarkarji, ki tekmujejo v občinski košarkarski trim ligi Jesenic, nimajo sreče z vremenom. Skoraj vedno, ko se zbere, pada dež, zaradi česar nekaterih moštve tudi ni bilo.

Kljub vsemu so bila v drugem delu lige odigrana naslednja srečanja: Zelezar : Zastreka 25:29; JLA karavle : Zelezar 29:27; JLA karavle : TVD Zirovnica 48:49; TVD Zirovnica : Zastreka 13:21; Zelezar : TVD Zirovnica 25:34; TVD Javornik-Koroška Bela : Zastreka 36:25; Zelezar : TVD Javornik-Koroška Bela 22:18; JLA karavle : TVD Javornik-Koroška Bela 43:38; Zastreka : JLA karavle 33:41.

LESTVICA:

1. TVD Zirovnica	10 9 1 378:308 18
2. Ester	7 6 1 202:145 12
3. Zelezar	11 6 5 310:281 12
4. Optimisti	7 3 4 184:191 6
5. TVD Javornik-Koroška Bela	10 3 7 235:266 6
6. JLA karavle	11 3 8 211:301 6
7. Zastreka	11 2 9 264:330 4
8. Gradbinec	7 2 5 202:145 4

Moštva, ki imajo enako število točk, so razporejena na osnovi medsebojnih srečanj oz. razlike v koših iz medsebojnih srečanj. Preostala srečanja: Optimisti : Zelezar, Ester : Gradbinec, Zastreka : Optimisti, TVD Javornik-Koroška Bela : Ester, Gradbinec : Zelezar, Optimisti : Gradbinec, Ester : TVD Zirovnica, JLA karavle : Optimisti, Zastreka : Ester, TVD Javornik-Koroška Bela : Gradbinec, Optimisti : Javornik-Koroška Bela, Gradbinec : TVD Zirovnica, Ester : JLA karavle, Optimisti : Ester, Zastreka : Gradbinec, TVD Javornik-Koroška Bela : TVD Zirovnica, Optimisti : TVD Zirovnica, Gradbinec : JLA karavle, Zelezar : Ester. Naslednje kolo trim lige v košarki bo na sporedu v sredo, 13. oktobra in v petek, 15. oktobra, ob 15.30 na obeh igriščih v Podmežakli. MB

LOKOSTRELSTVO

Ob zaključku poletne sezone se tudi lokostrelski treningi in tekme počasi selijo v dvorane. Letošnja tekmovalna sezona je bila za našo sekcijo dokaj uspešna. Predvsem spodbudna je ugotovitev, da smo ob nabavi nekaj nove lokostrelske opreme pridobili tudi precej novih članov. Vsi so se redno udeleževali treningov, najbolj prizadevni pa so že tekmovali na septembrski tekmi v okviru praznovanja krajevnega praznika KS Javornik-Koroška Bela na Kresu.

Zimska lokostrelska sezona je primerna predvsem za tiste strelce, ki zaradi slabših lokov in pomanjkljive vadbe še ne obvladajo dolgih razdalj. Tudi tekme same so manj naporene (samo 60 puščic), organizacija dvoranskega tekmovalja pa je mnogo enostavnejša, ker nismo odvisni od vremenskih pogojev itd.

Vse, ki jih zanima lokostrelstvo, obveščamo, da so zaradi zasedenosti telovadnice TVD Partizan na Koroški Beli letos treningi časovno nekoliko spremenjeni. Za člane in mladince bo redna vadba vsak torek od 19.15 do 21.30, za mlajše pa ob petkih od 17.15 do 19.15. Trenutno so vsi treningi še po starem razporedu na strelšču na Kresu, v telovadnici se bomo sedeli šele, ko nam bodo to narekovali vremenski pogoji.

Karel Jančič

ZAPRTE PLANINSKE KOČE

Planinsko društvo Javornik-Koroška Bela obvešča obiskovalce gora, da so planinske postojanke: - Staničev dom pod Triglavom, - Prešernova koča na Stolu in - Kovinarska koča v Krmi do prihodnje pomladi ZAPRTE.

Nogometna ekipa Eisenwagner iz Avstrije je vrnila obisk naši železarni in si med drugim ogledala tudi Tehnični muzej (Foto S. Kokalj)

PREGLED ZADNJIH NOGOMETNIH REZULTATOV

JESENICE : OLIMPIJA (Ljubljana) (1:2) 1:2

V prijateljskem srečanju ob 70-letnici nogometa na Jesenicah so se domačini zelo dobro upirali renomiranemu nasprotniku in so med drugim tudi povedli z golom Omanoviča.

KOČEVJE : JESENICE (3:1) 6:1

Po dobri igri proti Olimpiji so Jeseničani zaigrali na gostovanju v Kočevju zelo slablo. Na tem srečanju so sicer povedli z golom Kovačiča, vendar so nato domačini dosegli šest zadetkov, razen tega pa si ustvarili še več priložnosti. Čeprav je slab sodnik Jošt dosodil domačinom štiri enajstmetrovke, je glavni krivec za poraz slaba igra Jesenic.

JESENICE : STOL (3:2)

V ligaškem pokalu so jeseniški nogometaši premagali člana prve republiške lige ekipo Stola iz Kamnika. Zadetke so dosegli: Omanović, Panič, Karahozdič.

VOZILA : JESENICE 5:1

Na gostovanju v Novi Gorici so jeseniški nogometaši doživeli drug zaporedni visoki poraz. Po rezultatih lahko ugotovimo, da

jeseniški nogometaši igrajo veliko slabše v gosteh kot doma. Gol je dosegel N. Omanović.

JESENICE : BELA KRAJINA (3:1) 6:1

V šestem kolu so Jeseničani v nedeljo, 3. oktobra, gostili ekipo Bele Krajine iz Crnomlja. Po dveh zaporednih prvenstvenih porazih so jeseniški nogometaši na domačem igrišču igrali zelo dobro in zasluzeno visoko zmagali. Če bi bili napadalci bolj prisebni, bi bila zmaga lahko še izdatnejša. Zadetke so dosegli: Mlakar 3, Karahozdič, N. Omanović in Lamberger.

Nastopili so: TOKIC, OKRSLAR (OSMIČEVIC), NOVAK, IGJATOVIC, DZAMAG, STAGIC, LAMBERGER (KOVACIC), ZUBANOVIC, MLAKAR, N. OMANOVIC, PANIC (PAVROVIC), KARAHODIC.

Po 6. kolu prvenstvena lestvica izgleda takole:

VOZILA	6	5	1	0	14:3	11
KOČEVJE	6	3	2	1	13:6	8
LJUBLJANA	6	3	2	1	9:4	8
ILIRIJA	6	2	3	1	12:6	7
JESENICE	6	3	1	2	13:14	7
DOMŽALE	6	3	1	2	8:7	7
ELAN	6	2	2	2	8:7	6
JADRAN-LAMA	6	2	1	3	8:10	5
PIRAN	5	1	2	2	6:7	4
BELA KRAJINA	5	1	1	4	9:16	3
USNJAR	6	1	1	4	5:12	3
LITVIJA	5	0	1	4	5:13	1

V naslednjem kolu Jeseničani gostujejo v Domžalah.

TVD PARTIZAN JESENICE VABI

Dan v tednu	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK	PETEK
CAS VADBE					
8 - 13	OSNOVNA SOLA				
14 - 17	OSNOVNA SOLA				
17.15 - 18.15	mlajši pionirji 1. razred	N			lokostrelci
18.15 - 19.15	mlajši pionirji 2, 3, 4, 5 raz.	N	mlajše in starejše pionirke	2, 3, 4, 5 raz.	mlajše in starejše pionirke
19.15 - 20.15	starejši pionirji 6, 7, 8 razred	G	lokostrelci	starejši pionirji 6, 7, 8 raz.	G
20.15 - 21.30	ODBOJKA KOŠARKA	lokostrelci	ODBOJKA KOŠARKA	ODBOJKA KOŠARKA	ODBOJKA KOŠARKA

N - NOVAK G - GOLJA R - RUPAJ

Moč vetra v boforih	Hitrost vetra v višini 10 m km/h	Pogoji na morju	Jadro	Deska	Opazanja - predlogi
Brezvetrje	manj od 1	gladka površina vodne gladine	nestabilen položaj, jadro ne nudi nobene opore	nestabilna, na kaže nobenih reakcij	paziti na vodne tokove
en bofor	1-5	površina nakodrana	zelo natančno vodenje z zelo malo moči	počasno reagira na krmarjenje	idealno za začetnike
dva bofora	6-11	lahko vzvalovana površina	pritisku na jadro se je potrebno precej močno upreti	zel. obroč da k. m. iti. utrost desk. i. koraj enakal. hitrosti vetra	pritisk na jadro se že znatno povečuje, primerno za začetnike
trije bofori	12-19	majhni valovi, posamezni grebeni se lomijo	prehod od smeri 45° vetrom v smer vetra od zadaj zahteva nekaj vaje	pri lahkih jadralskih se prednji del deske dvigne iz vode in preide v drsenje	razlike med lahkimi in težkimi jadralski opazne, meja za začetnike
štirje bofori	20-28	manjši valovi, grebeni se penasto lomijo	potrebne precej moči za jadriranje z večjimi jadrji	postavljati se začne v smer proti vetru	jadriranje postane užitek, skoraj vse deske pri tej hitrosti začno drseti
pet boforov	29-38	srednje veliki, daljši valovi, številne penaste krone na grebenih	potrebna je moč, tehnika in znanje, da se obvladamo jadro	allround deske je težje obvladati, fun deske s kratkim lokom in jadrom do 6 kv. m. je lahko krmariti	prilagodljivo je jadrati v skupinah, opazovanje s kopnega
šest boforov	39-49	srednje veliki valovi, veter odnaša pene z grebenov	jadro obvladajo le dobro jadralski	normalne deske obrača, potrebna fun deska, viharji gredelj in viharno jadro	pri jadranju z normalnim jadrom se dosega največje hitrosti
sedem boforov	50-61	valovi se lomijo, bele pene lete po zraku	jadriranje proti vetru nemogoče, jadrarajo le največji mojstri	fun deske s kompletno opremo za najmočnejši veter	jambor in deska morata biti povezana z varovalno vrvjo, jadriranje je nevarno
osem boforov	62-74				
devet boforov	75-88				